

Gorenjski Glas

SREDA, 2. NOVEMBRA 2011

Leto LXIV, št. 87, cena 1,50 EUR, 13 HRK

ODGOVORNA UREDNICA: MARIJA VOLČJAK

ČASOPIS IZHAJA OB TORKIH IN OB PETKIH

INFO@G-GLAS.SI

WWW.GORENJSKIGLAS.SI

Bi turistično podjetje rešilo Bohinj?

Vizija potencialne ustanovitve turističnega podjetja v Bohinju je prek odkupa in prenove hotelov ustvariti večjo zasedenost, poskrbeti za razvoj destinacije in poenotenje ponudbe.

KATJA ŠTRUC

Bohinjska Bistrica - Na podlagi ocene trenutnega stanja, ki so jo analizirali avtorji projekta, ki načrtuje ustanovitev turističnega podjetja v Bohinju, je občinski svet občine Bohinj sprejel sklep, da se seznanja z informacijo o projektu in predlagal, da se informacije na tem projektu nadaljujejo.

Potrebo po ustanovitvi turističnega podjetja so avtorji utemeljili z veliko naravno danostjo za turizem na območju občine Bohinj, s

programom razvoja turizma, ki je konceptualno povezan s strategijo razvoja občine Bohinj, s šibkim razvojem destinacije, ki je predvsem odraz pomanjkanja možnosti za bivanje, ter z upravljanjem kapacitet, ki je razporejeno med več subjektov, kar naj bi slabilo možnost za razvoj destinacije kot celote.

Klemen Langus, direktor Turizma Bohinj in soavtor projekta, je pojasnil, da je zasedenost bohinjskih hotelov le tridesetodstotna. Poleg tega so hoteli zasedeni samo

v visoki sezoni, zunaj sezone pa se zapirajo, zaradi česar Bohinj izgublja.

Vizija projekta je, da zainteresirani Bohinjci ustanovijo podjetje, ki bo imelo dva cilja: prvi je odkup hotelov od sedanjega lastnika, nato pa njihova prenova in razvoj do te mere, da se bo zasedenost zvišala. To bi posledično tudi ustvarjalo delovna mesta in vplivalo na razvoj drugih turističnih dejavnosti. Drugi cilj pa je razvoj destinacije in dvig ravni turizma za vsakega gosta.

► 4. stran

Zasedenost bohinjskih hotelov je le tridesetodstotna. Hoteli so zasedeni le v visoki sezoni, zunaj sezone pa se zapirajo. / Foto: Gorazd Kavčič

V čast in spomin Ivanu Groharju

V petek je v polnem Sokolskem domu v Škofji Loki potekala zaključna kulturna prireditev v počastitev spomina na velikega slovenskega impresionista Ivana Groharja. Na prireditvi, ki se je izkazala tudi po dobrodelni plati, ni manjkalo priznanih imen s področja slikarske in glasbene umetnosti.

SAMO LESJAK

Prireditev je predstavljala vrhunec kulturnega dogajanja, ki je potekalo skozi vse leto in je bilo posvečeno velikanu slovenskega impresionizma **Ivanu Groharju** (1867 - 1911), čigar 100-letnico smrti zaznamujemo letos. Ta se je s svojimi neponovljivimi umetninami *Sejalec*, *Pomlad*, *Macesen*, *Črednik* ter številnimi drugimi vpisal na piedestal evropske impresionistične umetnosti. V čast enega največjih slovenskih umetnikov vseh časov so zato skozi vse leto potekali različni kulturni dogodki, slikarske in druge umetniške

razstave ter delavnice, v Sorici, Groharjevem rojstnem kraju, pa je potekala tudi slikarska kolonija.

Na zaključni prireditvi v Škofji Loki, kjer je bil Sokolski dom premajhen za vse obiskovalce, ki so se prišli po-

Slikarja Ivana Groharja je številnemu občinstvu v Sokolskem domu predstavil umetnik Miro Kačar. / Foto: Kaja Smole

klonit spominu na velikega slikarja, so nastopili številni znani slovenski umetniki. V kulturnem programu, ki ga je prijetno povezovala **Janja Rojc Pintar**, so sodelovali **Slovenski oktet**, tenorist **Janez Lotrič** s pianistom **Tonetom Potočnikom**, pevec **Peter Lovšin**, ženski vokalni zbor **Grudnove Šmikle**, projekt srednjeveške glasbe KUD-a Rustika **Antorino**, ženski tercet iz Sorice ter **Prosvetno društvo Ivan Grohar**. Prav vsi so s svojimi nastopi navdušili občinstvo, vse zbrane pa sta pozdravila tudi župan občine Železniki **Mihael Prevc** ter škofovski župan **Miha Ješe**.

► 34. stran

110.
GLASOVA PREJA

Foto Vlastja

Vlastja Simončič (1911-2000) je eno najbolj prepoznavnih imen slovenske fotografije v 20. stoletju. Ob stoletnici rojstva izide monografija o njegovem izjemnem življenju in delu. Njen avtor je **dr. Primož Lampič** iz Muzeja za arhitekturo in oblikovanje v Ljubljani, z njim se bo pogovarjal **Miha Naglič**.

Preja bo v **Osnovni šoli Ivana Tavčarja v Gorenji vasi**, v **četrtek, 10. novembra, ob 19. uri**.

Uvod v prejo: **Glasbena skupina Zaton iz KUD Trata, Gorenja vas**

Pokrovitelj: **Občina Gorenja vas-Poljane**

Prosimo, da svojo prisotnost na Glasovi preji potrdite na tel. št.: 04/201 42 00 ali po e-pošti na naslov: dina.kavcic@g-glas.si. Vabljeni!

WWW.GORENJSKIGLAS.SI

AKTUALNO

Zgrajeno omrežje ne deluje

Projekt gradnje širokopasovnega omrežja na območju belih lis v občini Gorenja vas-Poljane po mnenju občinskih svetnikov prepočasi napreduje.

GORENJSKA

Zamuda pri sortirnici, škoda za občino

Na deponiji Mala Mežakla še niso začeli graditi sortirnice mešanih komunalnih odpadkov. Koncesionar naj bi gradbeno dovoljenje dobil v novembru.

SNOVANJA

V Cerkljah ga imajo za svojega

Na Ivana Hribarja v Cerkljah spominjajo hiša, ki jo je kupil leta 1886, doprsni kip in ulica z njegovim imenom.

ZADNJA

Dobrodelna gesta fotografije in slikarja

Slikar in kipar Peter Jovanovič in fotografinja Gorenjskega glasa Tina Dokl sta v dobrodelni akciji za VDC Kranj prispevala svoje slike in fotografije.

VREME

Danes bo pretežno jasno. Jutri bo že nekoliko več oblačnosti. V petek bo spremenljivo oblačno, pihal bo jugozahodni veter.

0/14°C

jutri: delno oblačno

Začenja se volilna kampanja

DANICA ZAVRL ŽLEBIR

Kranj - Trideset dni pred dnevom glasovanja na predčasnih parlamentarnih volitvah se začena volilna kampanja. Končana mora biti 24 ur pred dnevom glasovanja. V času kampanje bodo predstavniki strank in list nagovarjali volilce, naj volijo prav njih. Kot napovedujejo, letos ni pričakovati velikih plakatov in razkošnih javnih predstavljani, svoje programe bodo ljudem predstavile v glavnem na medijskih soočenjih.

V zvezi s tem se je razvila polemika, ki jo načenjajo zlasti neparlamentarne stranke, češ da v javnih občilih niso deležni enake pozornosti kot parlamentarne. Zeleni Slovenije tako na varuhinjo človekovih pravic, ustavno sodišče, državni zbor in predsednika republike naslavljajo pobudo za ustanovitev medijskega ombudsmana. Kot razlog navajajo razlikovanje

med parlamentarnimi in neparlamentarnimi strankami v medijih in anketah v času volilne kampanje. Po njihovem mnenju je to dvolično in nedostojno za demokratične standarde Evropske unije, ki temeljijo tudi na prostem pretoku idej. "Ljudje so s takšno medijsko obravnavo prijavljenih strank in list zavedeni, saj svoje politične barve ne vidijo med udeleženci volitev ali med izvoljivimi. Posledično pa se na ta način znižuje tudi volilna udeležba," zatrjujejo Zeleni.

Sicer pa je posebne volilne račune odprlo 24 strank, list in posameznikov. Do 9. novembra je še čas, da predložijo zadostno število podpisov za kandidaturo. Poti so naslednje: kandidatura s podpisi treh poslancev, kandidatura strank s po 50 oziroma sto podpisov volivcev na volilno enoto, kandidatura list s po tisoč podpisov na volilno enoto, torej osem tisoč za vso Slovenijo.

Jobsta simbolno vrnili domov

Žirovci so velikemu slovenskemu rojaku Antonu Jobstu ob trideseti obletnici smrti v domačem Brdu pri Šmohorju na avstrijskem Koroškem odkrili spominsko ploščo.

BOŠTJAN BOGATAJ

Žiri, Brdo pri Šmohorju - V nedeljo je okoli 130 Žirovk in Žirovcev obiskalo Brdo pri Šmohorju, rojstno vasico skladatelja in glasbenega pedagoga Antona Jobsta (1894-1981). V Žiri je prišel kot 18-letni mladenič in v dolini pustil izjemen pečat. Že avgusta so v žirovski cerkvi sv. Martina blagoslovili spominsko ploščo, ki so jo v njegovo čast naročili Muzejsko društvo Žiri, Občina Žiri, Narodopisni inštitut Urban Jarnik iz Celovca, župnija Brdo pri Šmohorju in Klub koroških Slovencev. Ploščo so v začetku septembra, ob obletnici skladateljevega rojstva, namestili na rojstno hišo, minulo nedeljo tudi slovesno odkrili. Na njej je zapisano: "Slovenski skladatelj, zborovodja in organiste se je rodil v tej hiši. Živel in ustvarjal je v Žireh."

Žirovski župan Janez Žakelj se je ob odkritju zahvalil tako Korošcem kot Žirovcem, ki so pomagali pri uresničitvi ideje: "Jobst je že kot zelo mlad odšel od doma, pot pa ga je zanesla v našo lepo dolino. Danes je trenutek, ko naš veliki skladatelj združuje Poljansko in Ziljsko dolino, trenutek ko nas s pesmijo združuje, in trenutek, ko Jobsta simbolno vračamo v domači kraj." Zdi se, da vaščani Brda Jobsta šele dobro spoznavajo. V kulturnem programu, ki je

Žirovske pevke in pevci so velikemu rojaku v čast zapeli tudi himno koroških Slovencev Rož, Podjuna, Zila.

sledil sveti maši, sta nastopila tako žirovski mešani cerkveni zbor Anton Jobst kot moški pevski zbor Alpina Žiri in navdušila tudi domačine, saj so vse pesmi pospremili z aplavzi.

Sveto mašo je daroval Stan-ko Trap, slovenski duhovnik v Ziljski dolini, somaševal je žirovski župnik Igor Jereb, prej omenjena zbor sta pelala izključno Jobstove pesmi. Po maši se je množica iz cerkve premaknila pred Jobstovo rojstno hišo, po domače pri Kopiču, kjer sta Trap in Žakelj odkrila spominsko ploščo. Pevcji so Jobstu zapeli tudi himno koroških Slovencev Rož, Podjuna, Zila, katere marsikdo na Koroškem še vedno ne želi slišati, Trap pa

je povedal: "Naj bo italijanska, nemška ali slovenska pesem, rahlja nam srca. Tudi v teh časih moramo prepevati, kot nam velewa srce, in se tega veseliti. Tudi naše, koronške himne, ki sicer marsikoga, morda bo tudi mene, pospremi v grob ..."

Ob obletnici smrti so Žirnovci velikemu rojaku v čast izdali tudi priložnostno znamko in sredi oktobra pripravili veliki koncert obeh zborov, ki je služil tudi kot generalka pred nedeljskim nastopom. Ideja za postavitve plošče je stara že dve leti, družina Jobst, ki živi v rojstni hiši velikega skladatelja, je takoj privolila v postavev plošče. "Nič kaj veliko ne vemo o Antonu, s to ploščo ga spo-

znavamo tudi mi," nam je povedala Rezi Jobst, katere tast je bil Jobstov bratranec, sama pa je Žiri s sinom Thomasom obiskala pred približno pol stoletja.

Starejši, tako tudi Rezi, znajo govoriti slovensko (sama pravi ziljsko), mlajšji večinoma zgolj razumejo, najmlajši pa, če tako želijo, se učijo v šoli. Morda bo tudi Jobstova plošča na njegovi rojstni hiši spodbuda, da slovenski jezik v najbolj zahodni slovenski vasi (na Koroškem in nasploh) le ne bo zamrla. Tako kaže tudi obljuba Jožeta (Josepha) Jobsta, vodja lokalnega pevskega zbora, da kmalu obišejo Žiri in se predstavijo - s slovensko pesmijo.

VSAK PRVI TOREK V MESECU

Kupon za brezplačni mali oglas

Brezplačen je mali oglas z besedilom do 80 znakov. Ugodnost velja samo za naročnike časopisa Gorenjski glas. Kuponi so veljavni pol leta. Na hrbtni strani morajo imeti odtisnjen naslov naročnika. Mali oglas, oddan po telefonu ali brez kupona, zaračunavamo po ceniku, s popustom za naročnike (20 %). Kupon ni veljaven za objavo pod šifro ali z navedbo: naslov v oglasnem oddelku. **Brezplačnega malega oglasa ne morejo uveljavljati pravne osebe (tudi s. p.).** Oglase sprejemamo na naslov Gorenjski glas, Bleiweisova cesta 4, 4000 Kranj ali po telefonu 04/201 42 47; za torkovo številko Gorenjskega glasa do petka do 14. ure in za petkovo številko do srede do 14. ure. V malopisnem oddelku na Bleiweisovi cesti 4 v Kranju pa smo vam na razpolago v ponedeljek, torek, četrtek in petek od 7. do 15. ure, v sredo od 7. do 16. ure.

MALI OGLAS

Naročam objavo malega oglasa z naslednjim besedilom:

☐ prodam ☐ kupim ☐ oddam ☐ najamem
☐ podarim ☐ iščem ☐ nudim ☐ zamenjam

RUBRIKA:

Tel.: ____ / ____ - ____ - ____

Mobitel: _ _ _ / _ _ _ - _ _ _

Nečitljivih kuponov
ne objavljamo.

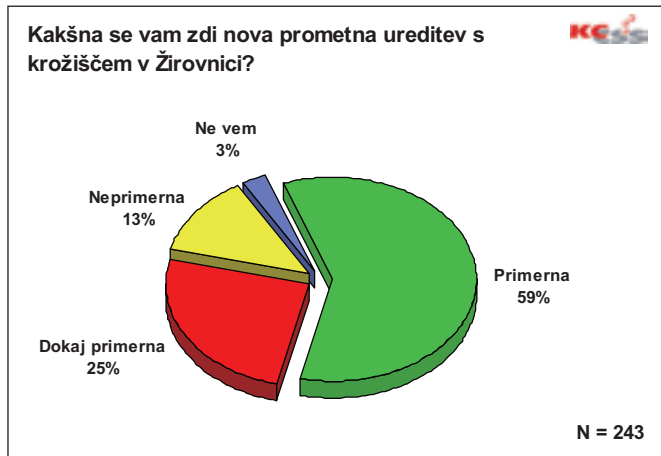
Novo krožišče v Žirovnici

MATEVŽ PINTAR

Prebivalce Žirovnice smo vprašali, ali je nova prometna ureditev s krožiščem primerna in kako nujno v občini potrebujejo večje otroško igrišče. Zanimalo nas je še, ali sodelujoči podpirajo načrte, po katerih bodo staro občinsko stavbo porušili in

zgradili nov, večji večnamenski objekt.

Več kot polovici, 59 odstotkom vprašanih, se nova prometna ureditev zdi primerna, ena četrtna sodelujočih meni, da je dokaj primerna, 13 odstotkov anketiranih je odgovorilo, da je nova prometna ureditev neprimerna.

Bodi ti in nasmejan

Program Ne-odvisen.si so v Trziču lepo sprejeli. "Program ima en sam namen: da na nekoliko drugačen način, brez moraliziranja ozavešča različne ciljne skupine o pasteh zasvojenosti in zdravem življenju," je povedal Bojan Kodelja.

Suzana P. Kovačič

Trzič - "Da bi pomagal drugim, je potrebno, da najprej pomagaš sebi in prevzameš stoodstotno odgovornost za vse, kar se ti dogaja." To je sporočilo vseslovenskega družbeno odgovornega programa Ne-odvisen.si, ki na svež način podaja tematiko zasvojenosti in spodbuja posameznika, da izbere zdrav način življenja. "Prišli smo k vam, da narišemo nov dan," je vodja programa **Bojan Kodelja** v Dvorani tržiških olimpijcev v četrtek dopoldne nagovoril osnovnošolce iz prve triade tržiških osnovnih šol. Kmalu zatem jih je iz video zaslona pozdravil kuža Jaka, ki je iskal strokovnjake, ki so mu odgovorili na nekaj vprašanj: kaj je zdravo gibanje, kaj je igra, znanje, prijateljstvo in kaj narediti, da bodo kot odrasli odgovorni in svobodni. "Imamo vsebinsko prilagojene poučno interaktivne pristope za različne starostne skupine osnovnošolcev. Posebnost našega programa je, da smo ves dan v enem kraju, to pa sproži medgeneracijsko komunikacijo," je pojasnil Kodelja. Tudi v Trziču je dopoldanskemu programu sledilo večerno druženje s starši v kulturnem centru. "Naša glavna ciljna skupina so star-

Najmlajšim osnovnošolcem so na simpatičen način povedali, kaj je zdravo gibanje, igra, prijateljstvo ... / Foto: Matic Zorman

ši. Družina je še vedno osnovna celica, pa naj se sliši še tako staromodno. V družini se vse začne in vse konča, in če se dom začne razhajati ter ulica postane močnejša, se začnejo priložnosti za zasvojenost. Udeležencev ne opremimo z občutkom krivde, ampak z upanjem in energijo, da vsak zna in zmore," je dejal Kodelja. "Tudi v naši občini je velik problem zasvojenosti, pa ne samo od drog, tudi od računalnikov ... Otroke je treba od malega

vzgajati k zdravemu načinu življenja s pozitivno motivacijo. Staršem pa bi radi pomagali, kako naj se soočijo z določeno težavo v domačem okolju. Ta program je simpatičen in pomaga pri tem," je povedal župnik in predsednik LAS Trzič **Jože Gregorič**. Večerni gostje v kulturnem centru so bili predsednica društva Beli obroč Slovenija Vlasta Nussdorfer, vodja centra za zdravljenje odvisnosti v Novi Gorici Miha Kramli in kriminalist-

ka s Policijske uprave Kranj. Prek video zaslona je za smeh in sprostitev poskrbel Jurij Zrnec. Programu je naklonjen tudi župan **Borut Sajovic**, ki je povedal: "Skoraj tisoč otrok, učiteljev in staršev je v enem dnevu na štirih različnih dogodkih v Trziču odkrito govorilo o problemu zasvojenosti, ki je bistveno širša kot samo zasvojenost z drogami. To je bil dan z dodano vrednostjo in vsi skupaj smo dokazali, da nam je mar za to problematiko."

Zgrajeno omrežje ne deluje

Projekt gradnje širokopasovnega omrežja na območju belih lis v občini Gorenja vas-Poljane po mnenju svetnikov napreduje prepočasi.

Boštjan Bogataj

Gorenja vas - Skoraj na vsaki seji gorenjevaško-poljanskega občinskega sveta svetniki sprožijo tudi vprašanje o poteku gradnje in predvsem priključevanje na optično omrežje. Z dvema milijonoma evrov evropske pomoči bo 31 vasi ali naselij v občini pridobilo zmogljivo internetno omrežje, za katerega gradnjo komercialni ponudniki niso izkazali interesa. "Danes smo v drugi, komercialni fazi gradnje omrežja, to je do posameznih gospodinjstev," je v začetku pojasnil Miran Mihačević, direktor Tritela. V podjetju si želijo čim večjega odziva krajanov z območja belih lis, vendar so za zdaj zadržani. "Dva operaterja, Telekom Slovenije in Amis, sta se odločila za sodelovanje. Od

673 gospodinjstev na območju belih lis je interes za priključek izkazalo 211 gospodinjstev, pogodbo je podpisalo 168 gospodinjstev," je pojasnil Mihačević. Dodal je, da je danes priključenih približno trideset strank. Janez Arnolj je opozoril, da projekt zamuja, saj bi moralo biti hrbtenično omrežje zgrajeno do marca lani, uporabniki pa že priključeni: "Danes razen enega testnega uporabnika tega omrežja ne more uporabljati še nihče. Zakaj bi se občani odločali za priključek, če niti ne vedo, kako deluje?" Izgovore, da so za zamude krive vremenske razmere, je označil za neprimerne. Marko Kržišnik je menil, da bi morali že pred gradnjo vprašati gospodinjstva po interesu, saj so le prekopali občino in vložili

ogromno denarja, učinka pa (vsaj za zdaj) ni. Jure Krvina je vprašal, ali obstajajo uporabniki, ki lahko uporabljajo storitve prek optičnega omrežja, Bogo Žun pa celo menil, da je v interesu Tritela, da je naročnikov čim manj, saj so evropsko pomoč dobili in porabili, sedaj prihajajo zgolj stroški. Mihačević je pojasnil, da je do zamude prišlo tudi zaradi neznank pri razpisu, predvsem o tem, kdo bo plačal in obračunaval DDV pri projektu, svetnikom pa razložil tudi, da je optika prihodnost: "Optično omrežje omogoča visoke hitrosti prenosa, česar nobeno drugo omrežje ne zmore. Danes je na omrežje priključena celotna Žabja vas, vendar operater še ni povezal naročnikov." Z drugimi besedami: na dan seje

omrežje ni delovalo. Dolgoročno naj bi se to spremenilo in tudi zaslužek bo prišel za vzdrževalca sistema (omrežje je v lasti občine, zanj pa bo trideset let skrbel Tritel). Župan Milan Čadež meni, da gre za investicijo v prihodnost, za računalniško pismenost in velik nabor storitev, ki bo šla lahko le skozi optično omrežje. "Želim si, da bi delali hitreje in bolj odzivno. Časovni zamik projekta vam ne more biti v ponos," je povedal direktorju.

Svetnike je zanimalo tudi, koliko možnosti imajo za priključek gospodinjstva na območju tako imenovanih sivih lis. Gospodinjstva na območju belih lis bodo morala plačati 230 evrov za priključek, direktor Mihačević pa ni mogel odgovoriti, koliko bi stal tak priključek za druga gospodinjstva, saj je to odvisno od številnih dejavnikov. Znesek se lahko tudi podvoji (za Marmor Hotavlje so izračunali ceno 1300 evrov), vendar direktor zagotavlja, da bo cena višja zgolj za približno sto evrov.

Zdravila na obnovljiv recept

V lekarnah so začeli uvajati izdajanje zdravil na obnovljive recepte za kronične terapevtske skupine zdravil.

Suzana P. Kovačič

Ljubljana - Zdravniki bolnikom na obnovljiv recept že predpisujejo zdravila za boleznisrca in ožilja ter zdravila z inzulinom in peroralne antidiabetike. Od začetka prihodnjega leta bodo bolniki na obnovljiv recept lahko dobili predpisana zdravila še za druge kronične terapevtske skupine zdravil. Bolniki morajo po zdravila na obnovljiv recept vsakič v isto lekarno.

"Splošni zdravniki smo naredili raziskavo, ki je pokazala, da je kar četrtina vseh pregledov pri splošnem pregledu administrativne narave, ko bolniki pridejo le po recept ali izdajo drugih listin."

Recept bo ostal shranjen v lekarni, bolnik pa bo na ta obnovljiv recept v isti lekarni praviloma še trikrat v obdobju enega leta dvignil zdravila. Če bolnik nima težav, v tem obdobju ni potreben obisk pri zdravniku.

V lekarnah opozarjajo na možne zaplete ob spremembi terapije pri zdravi-

lih, ki jih ima bolnik na obnovljiv recept, saj projekt zdravje še ni vzpostavljen. "Lekarne nimajo vpogleda v to, ali ima bolnik morda v kakšni lekarni že odprte izdaje zdravil na obnovljiv recept. Če v času veljavnosti obnovljivega recepta zdravnik bolniku zamenja zdravilo, bi moral novo zdravilo dvigniti v isti lekarni, kjer ima odprt obnovljiv recept. S tem novim receptom hkrati farmacevtu sporoči, naj se odprt recept predčasno zaključi, saj se je spremenila terapija," je dejala članica upravnega odbora Lekarniške zbornice Slovenije (LZS) **Darja Potočnik Benčič**. Zdravnica **Nena Kopčavar Guček** je poudarila, da obnovljiv recept prinaša več časa za pregled in svetovanje bolnikom: "Splošni zdravniki smo naredili raziskavo, ki je pokazala, da je kar četrtina vseh pregledov pri splošnem pregledu administrativne narave, ko bolniki pridejo le po recept ali izdajo drugih listin." Članica upravnega odbora LZS in direktorica Gorenjskih lekarn **Romana Rakovec** bolnikom tudi priporoča, naj dosledno vodijo seznam vseh zdravil, ki jih jemljejo.

Gorenjski Glas

ODGOVORNA UREDNICA Marija Volčjak
NAMESTNIKA ODGOVORNE UREDNICE Cveto Zaplotnik, Danica Zavrl Žlebir
UREDNIŠTVO NOVINARJI - UREDNIKI: Marjana Ahačič, Maja Bertonecelj, Boštjan Bogataj, Alenka Brun, Ana Hartman, Igor Kavčič, Suzana P. Kovačič, Jasna Paladin, Urša Peternel, Mateja Rant, Vilma Stanovnik, Simon Šubic, Ana Volčjak, Cveto Zaplotnik, Danica Zavrl Žlebir; stalni sodelavci: Matjaž Gregorič, Jože Košnjek, Milena Miklavčič, Miha Naglič
OBLIKOVNA-ZASNOVA Jernej Stritar, IlovarStritar d.o.o.
TEHNIČNI UREDNIK Grega Flajnik
FOTOGRAFIJA Tina Dokl, Gorazd Kavčič
LEKTORICA Marjeta Volžič
VODJA OGLASNEGA TRŽENJA Mateja Žvižaj

GORENJSKI GLAS (ISSN 0352-6666) je registrirana blagovna in storitvena znamka pod št. 9771961 pri Uradu RS za intelektualno lastnino. Ustanovitelj in izdajatelj: Gorenjski glas, d.o.o., Kranj / Direktorica: Marija Volčjak / Naslov: Bleiweisova cesta 4, 4000 Kranj / Tel.: 04/201 42 00, fax: 04/201 42 13, e-pošta: info@g-glas.si; mali oglasi in osmrtnice: tel.: 04/201 42 47 / Delovni čas: ponedeljek, torek, četrtek in petek od 7. do 15. ure, sredo od 7. do 16. ure, sobote, nedelje in prazniki zaprto. / Gorenjski glas je poltednik, izhaja ob torkih in petkih, v nakladi 19.000 izvodov / Redne priloge: Moja Gorenjska, Letopis Gorenjska (enkrat letno), TV okno in osemnajst lokalnih prilog / Tisk: Delo, d. d., Tiskarsko središče / Naročnina: tel.: 04/201 42 41 / Cena izvoda: 1,50 EUR, letna naročnina 2011: 156,00 EUR; redni plačniki (fizične osebe) imajo 10 % popusta, polletni 20% popusta, letni 25 % popusta; v cene je vračunan DDV po stopnji 8,5 %; naročnina se upošteva od tekoče številke časopisa do pisnega preklica, ki velja od začetka naslednjega obračunskega obdobja / Oglasne storitve: po ceniku; oglasno trženje: tel.: 04/ 201 42 48.

Bi turistično podjetje rešilo Bohinj?

1. stran

Cilj je tudi povečanje obiska skozi vse leto ter poenotenje ponudbe v sklopu Programa razvoja turizma v Bohinju 2006-2013.

Investicija naj bi po oceni avtorjev projekta (narejena je bila brez uradne cenoitve in pred oddano ponudbo lastniku) znašala okrog trideset milijonov evrov; od tega bi

dvajset milijonov namenili odkupu hotelov, od osem do deset milijonov pa prenovi. Med objekte za odkup sodijo Apartmaji Triglav, Hotel Bohinj, Ski hotel Vogel, Hotel Pod Voglom, Hotel Zlatorog, Hotel Bellevue in Avto-kamp Zlatorog.

Kdo so potencialni investitorji in kolikšen delež investicij bi prispevali, še ni znano.

LESCE

Dan odprtih vrat v Kresnički

V Kresnički, kriznem centru za mlade v Lescah, ki deluje v okviru CSD Radovljica, so konec prejšnjega tedna pripravili dan odprtih vrat. Tokrat so na okrogli mizi, ki jo tradicionalno pripravljajo ob tej priložnosti, spregovorili o prostovoljstvu, ki je tudi v kriznem centru ena od stalnih in pomembnih oblik dela z mladimi, ki prihajajo tja. Letos so jih do konca oktobra sprejeli 33, večina je bila stara od 15 do 18 let. Prevladovala so dekleta, največ jih je v Kresničko prišlo prek centrov za socialno delo iz vse Slovenije. Tudi letos so najpogostejši razlog za prihod otroka in mladostnika v krizni center hude konfliktne situacije v družini ali okolju. Center je sicer namenjen kratkotrajnim namestitvam otrokom in mladim med 6. in 18. letom starosti. Letos jih je tam največ ostalo od 8 do 14 dni, nekaj jih je ostalo tudi dlje kot tri tedne. Po odhodu iz Kresničke se jih je nekaj manj kot polovica vrnila v matično družino. **M. A.**

TUNJICE

Korbarjeva domačija je zaščitena

Občina Kamnik je s sklepom občinskega sveta zaradi kulturnih, arhitekturnih in krajinskih vrednot zaščitila Korbarjevo domačijo v Tunjicah kot kulturni spomenik lokalnega pomena. Gre za domačijo, ki datira v leto 1734 in je ena izmed redkih še ohranjenih domačij z leseno, brunasto konstrukcijo sten in zidano vežo na kamniškem podežlju iz časa predindustrijske dobe. Predstavlja dediščino tesarskih obrti, zgodovino načina življenja kmečkih ljudi v hribovitem predelu Tunjic. Od nekdanje domačije, ki je poleg hiše obsegala še gospodarsko poslopje, svinjake, kozolec in vodnjak, je danes ohranjena le še hiša z vežo in črno kuhinjo. Svetniki so s sprejetim sklepom sprejeli tudi varstveni režim za vplivno območje spomenika in dopustili možnost za programsko dopolnitev stavbe z muzejsko dejavnostjo in primernim programom oživitve kulture in načina življenja v hiši. **J. P.**

Še nimate slovenske zastave?

Za vas smo pripravili izredno ugodno ponudbo kakovostnih slovenskih zastav.

Slovenska zastava, svilen, 200 x 100 cm, stane le 24,50 EUR.
Slovenska zastava, svilen, 150 x 75 cm, stane le 18,90 EUR.

Zastavo lahko kupite na Gorenjskem glasu, Bleiweisova cesta 4 v Kranju, jo naročite po tel. št.: 04/201 42 41 ali na: narocnine@g-glas.si. Če vam jo pošljemo po pošti, plačate še poštino (ok. 3 EUR).

www.gorenjskiglas.si

Gorenjski Glas

Prisega prvih diplomantov

Na Jesenicah je diplome prejelo prvih šestnajst diplomantov Visoke šole za zdravstveno nego Jesenice.

URŠA PERNEL

Jesenice - "Svobodno in svečano prisegam, da bom kot strokovnjakinja zdravstvene nege skrbela za človeka ..." S temi besedami se začenja prisega diplomantk in diplomantov Visoke šole za zdravstveno nego Jesenice, ki so jo razvili visokošolski učitelji šole na predlog ene od diplomantk. Prisego so poimenovali po Angeli Boškin, prvi šolani medicinski sestri, ki je svojo poklicno pot začela ra-

vno na Jesenicah. Prisego načelom poklicne in človeške etike je prejšnji teden slovesno izreklo prvih šestnajst diplomantov, ki so s podelitvijo diplom prejeli naziv diplomirana medicinska sestra oziroma diplomirani zdravstvenik. Dekanja visoke šole **doc. dr. Brigita Skela Savič** je izrazila ponos in veselje, da je prvih šestnajst diplomantov prestopilo prag nove poklicne poti. Prve študente so vpisali v šolskem letu 2007/2008, v teh letih pa je šola dobila sloves-

nikovostne visoke šole, ki uspešno izobražuje študente na prvi in drugi bolonjski stopnji, je uspešna na znanstvenem in raziskovalnem področju, je mednarodno povezana z enajstimi šolami v Evropski uniji in je gonilna sila razvoja kakovosti v visokošolskem izobraževanju v zdravstveni negi. V slovenski prostor vnašajo kritično misel o potrebnem razvoju stroke zdravstvene nege, kot poseben dosežek pa je dekanja postavila dejstvo, da so njihovi

diplomanti skoraj stoodstotno zaposljivi. "Vizija šole je jasna: želimo biti med najbolj kakovostnimi šolami v Sloveniji in Evropski uniji," je še poudarila dekanja v slavnostnem nagovoru.

Slovesnosti, ki je potekala v dvorani Kolpern, sta se udeležila tudi jeseniški župan **Tomaž Tom Mencinger** - ustanoviteljica visoke šole je namreč Občina Jesenice - in predsednica Zbornice zdravstvene in babiške nege Slovenije **Darinka Klemenc**.

Prva generacija diplomiranih medicinskih sester z dekanjo doc. dr. Brigito Skela Savič. / Foto: Sašo Valjavec

Zamuda pri sortirnici, škoda za občino

Koncesionar naj bi v novembru prejel gradbeno dovoljenje za gradnjo sortirnice mešanih komunalnih odpadkov za deponiji Mala Mežakla.

URŠA PERNEL

Jesenice - Na deponiji Mala Mežakla še vedno niso začeli graditi sortirnice mešanih komunalnih odpadkov, čeprav bi po prvotnih načrtih objekt moral začeti obratovati že junija letos. Občina Jesenice je stavbno pravico za gradnjo sortirnice in njeno upravljanje podelila skupini treh podjetij, in sicer Gorenje

Surovina iz Maribora, Publicus Ljubljana in Iskra Vzdrževanje Kranj. Koncesionar še ni pridobil gradbenega dovoljenja, je pojasnil **Marko Markelj**, direktor Komunalne direkcije na Občini Jesenice. Vendar pa je na upravni enoti že razpisana ustna obravnava, kar pomeni, da bi gradbeno dovoljenje lahko pridobili še v novembru, je povedal Markelj. Ob tem pa je

koncesionar Občino Jesenice pred nedavnim zaprosil za prenos koncesije s treh podjetij na novo ustanovljeno podjetje Ekogor, ki ima sedež na Spodnjem Plavžu 24e na Jesenicah in katerega ustanovitelji so izbrani koncesionarji. Na Občini Jesenice v prenosu koncesije ne vidijo nič spornega, je dejal Markelj, in s tem so se strinjali tudi jeseniški občinski svetniki. Je pa

eden od njih, **Tomaž Stare** vprašal, kako bo objekt, vreden 3,2 milijona evrov, gradila družba, ki ima zgolj petdeset tisoč evrov ustanovitvenega kapitala. Marko Markelj je odgovoril, da so družbeniki pred nedavnim opravili dokapitalizacijo družbe, so pa Občini Jesenice ponudili tudi možnost, da bi sortiranje odpadkov začasno opravljali v pomični sortirnici, ki bi jo lahko postavili v tednu dni. Zaradi bližajoče se zime bodo namreč gradbena dela pri gradnji novega objekta zagotovo otežena. Zaradi zamude pri začetku gradnje je nadzor nad postopki opravil tudi nadzorni odbor občine in ugotovil, da zaradi zamude nastaja škoda za občino, vendar pa sodelovanja z izbranim koncesionarjem zdaj ne bi bilo več smiselno prekiniti.

RADOVLJICA

Poljski dnevi še do konca tedna

Vse do nedelje, 6. novembra, bodo v Radovljici v okviru poljskega tedna na ogled tri razstave, povezane z državo, ki trenutno predseduje Evropski uniji: Mozaik mojih sanj avtorice Joanne Zajac - Slapničar v galeriji Kašča, razstava plakatov o Chopinu v plesni dvorani radovljiške graščine ter razstava, na kateri so predstavljene poljske znamenitosti pod Unescovim okriljem v graščinskem atriju. Poljski teden v Radovljici je prejšnji ponedeljek odprl poljski veleposlanik Cezary Krol, ki je med drugim dejal, da je Radovljica s starim mestom in okolico zagotovo privlačna za poljske turiste, in se zavzel za plodno sodelovanje tudi v prihodnje. **M. A.**

Foto: Gorazd Kavčič

Zgodovina za prihodnost

V Mestni knjižnici Kranj so prejšnji teden avtorji predstavili Slovenski zgodovinski atlas, kot donacijo pa ga je dobilo 38 šol v območni enoti Kranj.

VILMA STANOVNIK

Kranj - "Slovenski zgodovinski atlas je nastajal kar deset let, zlasti intenzivno zadnja tri leta. V njem je kar 24 kart, poleg njih pa še skice, tlorisi, tabele in grafični prikazi, s katerimi so zajeta vsa pomembna obdobja slovenske zgodovine od prazgodovine do današnjih dni," je ob predstavitvi pionirskega dela slovenskega zgodovinarja in historične kartografije v kranjski knjižnici povedal direktor Nove revije **Tomaž Zalaznik**, glavni urednik **Niko Grafenauer** pa je pojasnil, da je izdelek, pri katerem je sodelovalo šest avtorjev, tako kakovosten, da smo lahko resnično ponosni nanj.

Ob izidu so avtorji sicer dobili tudi nekaj kritik, kot je povedala ena njih, **Mateja Rihtaršič**, pa je največji problem, ker nekateri kritiki kart pravzaprav ne znajo brati. Za branje kart je namreč treba imeti predznanje, kajti karte vsega ne povedo same po sebi. Temu je priča podatek, da so avtorji uporabili prek tristo virov različne literature, večina kart pa je avtorsko delo. Seveda bodo v veliko pomoč ne le ljubiteljem zgodovine, ampak tudi

Foto: Gorazd Kavčič

Ob predstavitvi Slovenskega zgodovinskega atlasa v Kranju je direktor Nove revije Tomaž Zalaznik predstojnici Območne enote Kranj Zavoda za šolstvo Republike Slovenije Nataši Potočnik simbolično izročil izvod, kakršnega bo dobilo vseh 38 šol v kranjski enoti.

šolarjem, saj se bodo lahko iz njih marsikaj naučili.

"Želimo si, da učenci dobijo zdrav odnos do slovenske zgodovine, spoznajo temelje slovenske identitete in predvsem, da poznajo preteklost, da bodo razumeli in krojili našo prihodnost. Hkrati je Slovenski zgodovinski atlas za osnovnošolce odlična podpora tudi za razvijanje bralne pismenosti. Branje kart, preglednic in

simbolov je eden izmed temeljnih gradnikov bralne pismenosti. Prav tako je ena izmed temeljnih sposobnost povezovanje podatkov iz besedila s podatki iz kart, preglednic ali grafov. Iz raziskav je znano, da imajo mnogi težave z razumevanjem, povzemanjem, vrednotenjem in razlaganjem, zato sem prepričana, da je kakovostno gradivo, kot je Slovenski zgodovinski atlas

dobra pot k temu, da se razvijajo te višje ravni razumevanja," je poudarila predstojnica Območne enote Kranj Zavoda za šolstvo Republike Slovenije **Nataša Potočnik**, ki ji je direktor Nove revije Tomaž Zalaznik ob predstavitvi v kranjski knjižnici podaril kar 38 izvodov Slovenskega zgodovinskega atlasa za vse osnovne šole v Območni enoti Kranj.

Cvetje v mestu in na podežελju

Odkar je Skupina za lepšo Loko pred desetletjem začela s tekmovanji za lepo urejene stavbe v mestu in okolici, se je Loka kar razcvetela.

DANICA ZAVRL ŽLEBIR

Škofja Loka - Letos, ko Skupina za lepšo Loko praznuje deset let svojega dela, so znova podelili priznanja. Letos so jih namenili enaindvajsetim gospodinjstvom in ustanovam, ki najlepše skrbijo za svojo okolico. Lepoto ulic in trgov v starem delu Škofje Loke poudarja tudi cvetje na oknih meščanskih hiš. Za najlepša so letos razglasili s cvetjem okrašena okna družine Oblak z Mestnega trga 16. Med nastanitvenimi, gostinskimi in drugimi turističnimi objekti v občini pa že vrsto let prva mesta zaseda gostilna Starman. Tudi letos je zmagovalka. Med podjetji, ustanovami in kulturnimi spomeniki v občini pa je letos spet zmagovalec Župnijski urad Sv. Duh z lepo urejeno okolico cerkve, župnišča in kapeli.

Foto: Gorazd Kavčič

Za lepo urejeno stanovanjsko hišo je prvo nagrado dobila družina Plestenjak s Trate.

ce. Najlepši balkon v večstanovanjskem bloku pa je imela letos družina Gartner iz Frankovega naselja 44, ki je ocenjevalno komisijo navdušila z elegantno belozeleno kombinacijo surfij in batat. Med stanovanjskimi hišami na območju

Škofje Loke pa je letos zmaga-
la hiša družine Pleste-
njak na Trati 24 s celostno
cvetlično ureditvijo. Zelo
lepo so oskrbovane tudi
kmetije v okolici. Letos je
najlepša kmetija družine
Avguštin na Godešiču 34,
ki jo je poleg vsega bogate-

ga cvetja jeseni krasil tudi
otoček buč na dvorišču.

Skupina za lepšo Loko je vsako leto podelila tudi bodočo nežo za katero od črnih točk v občini. Letos je ni, vseeno pa opozarja na nemarno zaraščen Dolencev vrt z razpadajočo hišo.

Proračun letos varčnejši

V občini Preddvor so letošnji proračun uskladili z dejanskimi prihodki in odhodki in je tako manjši za 434 tisoč evrov.

DANICA ZAVRL ŽLEBIR

Preddvor - Občinski svetniki v Preddvoru so se na zadnji seji ukvarjali tudi z rebalansom letošnjega proračuna. Ta je manjši za 434 tisoč evrov, in sicer zato, ker jim ni uspelo prodati dela zemljišča ob Valičevi vili in ker iz državnega proračuna še niso dobili denarja za gradnjo večnamenskega informacijskega centra. Župan **Miran Zadnikar** je pojasnil, zakaj letos niso mogli prodati občinskega premoženja: "Stanovalci so kupili stanovanja v prvem in drugem nadstropju Valičeve vile, občina pa je lastnica pritličja. Še vedno urejamo lastnino skupnih prostorov in funkcionalnega zemljišča ob vili, zato letos ni prišlo do prodaje. Bomo pa prodajo tega premoženja znova vključili v program za prihodnje leto." Za novi informacijski center (gre za knjižnico, ki bo v opuščenih prodajalni nasproti

občine) pa občina že ima gradbeno dovoljenje, ni pa še denarja iz državnega razpisa in ga letos tudi ne pričakujejo. Župan je še dejal, da so v letošnjem proračunu precej varčni, da ne bodo imeli težav prihodnje leto, ko se začne zahtevna gradnja

Za novi informacijski center občina že ima gradbeno dovoljenje, ni pa še denarja iz državnega razpisa.

komunalne infrastrukture. Na isti seji so namreč potrdili investicijski program in ugotovili javni interes za sklenitev javno-zasebnega partnerstva za podelitev koncesije za gradnjo kanalizacije in čistilne naprave. Slednje bo res gradil koncesionar, občina pa bo ob tem obnovila preostalo infrastrukturo, zlasti ceste, za kar mora zagotoviti svoj denar.

KAMNIK

Kamničani na delavnici v Istanbulu

V okviru evropskega programa vseživljenjskega učenja Grundtvig so se prek kamniškega Mladinskega centra Kotlovnic trije Kamničani udeležili mednarodne delavnice oblikovanja stekla in izdelave nakita v Turčiji. Organizator delavnice, občina Tuzla, ki je del vlemesta Istanbul, je k sodelovanju povabila udeležence iz Bolgarije, Romunije, Madžarske, Italije in Slovenije. "Ker gre za projekt vseživljenjskega učenja za odrasle, pogojev v zvezi z izkušnjami in starostjo ni bilo, zato smo se iz Kamnika v Turčijo podali biolog Boštjan Kepić, arhitektka Ana Humar in jaz kot fotograf," je povedal Bojan Težak iz MC Kotlovnic in dodal, da je sedemdnevna delavnica vzpostavila nove prijateljske vezi med sodelujočimi evropskimi državami in temelje za nov projekt Grundtvig, ki se bo izvajal v prihajajočem letu. **J. P.**

OKUSNO
Rados Skrt
Hitro, enostavno in zabavno!

100 receptov

100 enostavnih, slastnih in uporabnih receptov za vsak dan in za posebne priložnosti izpod kuhinje Radoša Skrta, očeta, moža, strokovnjaka za internetni marketing in velikega ljubitelja kuhanja. Ob vsakem receptu je tudi fotografija.

Redna cena je 24,99 EUR. Posebna cena za bralce Gorenjskega glasa je **20 EUR** + poština.

Knjigo lahko kupite na Gorenjskem glasu, Bleiweisova cesta 4, Kranj, jo naročite po tel.: 04/201 42 41 ali na: narocnine@g-glas.si.

Gorenjski Glas

www.gorenjski-glas.si

Po dve bronasti za Andrejo in Matejo

Na Evropskem prvenstvu v namiznem tenisu za invalide v Splitu sta se odrezali tudi gorenjski reprezentantki Andreja Dolinar in Mateja Pintar, ki sta vsaka v svoji skupini osvojili bronasti odličji, skupaj pa sta bili tretji v ekipni konkurenci.

VILMA STANOVNIK

Škofja Loka - Minuli konec tedna se je v Splitu končalo Evropsko prvenstvo v namiznem tenisu za invalide, po zaslugi odličnih škojfeloških športnic **Andreje Dolinar** in **Mateje Pintar** pa je tudi slovenska reprezentanca osvojila tri bronasta odličja.

Andreja Dolinar iz Zminca, ki tekmuje v 4. razredu, je imela na poti do odličja precej zahtevno nalogo, saj so 4. in 5. razred združili in konkurenca je bila še močnejša. Velik podvig je Andreji uspel že v prvem kolu, ko je z 12 : 10 premagala nosilko skupine, Britanko Sue Gilroy. Nato se je uspešno

Andreja Dolinar

prebila do polfinala, kjer pa je bila boljša Srbkinja Borislava Perić Ranković. V tekmi za tretje mesto je bila Andreja še enkrat boljša od

Mateja Pintar

Britanke Gilroy in osvojila bronasto odličje. Tretja igralka Evrope v razredu 3 Mateja Pintar s Praprotna se je kot nosilka sku-

pine najprej pomerila z domačinko Andelo Mižinić, ki jo je premagala s 3 : 2. Do polfinala je bila nato boljša tudi od vseh drugih nasprotnic, tam pa je morala priznati premoč Švedinji Anni Carin Ahlquist. Kljub bolečinam v roki je nato Mateja zmogla toliko moči, da je v boju za tretje mesto ugnala Avstrijko Doris Mader. Potem ko sta tako Andreja kot Mateja že imeli vsaka svojo medaljo, sta nastopili še v ekipnem delu prvenstva. V polfinalu sta sicer izgubili proti Švedinjama, v boju za tretje mesto pa sta s 3 : 1 premagali Italijanki ter tako sebi in naši ekipi priborili še ekipno bronasto odličje.

Delaven vikend nogometašev

JOŽE MARINČEK

Domžale, Kranj - V prvi slovenski nogometni ligi so Domžalčani tekmo 16. kroga igrali že v soboto, Triglav pa v nedeljo. V Domžalah so domači nogometaši premagali Muro 05 z 2 : 1, oba zadetka za Domžale pa je dosegel **Damir Pekić** v prvem polčasu. V Kranju je na nogometnem igrišču v športnem centru Triglav gostil nogometaše CM Celja. Srečanje je bilo za domače nogometaše še kako pomembno, saj bi z morebitno zmago še obdržali stik z drugimi. Začeli so zelo dobro, po desetih minutah pa so pobudo prevzeli gostujoči nogometaši in eno prvih priložnosti tudi realizirali. V drugem polčasu so domačini pritiskali, si pripravljali priložnosti, a žoga ni in ni hotela v mrežo, za kar je bil najzaslužnejši gostujoči vratar Amel Mujčniković. Tako je bil končni rezultat 0 : 1. Na lestvici vodi Maribor z 31 točkami, Domžale so s 24 točkami četrte, Triglav pa z 11 osvojenimi točkami zadnji, deseti.

V drugi slovenski nogometni ligi so presenetljivo zmago zabeležili nogometaši Kalcerja Radomelj, ki so na svojem igrišču kar s 3 : 0 premagali favorizirani Garmin Šenčur. V Kidričevem je domači Aluminij z 2 : 0 premagal Roltek Dob. Vodi še naprej Aluminij z 28 točkami, drugi je sedaj Krško z 19 točkami, tretji je Garmin Šenčur s 17 točkami, kolikor jih ima tudi Roltek Dob na četrtem mestu, Kalcer Radomlje je klub zmagi še vedno na devetem, predzadnjem mestu z 8 točkami.

V 11. krogu **tretje slovenske nogometne lige** so na Jesenicah domače Jesenice igrale neodločeno 1 : 1 s Svobodo Ljubljano. Prav tako neodločeno, 3 : 3, sta se v Kamniku razšla domači Calcit Kamnik in Brda. Nogometaši Kranja so na svojem igrišču Zarica gostili vodeče moštvo Krko iz Novega mesta in izgubili z 0 : 3. Vodi še naprej Krka s 25 točkami, Jesenice so s 13 osvojenimi točkami devete, Calcit Kamnik je s točko manj na desetem mestu, Kranj pa je z osmimi osvojenimi točkami predzadnji, trinajsti.

Našim vaterpolistom ni uspelo

JOŽE MARINČEK

Carigrad - Čeprav so naši vaterpolisti v Carigradu na povratnem srečanju dodatnih kvalifikacij igrali z domačo reprezentanco Turčije neodločeno 9 : 9, se jim ni uspelo še četrtič uvrstiti na evropsko prvenstvo, ki bo januarja prihodnje leto potekalo v nizozemskem Endhovnu. Uvrstitev na EP so si naši pripravili na prvem sreča-

nju, ko so Turčijo gostili v Kranju in na koncu Turkom morali priznati premoč pri rezultatu 5 : 7. Ob tem je pomembno tudi dejstvo, da v nasprotju s Slovenijo v Turčiji veliko več vlagajo v vaterpolo, saj so Turki med drugim sodelovali v svetovni vaterpolski ligi, redno pa se udeležujejo pomembnih mednarodnih turnirjev. Naša reprezentanca pred prvim srečanjem pred mesecem dni v Kranju ni

odigrala niti ene trening tekme z enakovrednim ali boljšim nasprotnikom. Takrat so tudi računali, da bi za reprezentanco lahko zaigral član zagrebškega Medveščanka **David Babić**, ki je tudi pridobil slovenski potni list, a se je kasneje izkazalo, da od tega nastopa ne bo nič. Boljši igri v Carigradu pa je gotovo botrovala odločitev, da je reprezentanca na pot odšla nekoliko prej, se ustavila v Novem Sadu ter z Voj-

vodino, ki je drugi najboljši klub Srbije, odigrala tudi nekaj tekem za trening. V Carigradu so nato sicer bolje začeli domači vaterpolisti, ki so po polovici srečanja vodili s 6 : 3, a so nato naši, ki tokrat niso nastopili v popolni postavi (manjkal je Andraž Verač), začeli loviti zaostanek. To jim je uspelo in v zadnji četrtini so prišli do končnih 9 : 9, za kaj več pa jim je žal zmanjkalo časa.

Nogometaši Britofa so se povezali z atleti

MAJA BERTONCELJ

Britof - "Skupaj do uspeha" je slogan, pod katerim sta moči združila Nogometni klub Britof in Atletski klub Kranj. Javnosti so ga predstavili minuli teden, v praksi pa ga izvajajo že dva meseca. Atletiko so začeli vključevati v trening nogometašev pri selekcijah U14 in U12, po tem sistemu pa bodo odslej trenirali tudi mladi nogometaši Britofa U10 in U8. Nosilca programa sta slovenski olimpijec in državni rekorder v skoku v višino **Rožle Prezelj** ter nekdanji nogometaš, reprezentant do 23 let **Robert Marušič**, sedaj trener v NK Britof, klubu, v katerem imajo okrog dvesto otrok. "Naš cilj je prenesti znanje iz atletike v nogomet, ponuditi možnosti

Program so predstavili Marko, Dušan in Rožle Prezelj iz AK Kranj ter Robert Marušič, Primož Egart in Viljem Zupan iz NK Britof.

otrokom za optimalen atletski razvoj in tako vzgojiti kompleksnega nogometaša," poudarja **Rožle Prezelj**. "Odziv je za zdaj fantastičen. Otroci

so navdušeni in že sedaj je viden napredek, predvsem kar se tiče teka, motorike, razteznih vaj. Vadbo večinoma organiziramo tako, da imajo

mladi nogometaši enkrat tedensko samo atletske treninge," pa je nekaj o novosti, povezavi "kraljice in kralja športa", dodal **Robert Marušič**.

KRANJSKA GORA

Začele so se priprave na pokal Vitranc

Prejšnji teden so se člani Organizacijskega komiteja 51. Pokala Vitranc zbrali na prvi redni seji. Tradicionalno tekmovanje smučarjev za svetovni pokal bo v tej sezoni na sporedu 10. in 11. marca 2012, člani Organizacijskega komiteja pa so na uvodni seji pregledali predvsem terminski plan in se seznanili z novostmi v svetu organizacije tekem v svetovnem pokalu. Kot je v imenu organizatorjev sporočila **Nataša Crnkovič**, so člani OK Pokala Vitranc govorili o načrtih posameznih tehničnih komisij. Finančni plan še ni bil potrjen, saj bo finančna konstrukcija tekmovanja zaprta predvidoma v mesecu decembru. Člani OK Pokala Vitranc so potrdil tudi investicijo pri obnovi napeljave energetske in komunikacijskih kablov na smučišču v Podkorenu, ki jo bodo izvedle z RTC Žičnice Kranjska Gora. Gre za investicijo, ki bo dodatno izboljšala razmere, kar je nujno za nemoteno in optimalno izvedbo merjenja časov, prenosa podatkov in zagotavljanje potrebne energije ter za produkcijo televizijskega prenosa. Soglasno je bil potrjen nagradni sklad za zmagovalce 51. Pokala Vitranc, v enaki višini kot prejšnjo sezono, to je 112.500 švicarskih frankov. **V. S.**

JESENICE

Na Jesenicah nov švedski branilec

Hokejisti v ligi EBEL so v zadnjih dneh odigrali kar tri kroge. V petek je bila ekipa Acronija Jesenic sicer prosta, ekipa Olimpije pa je z 1 : 0 zmagala v Znojmu proti domačim Orlo. V nedeljo so Jeseničani doma gostili Graz 99ers in osvojili točko, saj so po podaljškem izgubili s 3 : 4, Tilia Olimpija pa je s 4 : 1 izgubila na Dunaju proti Vienni Capitals. Že včeraj zvečer je bil na sporedu nov krog, ko je bila Tilia Olimpija prosta, Acroni Jesenice pa je gostoval pri vodilnem Linzu. Tekma se do zaključka naše redakcije še ni končala. Že v petek Jeseničani znova gostujejo, pomerili pa se bodo z ekipo Orli Znojmo. Na tekmi v Znojmu naj bi za Jeseničane prvič nastopil 32-letni švedski branilec **Henrik Petre**: 187 cm visok in 90 kg težak hokejist je večino svoje kariere igral v Skandinaviji, eno sezono pa je igral za moštvo Slovan iz Bratislave. V lanskem sezoni je bil Henrik Petre član moštva Almtuna v ligi Alsvenskan, pred prihodom na preizkus na Jesenice pa je bil brez moštva. **V. S.**

Zimski rival: brassica rapa

Verjetno ste se malo začudili nad drugim delom današnjega naslova. No, brez skrbi, latinsko ime tokratne zelenjavne zvezde smo uporabili samo zato, da stvar ne bo tako preprosto lahka in jasna na prvi pogled. Govorimo namreč o "navadni" repi, ki je v zimskem času velik rival zelja - v boju za prevlado na naših mizah, seveda. Saj veste, krvavica, pečenica, žganci ... s kislim zeljem ali s kisló repo. To je zdaj vprašanje v deželi slovenski.

PAVLA KLINER

Čeprav je vprašanje težko, pa je rešitev pravzaprav preprosta in vedno dobitna. Karkoli med zeljem in repo že izberemo, prav dosti ne moremo zgrešiti, samo da nam tekne. Bolj rigorozni zastopniki zdravega načina življenja bi med v uvodu omenjenimi živili najbrž mirne duše izločili kakšnega, a repa in zelje kakopak nista med tistimi. Obe rastlini spadata v družino križnic in imata tudi podobne zdravilne učinke. Pri zelju običajno bolj poudarjamo njegove iztrebljevalne, shujševalne in razstrupljevalne lastnosti, medtem ko je pri repi še posebej cenjen njen ugoden vpliv na dihalo. Nanjo ne gre pozabiti pri prsnihih boleznih, naj si gre za kašelj, bronhitis, astmo, oslovski kašelj ali pljučnico.

V slabih in dobrih časih

Pri starejših ljudeh se repa v pogovoru kdaj pa kdaj uporabi kot sinonim za slabe čase, čase pomanjkanja. No seveda, kadar ni niti za pokušino "mastnega", nam vsakodnevno uživanje istovrstne hrane ustvari slabe spomine, ki pa niso vedno tudi pravilni. Z uživanjem repe namreč zaužijemo zvrhano dozo vitaminov, rudninskih snovi, beljakovin, balastnih snovi, pa tudi antioksidantov, ogljikovih hidratov in še česa. Ni malo zeliščarjev, pri katerih je repa cenjena kot najboljša zelenjava. Eden od njih je tudi veliki francoski mojster naravnega zdravlilstva Maurice Messegue.

Repa ni le za prašiče.

Repa se izkaže tako v kuhinji kot v zdravlilstvu.

Repa pred krompirjem

Repa je izvorno evropska rastlina in se v naših krajih ni pojavila kot produkt globalizacije, t. j. prinosa ameriških rastlin v Evropo. V času pred prevlado krompirja je bila tudi v naših krajih osnovno živilo, kar je kasneje postal krompir, ki ima zanimivo, podobno slab "ugled" v tisti "vsak dan zelje in krompir". V zadnjem času repa znova pridobiva veljavo, neki znanec pa mi je celo zaupal svoj kulinarični eksperi-

ment, namreč, da se poskuša prehranjevati le z izvorno evropskimi jedmi oz. zelenjavo. Torej z veliko repe, kolerabe, zelene, zelja ..., pa brez krompirja, paprike, paradižnika, koruze in drugih ameriških rastlin.

Razsvetlimo se z repo

Preden se posvetimo zdravilni vrednosti repe, ki je vse prej kot majhna, predstavimo eno od njenih zelo zanimivih uporabnih vrednosti.

Neka ženica iz Prekmurja mi je pripovedovala, da je njen oče iz repe znal izdelati leščerbo. Repo je izdolbel, vanjo nalil repičnega olja, namestil gorilni material, v zgornjem delu napeljal vrvi, ki je služila kot držalo, in prižgal. Z leščerbo si je ponoči svetil pot v hlev. Repa je kakopak uporabna tudi za ustvarjalne duše, ki so na njen račun napisale že prenekatero povest. Saj poznate tisto rusko pravljico o puljenju repe, kjer se dedek, babica in cela domačija živali skupaj trudi izpuliti repo velikanko. Ker smo tokrat bore malo povedali o zdravilni vrednosti repe, se bomo slednji povsem posvetili prihodnjič, ko bomo navrgli tudi kakšen uporaben recept. Z zimo je že tradicionalno povezano uživanje kisle repe, zato kakšno tudi o tej nepogrešljivi jedi mrzlih dni. Pa veliko repe vam želim, če že ne krompirja.

KUHARSKI RECEPTI

ZA VAS IZBIRA DANICA DOLENC

Tedenski jedilnik

Nedelja - Kosilo: goveja juha z rezanci in korenjem, z zelišči dušena svinjina, riž s curryjem, rdeč radič s fižolom, sadne kupe; **Večerja:** narezek, toast, rezine dinje.
Ponedeljek - Kosilo: dušeno kisló zelje s prekajeno slanino, ajdovi žganci, krvavice ali pečenice; **Večerja:** popečena govedina iz juhe, zeljnata solata s krompirjem.
Torek - Kosilo: juha iz blitve, ovsenih kosmičev in korenja, ocvrti zrezki iz piščančjih prsi, endivija s krompirjem v solati; **Večerja:** popečena mlečna kaša, bela kava ali mleko.
Sreda - Kosilo: paradižnikova juha, špageti z oljčnim oljem, česnom in malce pekočim feferonom (po okusu), grška solata; **Večerja:** puranja jetrca, kruh, mešana solata.
Četrtek - Kosilo: čebulna juha, puranovi zrezki v smetanovi omaki z gorgonzolo, njoki, motovilec v solati; **Večerja:** rižev narastek z jabolki, jabolčni kompot.
Petek - Kosilo: ribja juha z rižem, kuhana škarpna, krompir v koscih in kuhana blitva s česnom in oljčnim oljem, mandarine; **Večerja:** cesarski praženec, marelični kompot.
Sobota - Kosilo: vampi po tržaško, polenta s parmezanom, mešana solata, makovo pecivo; **Večerja:** domača pica, solata iz pečenih jajčevcev, grozdje.

Z zelišči dušena svinjina

Za 4 osebe potrebujemo: 8 rezin svinjskega stegna (po 70 g vsaka), 60 g masla, šopek jušnih zelišč, 20 g moke, 1 dl kisle smetane, 150 g graha, 2 dl juhe (lahko iz koncentrata).

Rezine mesa potolčemo, na potolčeni strani pomokamo in na maslu z obeh strani popečemo. Prilijemo juho, dodamo s sukanecem povezan šopek jušnih zelišč (peteršilj, zelena, drobnjak, lovor, list žajblja ali mete ...) in grah ter 20 minut dušimo. Na koncu po okusu dodamo še 2 žlici belega vina in kisló smetano. Zraven ponudimo riž s curryjem.

Puranja jetrca

Potrebujemo: 70 dag puranovih jetrc in src, 2 čebuli, olje in začimbe.

Jetrca in srca narežemo na čim tanjše rezine (mastne dele srca izrežemo), prav tako čebulo. Slednjo pražimo na 4 žlicah olja, da postekleni, dodamo jetrca in pražimo tako dolgo, da se oboje lepo zapeče. Na koncu solimo in popramo, premešamo in takoj ponudimo.

Solata iz pečenih jajčevcev

Za 4 osebe potrebujemo: 4 večje jajčevce, 3 zrele paradižnike, 1 manjšo čebulo, 2 žlici sesekljanega peteršilja, 150 g oljčnega olja ali majoneze, sok 1 limone, sol in poper.

Jajčevce umijemo, z vilicami večkrat prebodemo in zložimo v pekač ter pri 190 stopinjah Celzija pečemo uro in pol. Paradižnik očistimo, na drobno zrežemo in posolimo, čebulo sesekljamo. Pečene jajčevce pustimo, da se ohladijo, nato jih prerežemo in z žlico izdolbemo meso in ga sesekljamo. Dodamo dobro odcejen paradižnik, čebulo in peteršilj, solimo in popramo. Med mešanjem počasi prilivamo olje ali dodajamo majonezo in limonin sok. Solato ponudimo ohlajeno.

NAJVEČJA EVROPSKA

BARBIE & LEGO

KOCKE – MODELI – IZDELKI - ANIMACIJA ZA OTROKE

RAZSTAVA

OD LETA 1959 DO DANES RAZSTAVLJENIH VEČ KOT 1.000 PREDMETOV, SVET FILMA IN IGRAČ

LJUBLJANA

GOSPODARSKO RAZSTAVIŠČE

SREDA - ČETRTEK - PETEK - SOBOTA - NEDELJA

23. - 27. NOVEMBER 2011

VSAK DAN od 9h do 19h

Predprodaja vstopnic:

GOSPODARSKO RAZSTAVIŠČE (na dan razstavo), PETROL servisi, KOMPAS poslovalnice, BIG BANG, MERCATOR – M holidays, Hiše vstopnic Citypark LJ, Europark MB in Citycenter CE, Kiosk Delo, 3dva trafik, Pošta Slovenije

Internetna prodaja: SLOKONCERTSLI, EVENTIM.SI // TELEFONSKA PRODAJA: 01 420 5000

Partner dogodka

AMC

KD Življenje

AMC STUDIO D.O.O., dINAVSKA CESTA 158, LJUBLJANA

AMC Studio d.o.o. - Družinska cesta 158, 1000 Ljubljana

VRHUNSKA BALETNA PREDSTAVA

IMPERIAL RUSSIAN BALLET PREDSTAVLJA

LABODJE JEZERO

Solisti:

Anna Ivanova

Kiril Radev

A. Mikheykina

LJUBLJANA

HALA TIVOLI

SOBOTA

26. NOVEMBER

2011 ob 20h

Predprodaja vstopnic: Hala Tivoli, PETROL servisi, KOMPAS poslovalnice, BIG BANG, MERCATOR – M holidays, Hiše vstopnic Citypark LJ, Europark MB in Citycenter CE, Kiosk Delo, 3dva trafik, Pošta Slovenije

Internetna prodaja: EVENTIM.SI // Telefonska prodaja: 01 420 5000

AMC

Concert & Event Management

KRIMINAL

JESENICE

Ukradli računalniške zaslone

Jeseniške policiste so v četrtek zjutraj obvestili, da so neznanzi vlomili v poslovne prostore enega od tamkajšnjih podjetij. Odnegli so pet računalniških zaslonov. **M. G.**

GOZD-MARTULJEK

Zeblo jih ne bo

Nizke temperature so začele pritiskati in stanovanjske prostore je treba ogrevati. Hladno je bilo očitno tudi nepridipravom, ki so v četrtek vlomili v počitniško hišo v Gozd-Martuljku. Odnegli niso nič, kar bi bilo mogoče premakniti, iz cisterne pa so izčrpali tri tisoč litrov kurilnega olja. **M. G.**

BLED

Zasačili so jo z vlomilskim orodjem

Blejski policisti so imeli v četrtek zvečer opravka z 22-letno žensko, za katero so posumili, da bi utegnila biti na vlomilskem pohodu. Pri sebi je namreč imela klešče, izvijač, rokavice in podobno. Med postopkom je pričela ženska vpiti na policiste in jih tudi žaliti. Policista je poskušala tudi brcniti, vendar se mu je uspelo odmakniti. Ker se kljub opozorilom ni hotela pomiriti, so jo možje postave pridržali. **M. G.**

NESREČE

TRŽIČ

Stroj mu je stisnil roko

V enem od tržiških podjetij se je v četrtek zgodila delovna nesreča. Policisti so ugotovili, da je delavcu stroj stisnil roko in ga huje ranil, reševalci so ga odpeljali v ljubljanski klinični center. **M. G.**

ŽABNICA

Padel pri obnovi vodnjaka

Gasilci in reševalci so v petek popoldne odhiteli v Žabnico, kjer je občan pri obnovi domačega vodnjaka padel vanj in se pri tem ranil. Ponesrečenca so odpeljali v ljubljanski klinični center. **M. G.**

Prisluhnite nam -
polepšali vam bomo
dan.
TELE SAT 91,0 MHz
TELE TV
www.potepuh.com

TURISTIČNI POTPUH

TURISTIČNI POTPUH, UL. S. POTPUHA 4, 4250 BLED, SLOVENIJA

Prepustite se svetu pravljic, ki bo tudi v vas prebudil otroka. Najlepše pravljice bratov Grimm, kot so: Volk in sedem kozličkov, Janko in Metka, Pepelka, Rdeča kapica, Trnuljčica, Sneguljčica in Žabji kralj že čakajo na vas ob čudovitih ilustracijah češkega slikarja Adolfa Borna. In ne pozabite: knjiga je vedno prava izbira za darilo.

Knjiga je izšla ob 200-letnici prve izdaje.

Redna cena knjige je 24,90 EUR. Če knjigo kupite ali naročite na Gorenjskem glasu, je cena le **19 EUR** + poštšina.

Knjigo lahko kupite na Gorenjskem glasu, Bleiweisova cesta 4, Kranj, jo naročite po tel.: 04/201 42 41 ali na: narocnine@g-glas.si.

Gorenjski Glas

Zahtevno reševanje iz ruševin

V reševalni vaji Ruševina 2011 na območju Stare Save je sodelovalo več kot tristo ljudi.

MATJAŽ GREGORIČ

Kranj - V Kranju je v dobrem tednu potekala že druga reševalna vaja, v kateri so svoje sposobnosti preverjale številne ekipe, odgovorne za reševanje izpod ruševin. Vajo Ruševina 2011, ki je v petek popoldne potekala na območju objektov Stare Save, so skupaj organizirali kranjska izpostava Uprave Republike Slovenije za zaščito in reševanje, mestna občina, kranjska gasilsko reševalna služba, policijska uprava, služba nujne medicinske pomoči in javna reševalna služba za zaščito, reševanje in pomoč.

Reševalna vaja je temeljila na predpostavki, da je med pripravljalnimi deli za rušenje opuščenega industrijskega kompleksa iz neznanega razloga prišlo do več zaporednih eksplozij. Objekti so se

začeli rušiti, v ruševinah pa je ostalo ujetih nekaj deset ljudi. Dežurni vratar je o nesreči na številko 112 takoj obvestil reگیjski center za obveščanje, od tam pa so takoj aktivirali službe, pristojne za reševanje in zaščito. V nekaj minutah so bili reševalci, gasilci in policisti na kraju dogodka, vodja intervencije pa je nemudoma pričel ocenjevati stanje in odrediti zaščitne in reševalne ukrepe. Reševalne ekipe so se morale prebiti skozi številne ovire, da so prišle do ponesrečenec, poleg tega jih je oviral tudi večerni mrak.

Kot je dejal vodja kranjske izpostave uprave za zaščito in reševanje **Jernej Hudohmet**, je v reševalni vaji sodelovalo več kot tristo ljudi, poleg gasilcev in reševalcev tudi pripadniki oddelka za iskanje zasutih v ruševinah in oddel-

Brez vodnikov s psi reševalci si reševanja iz ruševin ni mogoče zamisliti. / Foto: Tina Dokl

Med rušenjem je del objekta padel tudi na vozilo, iz katerega so rešili ponesrečenca.

ka za tehnično reševanje ter vodniki s psi reševalci, ki tudi sicer sodelujejo v podobnih reševalnih akcijah. Glavni cilj in namen je bilo preverjanje skupnega delovanja in ukrepanja različnih sil za zaščito in pomoč v gorenjski regiji, zlasti pri reševanju iz ruševin, kjer je običajno večje šte-

vilo pogrešanih oziroma ranjenih oseb.

Poleg tega je takšna reševalna vaja priložnost za skupno urjenje različnih enot pri uporabi tehničnih sredstev, vodenju, koordiniranju ter uvajanju mednarodno sprejetih smernic za iskanje in reševanje v operativno uporabo.

Zlorabe največkrat v krogu družine

Začela se je kampanja ozaveščanja o spolnih zlorabah otrok.

MATJAŽ GREGORIČ

Kranj - Ministrstvo za notranje zadeve in policija sta v sodelovanju z nevladnimi organizacijami pripravila kampanjo, namenjeno ozaveščanju o spolnih zlorabah otrok. Gre za področje kriminalite-

te, ki nikogar ne pusti neprizetetega, saj je to eno najbolj sprevrženih človekovih dejanj. Pomembno je, da se naša družba zave te problematike in se aktivno vključi v njeno reševanje, zato moramo o tem govoriti na glas, opazovati otroke, jim ustrezno pomagati in jih zaščititi.

Letošnja kampanja je v prvi vrsti namenjena osnovnošolcem. Z njo želi ministrstvo povedati, kdaj dotiki ali ravnanja njihovih bližnjih postanejo zloraba in kako morajo ravnati v takih primerih. Zlorabe se lahko ustavijo le z razkritjem, zato je treba poklicati policijo na 113, saj bo ta preiskala de-

nje in otroka zaščitila, poudarjajo na notranjem ministrstvu ob začetku kampanje.

Večinoma do spolnega nasilja nad otroki prihaja v krogu družine, v okolju, ki mu otroci najbolj zaupajo in kjer družba spoštuje eno temeljnih vrednot, to je zasebnost posameznic in posameznikov, odraslih in otrok. To pomeni, da v to zasebnost država lahko posega samo izjemoma. Nasilje nad otroki je taka izjema, saj brutalno posega v otrokovo dostojanstvo in telesno nedotakljivost in lahko zaznamuje celotno življenjsko obdobje. V lanskem letu je slovenska

policija obravnavala kar 244 primerov kaznivega dejanja spolnega napada na osebo, mlajšo od petnajst let.

Policija je sicer v zadnjih letih na tem področju opravila precej dela. Največ je bilo narejenega z izobraževanjem, s sistemskimi ukrepi in s predlogi za multidisciplinarni pristop. Vendar na notranjem ministrstvu ocenjujejo, da ni dovolj, da policija učinkovito preganja storilce tovrstnih kaznivih dejanj, temveč da se je treba še bolj angažirati s preventivnimi akcijami. V okviru kampanje so pripravili tudi televizijski in radijski spot, plakate in zloženke.

KURILNO OLJE

DATRIS

GREJE MOČNEJE

080 2341

Dalje zgoraj, Zbornica 11, 4250 Bled

Snovanja

74, 75, 76

PRILOGA GORENJSKEGA GLASA
UREDNIK: MIHA.NAGLIČ@SIOL.NET

To je že drugi od letošnjih treh trojnih snopičev Snovanj. Prvega smo 11. oktobra v celoti posvetili Ivanu Tavčarju ob 160-letnici njegovega rojstva. Pričujočega smo napolnili z različnimi kulturnimi in umetniškimi zvrstmi. Vsebina tretjega, ki izide 27. decembra, pa je še skrivnost.

Snujemo, na veliko

MIHA NAGLIČ

O raznovrstnosti vsebine tega snopiča pričajo že pagine (nadslovi) člankov: gledališče, arhitektura, esejček, zgodba, pisatelj, umetnica (likovna), galerija ... Pa imena avtorjev: Drago Bajt, dr. Miran Hladnik, Marko Jensterle, Igor Kavčič, Milena Miklavčič, Miha Naglič, Jasna Paladin ... Nacionalno priznani zunanji sodelavci in Glasova hišna peresa, vsi po rodu in kraju stalnega bivališča Gorenjci; krajinsko zamejena, vsebinsko pa veliko širša slika, segajoča od Julijskih Alp do Andov. Če bi dodali še imena tistih, o katerih pišemo, bi bila slika še bolj pestra: likovna umetnica Ejti Štih (hči Bojana, živi in ustvarja v Boliviji), arhitekt Ciril Oblak, gledališčnik Aljaž Tepina, "zakulisni" sodelavci Prešernovega gledališča v Kranju ... Pa že pokojni pisatelji gorenjskega rodu: Karel Mauser, Rudi Šeligo, Pavle Zidar. Ste vedeli, da je bil slednji po rodu Gorenjec?

No, osrednjih osem strani nosi nadnaslov **Hribar**. Odprli smo jih spominu na legendarnega gorenjskega rojaka Ivana Hribarja, ob 160-letnici njegovega rojstva in 70-letnici smrti. Ne gre za poskus celovitega prikaza njegovega življenja in dela, za to ni bilo niti časa niti prostora. Tak prikaz najdete v knjigi Ivan Hribar, "Jedini resnični radikalec slovenski" (Založba ZRC, Ljubljana, 2010), napisal jo je **dr. Igor Grdina** in jo bomo še posebej predstavili. V njej preberemo tudi, kako je Hribar umrl. Zlomljen od tuje okupacije, se je 18. aprila 1941 ovil v jugoslovansko državno zastavo in skočil v Ljubljano. Ženi Mariji in hčerki Zlatici je napisal poslovilno pismo, uvedel je s Prešer-

novimi verzi iz Uvoda v Krst: *Manj strašna noč je v črne zemlje krili, / kot so pod svetlim solncem sužni dnovi*. In nadaljeval: "Ljuba žena in Ti, nad vse draga mi Zlatica, odpustita mi. Udarec je prehud, omagal sem pod njim. Črno izdajstvo Hrvatov me je potrla in strlo. Kako lepo in srečno smo živeli v Jugoslaviji skupaj! Rastla je naša moč in veljava, večal se je naš politični ugled in naša kultura. Tudi gospodarsko smo polagoma sicer, a stalno napredovali. Sedaj pa naenkrat tak nepopisen polom! In po izdajstvu! Genij slovanstva še živi in trdno vero imam, da tega izdajstva ne bo pustil nekaznovanega. Moja visoka starost pa mi ne daje upanja, da se tega dočakam. Zato se strnem z Vesoljstvom, čegar neizrekljivo mal delec sem. Draga moja Micika, vsa hvala Ti za Tvojo ljubezen in skrb, ki si jo z mano imela in za potrpežljivo prenašanje mojih slabosti! Ti, nadvse draga mi Zlatica, pa se me spominjaj v svojem mladem življenju kot bitja, katero ni imelo popolnejše ljubezni in zanosa, kot to, da je imelo tako, vse ljubezni vredno hčerko. Če Te kedaj o vročih poletnih dneh lahen vetriček jame hladiti in božati po mehkih, nedolžnih licih, misli si, da je morebiti ravno v tej sapici lagodno božanje moje z vesoljno svetovno dinamiko splinole duše. Vsa sreča in ves moj blagoslov bodi za vedno z vama in vsem mojim, iskreno ljubljanim, narodom! Živel slovanstvo!"

Iz pisma veje njegova ljubezen do obeh ženskih članic njegove družine, do domovine, do slovanstva in Vesoljstva - v vse to je veroval kot moški, kot Slovenec, Vseslovan in panteist. Pogreb, ki je sledil dva dni pozneje, je bil zadnja demonstracija slovenske enotnosti pred katastrofo, ki je sledila v državljanski vojni. "Hribar-

Hinko Smrekar, Angel odnaša Ivana Hribarja v nebo, risba s svinčnikom, 1941

jev pogreb v nedeljo, 20. aprila 1941, je bil velika, a dostojanstveno pridušena manifestacija narodne enotnosti, ki so se je udeležile vse pomembnejše javne osebnosti v Ljubljani - od (bivšega) bana in predsednika novega, aprila 1941 osnovanega Narodnega sveta, dr. Marka Natlačena do rektorja univerze dr. Matije Slaviča in škofa dr. Gregorija Rožmana. Pokojniku v slovo je

spregovoril župan dr. Juro Adlešič, ki je poudaril, da je Ivan Hribar 'storil več kakor svojo dolžnost', spomin nanj pa bo pričeval, 'da so v vseh časih in pri vseh narodih dela in žrtve iz čiste ljubezni do domovine nesmrtna'. Dejansko je šlo za zadnjo demonstracijo slovenske enotnosti pred katastrofo, ki je v nadaljnjem poteku druge svetovne vojne na ozadju surove tuje okupacije prinesla

tragični razcep na revolucionarni in legalistični tabor ter najhujše žrtve v naši tisočpetstoletni zgodovini. V dneh, ko je vojna vihra zajela Kraljevino Jugoslavijo, se je na njenem ozemlju dokončno zrušil svet, ki so ga odločilno oblikovali rodoljubni meščani. Hribar ga je poosebljal morda v večji meri kot njegovi drugi protagonisti. Kakor dr. Tavčar bi lahko pred svojo smrtno uro dejal z Vergilom: Fuimus!" (Grdina)

Hribar je bil vsestranska osebnost, skoraj tako vsestranski kot njegov sošolec Tavčar, le da ni bil tako dober pisatelj. V teh Snovanjih skušamo na osmih Hribarjevih straneh zajeti le nekaj od te vsestranskosti: Hribarjevo gorenjsko navzočnost v rodnem Trzinu in počitniških Cerkljah, njegov angažma pri postavitvi treh ljubljanskih spomenikov, zlasti Prešernovega, njegove odnose z nekaterimi od gorenjskih rojakov, ki so odločilno zaznamovali ljubljansko in slovensko sceno na prehodu iz 19. v 20. stoletje: Ivan Tavčar, škof Anton B. Jeglič, filozof Aleš Ušeničnik, kipar Ivan Zajec ... Več pa kdaj drugič.

V teh Snovanjih skušamo zajeti le nekaj od Hribarjeve vsestranskosti: njegovo gorenjsko navzočnost v rodnem Trzinu in počitniških Cerkljah, njegov angažma pri postavitvi treh ljubljanskih spomenikov, zlasti Prešernovega, njegove odnose z nekaterimi od gorenjskih rojakov, tedaj slovenskih prvakov.

Salon Hribarjeve hiše v Cerkljah, tudi kraj več Glasovih prej / Foto: Gorazd Kavčič

GLEDALIŠČE

Snovanja

Jelka Lokar, blagajničarka / Foto: Tina Dokl

Gaja Kryštufek, poslovna sekretarka / Foto: Tina Dokl

Matej Pajtnar, masker / Foto: Tina Dokl

"Tu smo zaradi igralcev. Brez njih v Prešernovem gledališču vsi mi ne bi imeli kaj početi. In obratno. Igralci brez nas ne bi mogli svojega poklica opravljati tako dobro kot ga."

Mi, igralci izza odra

IGOR KAVČIČ

Ko pišem o gledališču v dobri ali povprečni predstavi običajno prepoznavam igralce, režiserja, dramaturga, scenografa ... nikoli pa s svojega mesta med ustvarjalci predstave ne najdemo lučkarja, tonca, maskerja, garderoberko odrskega tehnikarja, ki je naredil tako odlične efekte ... Oni sicer so, a pravzaprav jih ni nikjer. Pa je predstava nastala tudi z njihovo pomočjo. Igralci, režiser in drugi umetniki so bili dobri tudi zato, ker so imeli pripravljene najboljše pogoje za igranje. Zato sem se odločil, da tokrat predstavim ljudi, ki so pomembni za vsako gledališče, tako za predstavo kot za umetniško hišo kot tako, pa jih običajno ne vidimo. Te nevidne igralce izza odra.

Najprej si izberem predstavo, že od začetka sezone čakam na tisto znano besedilo v režiji mladega režiserja in izvedbi mojih treh najboljših igralcev. Preverim še v časopisu, kateri dan se predstava igra, in se dobre volje odpravim skozi mesto do gledališča. Da, sem velik ljubitelj gledališča, gledalec, ki ne zamudi nobene predstave v Prešernovem gledališču. Moj prvi kontakt z gledališčem je vedno in vselej blagajničarka Jelka Lokar.

Rad moraš imeti gledališče

Jelka Lokar, blagajničarka

No, ni ravno tako. Kot vabljeni novinar na vse domače premiere si vstopnico vselej zagotovim že nekaj dni pred dogodkom v tajništvo ali pri "piarovcu" Janezu, in vstopnice pred predstavo niti ne rezerviram niti ne kupim. A kljub temu lepemu privilegiju je običajno vedno moj prvi kontakt z večerno predstavo vselej prijazna blagajničarka Jelka Lokar. "Preprosto rada delam z ljudmi. Glede na to, da so predstave kvalitetne in besedila, ki jih uprizarjamo v našem gledališču, skrbno izbrana, moje delo ni težko. Naših gledalcev ni treba prepričevati, saj sami izbirajo, mi razložijo: "To, da smo letos, kljub turbulentni pomladi v gledališču,

dobro prodajali abonma in zabeležili šestodstotno rast v primerjavi z lanskim letom, je zagotovo priznanje javnosti našemu delu. Nekakšna tiha pohvala."

Kako in kdaj je prišla v gledališče? Da je šla tako rekoč s trebuhom za kruhom, bila je priložnost, namig znanca, da v Prešernovem potrebujejo nekoga na blagajni. In se je javila, saj je bila brez službe. Ker ima rada delo z ljudmi in se zna prilagoditi tudi tako "zmešanemu" delavniku, kot je v gledališču, letos beleži že peto sezono, odkar je v gledališču. Vedno je imela službe, pri katerih je potrebno imeti posluš za ljudi. To sva takoj preverila, zmotil sem jo namreč na delovnem mestu, ko vsak dan med deseto in dvanajsto dopoldne v blagajni pričakuje kupce vstopnic. Torej zazvoni telefon. "Prešernovo gledališče, izvolite. Sobotna matineja *Obuti maček*. Seveda lahko, koliko vstopnic pa, kar povejte, koliko sedežev. Tri. Seveda imate lahko otroka v naročju. Nekje do treh let. Seveda, vstopnice boste prevzeli pred predstavo. Hvala." Tako prodaja vstopnice Jelka iz Prešernovega.

"Z razumevanjem moraš sprejemati tako pritožbe kot pohvale. Zgodi se na primer, da si redni abonent ne more ogledati predstave v terminu njegovega abonmaja in se vedno dogovorimo za drug termin, abonenti pa morajo tudi razumeti, da to ne bo njihov običajni sedež," pravi Jelka, ki je v blagajni običajno dvakrat na dan, dopoldne "v predprodaji" in uro pred vsako predstavo. Bi zamenjala tako službo, če? Da bi vsak imel najraje bajno službo samo dopoldan z odlično plačo, a kaj ko takih služb danes tako rekoč ni. Jelka rada pride v gledališče. "Tu smo kot ena velika družina, odvisni smo drug od drugega, ne gledamo na uro, ko je treba pomagati. Upam, da bo še dolgo tako," pove Jelka in pripoved o svojem delu zasoli z anekdoto. Od poletja so v dvorani novi sedeži. Pokliče gospod, da se z ženo kar dobro razumeta, a vseeno ne bi oba sedela na istem sedežu, da imata oba

številko sedem. Problem so hitro rešili, saj so po novem sedeži oštevilčeni od ena do sedem na levi in od ena do sedem na desni strani. Premierno vstopnico sam ponavi v šesti ali sedmi vrsti nekje na sredi naročim pri Gaji Kryštufek.

Toliko zanimivih ljudi

Gaja Kryštufek, poslovna sekretarka

"Dve vstopnici na Kavčič. Sem zapisala," mi običajno odgovori Gaja Kryštufek, ki kot poslovna sekretarka v gledališču dela deset let, v šolskih in študijskih letih pa je delo v gledališču spoznala kot hostesa. "Prejšnja tajnica je šla na porodniško, pa sem vskočila in ... in ostala." Tudi zato, ker se ji zdi, da je delo njene vrste drugod v običajnih podjetjih v primerjavi z gledališčem zagotovo mnogo bolj duhamorno. Tu dela s širokim krogom zelo zanimivih ljudi različnih značajev in poklicev. O igralcih? Gaja pravi, da so to posebni ljudje, vsak je drugačen na svoj lasten način in tudi zato jih ima rada. "Navaditi se je treba na njih, kot se morajo oni nate. Če vidim, da je kdo malo slabše volje, sem še bolj pozorna do njega. Zgodi pa se tudi, da pride do kakšne male jezice, a smo vsi tako razumni, da zadevo hitro rešimo. Ja, prav vsak od nas je člen v naši gledališki verigi."

Gaja je prav taka, kakršno bi na njenem mestu pričakovali: simpatična, vselej dobre volje, prijazna, strpna, a tudi odločna. Predvsem pa predana svojemu delu. Saj, pri svojem delu se srečuje tudi s kupom "papirologije", kadrovske, računske, podporniške šefom. Vsake toliko časa tudi dežura pri večerni predstavi. Zelo rada ima gledališče in kakšne predstave si ogleda tudi po večkrat. Ooo, tudi z odra v dvorano je že gledala. "Že pred leti smo se šalili, da bi bilo fino, če bi vsak vsaj enkrat stopil na oder. Jaz sem se odzvala povabilu režiserja Vita Tauferja, ki me je povabil kot dvorno damo v predstavo *Princesa Burgundije*. Bila je res zanimiva izkušnja, in štejem si v čast, da sem na gostovanju stala tudi na odru ljubljanske Drame.

Ampak to je bilo to z mojim igranjem, raje se držim svojega posla."

Seveda moraš imeti rad gledališče in ljudi, ki delajo v njem. Gaja ve, da je kje plača za njeno delo tudi precej boljša, a vedno pri tem pomisli tudi na varnost delovnega mesta in na vse bonitete, ki jih je v družbi ljudi, ki ustvarjajo gledališče, deležna. Ne, sploh si ne predstavlja, da bi šla drugam - kje pa je še bolj zanimivo kot v gledališču. Še to, Gaja, kako pa je s kavo, mar dandanes še tajnice kuhajo kavo? "Z velikim veseljem, če kdo izrazi željo po njej. Sicer pa tukaj tako vsi kuhamo kavo, tako fantje kot punce, včasih jo Janez, spet drugi Mirjam." Ne, kava ni več zgolj in samo zadeva tajnic in nežnejšega spola. In tudi v maski ne pridejo v poštev le ženske roke. Igralci, še posebej pa igralke znajo povedati, da ima zlate roke on, Matej Pajtnar.

Ded je brade bril, on jih lepi gor

Matej Pajtnar, masker

Enemu nalepi brado, igralki nadene čudovito lasuljo, tretjemu na vrat naslika krvavo rano. To v Prešernovem gledališču počne en človek, Matej Pajtnar. Tudi on pove, da je v gledališče prišel po spletu naključij. Da je že dvajset let tega, odkar je prišel za maskerja. Bil je v tretjem letniku frizerske šole, ko je prišlo do sodelovanja z eno največjih mojstric maske pri nas, Gabrijelo Fleischman. "Takrat naj bi igral enega od otrok v filmu *Poletje v školjki 3*, mene pa je bolj zanimalo, če rabijo kakšnega frizerja. Od filma potem ni bilo nič, ne tako ne drugače, ker ga sploh niso začeli snemati, sem pa dobil kontakt od gospe Fleischmanove." Skupaj z njo je kot pomočnik prvič stopil v masko Prešernovega gledališča in tako je vnuk tistega deda, ki je svoj čas bril pol Tržiča, postal uradni gledališki masker.

Matej je še eden iz precej razgibanega "Prešernovega" delovnika. Za "popolno opremo" igralcev na odru je eden najbolj nepogrešljivih ljudi. On jih uredi, da so na odru videti, kot je treba, pa

GLEDALIŠČE

Snovanja

naj gre za gospo iz 19. stole-tja, kmeta za vse čase ali pa bleščavo luno iz predstave za otroke. Na delovnem mestu je uro in pol pred vsako predstavo, sicer pa običajno "vskoči" na vaje kakih štiri-najst dni pred premiero, ko igralci že vadijo maskirani in v kostumih. Lasulje kupuje, kar nekaj pa jih je izdelal tudi sam. Njihova izdelava namreč zahteva kar precej časa. "Seveda po dvajsetih le-tih dobiš rutino, kar se tiče dela, res pa je tudi, da je kot masker treba vseskozi iti s časom. Prihajajo novi mate-riali, nove tehnike, konec koncev tudi vedno novi in novi igralci." Izpopolnjeval se je na Poljskem, večkrat je tudi sodeloval pri filmu in se marsikaj naučil od velikih imen maske ...

Ponavadi se vse dogaja pri Mateju, pa ne zato, ker bi on to želel, ampak zato, ker je igralcem brez maske pravzaprav prepovedano stopiti na oder. Ja, igralci? "Seveda takoj vem, kakšne volje je kdo prišel na pred-stavo in kdaj jih je kaj za vprašati ali pa kdaj lahko spotoma spremljam nogo-met na televiziji. Naše pun-ce pravijo, da hvala bogu, da sem moški masker."

Matej zna ločiti službo in dom, a ga vseeno kdaj, ko ne ve, kako se bo nečesa lo-titi, lahko dobra ideja dvigne tudi sredi noči, pa sede v avto in odhiti v gledališče. To, da je pri svojem delu lahko zelo samostojen in da ima dovolj svobode, da se lahko organizira, si šteje v plus. Koga je lažje maskira-ti: igralke ali igralce? Moški imajo običajno manj ma-ske, tako da je tudi lažje z njimi. Ponosen je na pred-stavo *Kralj Ojdip*, kjer je opravil zelo zahtevne ma-ske, igralci so imeli po 3, 4 vloge, Cavazza je igral žen-sko ... O tem, ali opravlja pravi poklic ali ne, ni nikoli tehtal, saj to počne že vse od šole naprej.

Zunaj teatra je Matej Pajt-nar navdušen športnik - najraje kolesari, pleza, teče, tudi na smučeh. Te ga bodo v tej sezoni popeljale na vsaj dva večja maratona, v Italijo na znamenito Marcialongo in marca na še bolj razvpiti Vasaloppet na Švedsko. In da ne bo pomote, Matej je masker in ne vizažist, on dela brke, brade, lasulje in ne lepih žensk. Kaj pa bar-vanje sivih las? "Kar pridi mimo," je dodal Matej, ki je med drugim mazal tudi filmskega Prešerna, Pavleta Ravnohriba. Ko smo že pri dr. Francetu, pred leti sem se za potrebe fotografiranja v Prešernovi obleki in cilin-dru tudi jaz pojavil v teatru pri **Bojani Fornazarič**.

Velike konfekcije ostajajo

Bojana Fornazarič, garderoberka

Oblačite igralce in igral-ke? "Pa slačim jih tudi. Kako sem prišla v gledali-šče? Prijavila sem se na raz-pis. Bila sem tehnološki presežek v Peku, ljubitelj-sko sem doma veliko šivala, pa sem si rekla, zakaj pa ne bi poskusila. Mislila sem, da bo to delavnica, kjer bo nekaj žensk šivalo kostume za predstave, no, nazadnje sem ugotovila, da bo to de-lovno mesto za enega člove-ka, ki opravlja vse, kar je v gledališču v povezavi s tek-stilom. Odtlej je minilo se-demnajst let," se Bojana Fornazarič spominja svoje-ga prihoda v nek povsem drug svet. Spočetka ni mi-slila, da bo to služba za dalj-ši čas, kasneje pa jo je gle-dališče zasvojilo, dobesedno posrkalo vase in zdaj si sko-rajda ne predstavlja, da bi počela kaj drugega. Bojani-no delo je kreativno. S prvo vajo se dobi s kostumogra-fom predstave, s katerim preverita, kaj od želenega bo mogoče dobiti v fundu-su, kaj bo potrebno zašiti in kaj nakupiti v praviloma ce-nejših prodajalnah, tudi v 'second hand' prodajalnah.

Bojana pozna vse konfek-cijske številke igralk in igralcev. Seveda mi ni želela prišepniti na uho, če je predvsem pri igralkah ta čas aktualen kakšen številčni poskok, nasprotno, poveda-la je, da igralko zelo lepo skrbijo za svoje linije, po večini se ukvarjajo s špor-tom oziroma hodijo na telo-vadbo in so na odru prav fit. Lahko rečem, da velike kon-fekcije kot po pravilu ostaja-jo v fundusu. Sama tako opravlja le manjša popravi-la, skrbi pa tudi, da so oblačila oprana, čista in zli-kana. "Na začetku študija predstave vzamem mere igralcev, potem se gre po nakupih in približno dva tedna pred premiero igralci že vadijo v kostumih. In ta čas sem vselej poleg, za vsa-kega, ki gre na oder, pripra-vim garderobo od klobuka do čevljev. Poskrbim za pre-obleke in jim med predsta-vami tudi pomagam pri preoblečenju. Podobno je z gostovanji, le da je vse pri-pravljeno v garderobni omari, ki gre na kamion.

Bojana se spominja pred-stave *Norčije v gledališču*, v kateri so bili na koncu pred-stave po celem odru kupi oblek in je bilo vsakič znova veliko pospravljanja. Tako kot številni "igralci izza odra" ima tudi Bojana nekaj odrskih izkušenj. "Najhuje je bilo prvič, v Princesi Bur-gundski, ko sem stala na

"rampi" tik pred luknjo. Zdaj lahko rečem, da sem se že navadila in rada pri-skočim na pomoč, če je po-treba po statistih." Tako. Igralci so lepi in urejeni na odru, zdaj jih je potrebno še dobro osvetliti. Za to skrbita **Drago Cerkovnik** in **Bojan Hudernik**.

Gledališče pozna kot lasten žep

Drago Cerkovnik, lučni mojster in vodja tehnike

Lučni mojster Drago Cer-kovnik je eden tistih članov ekipe Prešernovega gledali-šča, ki hišo pozna kot lasten žep, do zadnjega kotička. To mu nedvomno dovoljuje njegov več kot tridesetletni staž v kranjski gledališki ustanovi in hkrati tudi nje-gova poklicna usmeritev. Je eden tistih redkih lučkarjev v slovenskih teatarih, ki zna "posvetiti" tako na star ana-logen način kot z najsodob-nejšo tehnologijo preko računalnika. "V gledališču sem se znašel po naključju. Moj sošolec je bil honorarec v gledališču in ko je leta 1978 šel na trimesečni tečaj, sem ga jaz zamenjal, on pa se ni nikoli več vrnil v gledališče. Moji trije meseci so se podaljšali na trideset in več let," se spominja Dra-go, pri svojem delu vselej umirjen in natančen.

Lučna tehnika se je v tri-desetih letih v vseh pogledih močno posodobila. Po Dra-govih besedah ji uspešno sledi le Cankarjev dom, dru-gi pa ostajajo nekako zunaj tega sveta. "Pri nas v tehnič-ni ekipi tako rekoč vsi dela-mo vse, izdelujemo in po-stavljamo scene, hkrati pa tudi popravljamo in obna-vljamo celotno hišo. V začetku poletja smo se tako lotili temeljite obnove dvo-rane." Temu primeren je tudi njihov delovni čas. Kako vam je bil všeeč začetek predstave *Jakob Ruda*, kjer prvi del predstave mine v znamenju sveč? "Super. S pomočnikom Bojanom nis-va imela nobenega dela, počutili pa smo se kot v času Shakespeara," pove Drago, ki mu je najbolj v spominu ostala Šeligova *Svatba*. Ta-krat se je delalo še na star analogni način in je bilo po-trebno biti precej iznajdljiv, da je vse potekalo, kot je tre-ba. So igralci kaj slabovoljni, kadar jih na odru premočno grejejo reflektorji? Igralci so tega še kako vajeni, da pa reflektorji od sebe dajejo ve-liko vročino, pove podatek, da je mogoče v štirih urah za tri stopinje segreti celot-no dvorano.

"Deset mesecev so na raz-polago gledališču tako do-

poldan kot popoldan, je pa zato poleti več dopusta," pove Drago, ki so mu poto-vanja po Evropi postala pra-vi hobi. Veseli me, da imam v zadnjih letih ob sebi do-brega pomočnika **Bojana Hudernika**.

Prišel študirat, ostal v gledališču

Bojan Hudernik, lučni tehnik

Ko pišem Bojanovo gleda-liško zgodbo, naletim na še eno naključje. Bojan Huder-nik, doma iz Ribnice na Po-horju, je kot elektrotehnik v Kranj prišel študirat na FOV, a je več delal v gledali-šču, kot pa študiral. "Ko so potrebovali pomoč za odrom, sem začel preko 'štu-denta' in kasneje tudi ostal, mislim, da je že več kot pet-najst let od tega," je povedal Bojan in dodal, da sta si z ženo, ki je v Kranj prišla štu-dirat iz Prekmurja, tu na Go-renjskem ustvarila dom in družino.

Z Dragom se pri "lučka-nju" menjata, včasih delata tudi oba. Bojan zna vskočiti tudi na tonsko mizo in k vse-mu drugemu delu, ki ga opravlja gledališka tehnika. Fantje si vselej pomagajo med seboj. Ne, nikoli si ni mislil, da bo delal v gledali-šču, kljub temu da se je prav zaradi raznolikega delovne-ga časa potrebno prilagajati, rad opravlja tako raznoliko in dinamično delo. Ob tem velja, da moraš imeti gledali-šče rad, saj bi sicer slej ali prej odšel drugam.

Najbolj mu je v spominu ostala predstava *Moje pesmi moje sanje*, ko je ob Dragovi poškodbi čez noč vskočil na njegovo mesto. "Pomagal sem tonskemu mojstru in se zraven ukvarjal še z razsvet-ljavo," dodaja, da v teatru čas teče povsem drugače kot zu-naj njega. Kadar se dela, ura ne obstaja. Je pa ura zelo po-memben dejavnik inspicien-tov. Kako pomembna kate-gorija je čas, še kako ve **Ciril Roblek**.

Pot na oder vodi mimo njega

Ciril Roblek, inspicient

Kaj to je? "Deklica za vse," razlago te čudne, kaj vem, iz katerega jezika vzete besede, s Cirilom opraviva v solidni rimi. Ciril je vodja predstave in vaj. "Vsaka predstava je projekt zase, v gledališče pri-dejo novi ustvarjalni značaji in predvsem nov režiser, ka-terega desna roka običajno sem," razlaga prvi inspicient Prešernovega gledališča. Mimo njega vodi pot na oder in z njega, on je tisti, ki po-

Bojana Fornazarič, garderoberka / Foto: Tina Dokl

Drago Cerkovnik, lučni mojster in vodja tehnike / Foto: Tina Dokl

Bojan Hudernik, lučni tehnik / Foto: Tina Dokl

GLEDALIŠČE

Snovanja

Ciril Roblek, inspicient / Foto: Tina Dokl

Jošt Cvikl, inspicient in odrski tehnik / Foto: Tina Dokl

Robert Rajgelj in Janez Plevnik / Foto: Tina Dokl

Milena Sitar, šepetalka / Foto: Tina Dokl

vezuje niti med dogajanjem na odru in za njim, je vmesni člen med igralci in drugo tehniko.

"Podjetje, v katerem sem delal, je šlo v stečaj, tri leta sem bil brez službe, nakar sem sodeloval pri predstavi Kondija Pižorna, v katerega ekipi je bil tudi Drago, ki me je kasneje povabil v gledališče, kjer letos beležim dvajseto leto." Cirilu je delo inspicienta všeč, saj zahteva od posameznika precej iznajdljivosti in akcije. Seveda se razume, da se Ciril z igralci odlično razume. "Tudi do zapletov pride, a to takoj uredimo, nikoli ne ostane nič neizgovorjenega." Nasprotno, kadar statira v predstavah, ne govori dosti, je pa postal že prava stalnica na kranjskem odru. Začelo se je z Županovo Micko, kjer je igral celo kitaro, igra v Revizorju, v Moje pesmi moje sanje, v dveh letošnjih predstavah ... "Igranje mi je zdaj že postalo v velik užitek, mogoče bi celo kdaj naredil kakšno manjšo vlogico."

Ciril Roblek ljubi teater in umetnost, piše pesmi, a ne le v prostem času, včasih tudi tako mimogrede, ko je med odrom in garderobami zatišje. "Spominjam se, da sem še kot otrok včasih razmišljal, kako fino bi bilo, biti blizu umetnosti. In če si nečesa močno želiš, se to lahko tudi uresniči," razlaga Ciril in dodaja: "Seveda bi lahko zaslužili nekaj več, a bistveno je, da gledališče ostane tako, kot je, da bomo z veseljem ustvarjali naprej in bodo ljudje zadovoljni. Ga kdaj, ko piše pesmi, zamenja Jošt Cvikl?"

Malo smo odštekani, ampak smo najboljši

Jošt Cvikl, inspicient in odrski tehnik

Nekam čuden je njegov skiro, ki pravzaprav ni skiro, ampak je neke vrste tricikel oziroma "trike", kot ga tudi pri nas po ameriško imenujemo. Iz Amerike si ga je dal pripeljati pred leti in še danes je eden redkih v Kranju, ki se vozi z njim. Pravzaprav tudi on na prvi pogled, vselej urejeno pobrit in z navzdol na brado podaljšanimi brki, deluje nekoliko ameriško. "Avtomobila nimam, sem pa doma blizu gledališča in pri roki so mi vedno rolerji, kolo ali trike ..., " svojo mobilnost v mestu razloži Jošt Cvikl, ki je v gledališče prišel pred štirinajstimi leti. Kot mlad izšolan gostinec je kot najemnik odprl lokal v gledališkem foajeju. Ko so potrebovali pomoč v tehniki, se je izza pulta preselil še za oder. Danes sodeluje v teh-

niki in pomaga Cirilu na mestu inspicienta.

"To je služba za cel dan, dopoldan, popoldan, zvečer, skratka vselej, ko te rabijo. Tudi sobote in nedelje je moj telefon vseskozi pripravljen na poziv. A nič zato. Življenje sem si organiziral tako, da tak način dela zame ni tak problem." Če je na leto pet premier in vsaka zahteva dva meseca vaj, so tako kot igralci v času v ustvarjanje predstave vključeni tudi odrski tehniki. Pogosto v delavnico v kleti pridejo že ob šestih zjutraj, da po deseti uri, ko se na odru začnejo vaje, ne bi zganjali ropota in s tem motili igralcev. Fantje iz tehnike imajo roko za vse. "Mogoče smo na prvi pogled videti nekoliko surovi in se jezimo za kakšno stvar, ampak vedno je vse opravljeno, tako kot je zahtevano. V zadnjem času delam tudi kot inspicient, če se izkaze potreba po tem. Pri nas smo tako ali tako vsi za vse. Za naše delo ni šol, ampak se ga je treba priučiti," razmišlja Jošt in dodaja, da je gledališče zanj nekaj posebnega, kar človeka potegne vase.

Tudi Jošt sem in tja statira v predstavah. Prvič pred leti v predstavi Push Up, ko je na oder stopil z velikim spoštovanjem. Zdaj strahu ni več. Pri nas je vsak po svoje *odštekani*, če pa pogledaš po svojih sodelavcih, lahko samo rečeš: saj smo res d'best. To so tehniki - z eno besedo jim rečemo "tavžentkunstlerji", tisti, ki vse znajo. Eden izmed njih je zagotovo tudi **Janez Plevnik**.

Z eno besedo, "tavžentkunstlerji"

Janez Plevnik, odrski tehnik

Sosed, ki je igral v takrat še amaterski skupini Prešernovega gledališča, mu je namignil, da v gledališču potrebujejo odrskega tehnika in direktor gledališča se je še isti dan oglasil pri njem doma z besedami: "Jutri začneš delati pri nas." Tako je leta 1977 v gledališče prišel Janez Markelj, tisti ob Dragu Cerkovniku, ki gledališče pozna od vrha strehe do zadnjega kota v kleti. No, osnovna dejavnost odrskih delavcev je seveda izdelava scene. Janez jih je v skoraj 35 letih naredil okrog 250, med njimi tudi nekaj lutkovnih.

"Idejo moraš imeti, še preden si režiser ali scenograf kaj zaželite," svoje izkušnje razloži Janez. Delo tehnikov je precej razgibanost, prav zato je tudi zelo zanimivo. Ko igralci začnejo študij nove predstave, tehniki običajno dobijo prvi osnu-

tek scene. Začnejo jo izdelovati v lastni gledališki delavnici in jo vseskozi izpopolnjujejo, po opravljeni tehnični vaji pa jo dopolnijo še z zadnjimi podrobnostmi. Kakšna je scena in kolikokrat je eno postavitev potrebno na odru menjati z drugo, pa je odvisno od predstave same. "Včasih so se scene večkrat menjale, zdaj pogosto ena scena "zdrži" celotno predstavo," razloži Janez in dodaja, da pa so vedno bolj pogosti različni odrski efekti. Seveda mora vedno vse delovati. V aktualni predstavi *Konec začetka* mora biti stol trden, da se igralec z nogo opre nanj, hkrati naj bi se zlomil, ko ga ta vrže po odru.

Janez se še posebej spominja scene iz Šeligove *Svatbe*, menda je velik podij segal čez pol dvorane. Zahtevna je bila recimo scena za predstavo Jakob Ruda, ko so na odru imeli zemljo in vodo, kasneje torej blato. "Ah, z vodo so vedno problemi," na neki način nič ne reče Janez in prizna, da včasih pride tudi do nesporazumov med tehniki in "odrom", a se na koncu vedno vse "pogliha".

Menda tisti, ki pridejo delat v teater, v njem tudi ostanejo. Janez bo prihodnje leto zabeležil kar 35 let, in kot pravi, je prišel čas za pokoj. Da ga eno leto ne bo niti v mesto, kaj šele v gledališče, v šali doda. Kot upokojenka pa že kar nekaj let v gledališče prihaja šepetalka **Milena Sitar**.

Igralci jo slišijo, dvorana je ne sme

Milena Sitar, šepetalka

Majhen prostorček takoj za zaveso. Stol, stojalo za skripto z dramskim besedilom in majhna lučka. To je vse, kar na svojem delovnem mestu potrebuje šepetalka Milena Sitar. Izdelan jezik, čudovita dikcija in prijetna barva glasu jo "izdajajo" za nekoga, ki ve, kaj početi z lepo slovensko besedo. Slavistka, dolgoletna učiteljica slovenščine na osnovni šoli v Gorenji vasi, kasneje zaposlena v sindikatu, je dve leti potem, ko je šla v pokoj, od znanke izvedela, da v Prešernovem gledališču potrebujejo šepetalko. Imela je nekaj izkušenj izpred štiridesetih let, ko so v Poljanah, od koder je doma, v tamkajšnji igralški skupini sodelovali z Miranom Herzigom in Igorjem Torkarjem, a to v pravem profesionalnem gledališču, je nekaj povsem drugega, pravi Milena.

Šepetalka mora govoriti potih, da jo v dvorani nihče

ne sliši, hkrati pa igralec, ki pozabi besedo, stavek, iztočnico računa prav na njen glas. Njeno delo se začne že pri prvih vajah, dramaturških razčlembah, branjih in lektorskih vajah, ko preverja jo izgovarjavo narečja ... "So igralci, ki se zelo hitro naučijo teksta, spet drugi imajo do zadnjega težave z njim, eni ga lažje osvojijo kot drugi, ki se ga naučijo šele skozi vaje," razloži Milena, ki sodeluje pri pripravi štirih premier na leto, kasneje pa tudi pri ponovitvah samih. Kot je povedala, je težko "sufilirati", če je igralec s hrbtno obrnjen proti tebi, če je oddaljen in je hrup na odru ali gre za masovno sceno.

"Nikoli nisem niti sanjala, da bom kdaj delala v profesionalnem gledališču, je pa res, da že od pete gimnazije (danes prvega letnika srednje šole) vsako leto kupim vsaj en gledališki abonma. Včasih sem poznala vse predstave na Boršniku," se spominja Milena in dodaja: "Gledališče je zame neka čarovnija, saj je mogoče iz nekega besedila z igralci, režijo, kostumi, glasbo, lučmi ... sestaviti nekaj, česar ti samo besedilo nikoli ne more dati. Rada berem, ampak gledališče je nadgradnja dramskega besedila, tvoj vpogled vanj z dramaturgom, režiserjem postane širši. To je tisto, kar me vleče v gledališče. Hkrati pa je tu tudi prijeten majhen a izjemno ustvarjalen kolektiv, kamor vedno rada pridem in upam, da bom še dolgo prihajala." Nasprotno od Milene je tonski mojster **Robert Obed** na odru bolj hrupen ...

Deset mesecev se ne "odštemplaš"

Robert Obed, tonski mojster

O tonskem mojstru sem še posebej z zanimanjem razmišljal pred tremi leti in pol na premieri muzikala *Moje pesmi, moje sanje*. Ob toliko glasbe in petja na odru si "ton'c" zagotovo zasluži vsaj olimpijsko medaljo, če ne več. Prav v te "pesmi in sanje" je v gledališče prišel novinec, tonski mojster Robert Obed.

"Če tega ne bi dobro izpeljal, me zagotovo ne bi vzeli. V gledališču so kupili novo digitalno mešalno mizo, ki je bila takrat še redkost v Sloveniji, na odru pa smo uporabljali kar 23 naglavnih mikrofонов, band je igral v živo ..., " se spominja Robert, ki je bogate izkušnje za mešalnim pultom nabiral pri radiju Daretu Novaku. "Zasledil sem razpis v Gorenjskem glasu, da v gledališču iščejo

GLEDALIŠČE

Snovanja

tonskega mojstra za Teden slovenske drame. Sem mislil, da je že vse zmenjeno, no, Borut Veselko pa je izbral mene." Muzikal *Moje pesmi, moje sanje* so uprizorili več kot sedemdesetkrat, Robert pa je ponosen, da je skrbel za ton tudi na predstavi v Gallusovi dvorani v Cankarjevem domu.

"Kmalu na začetku se spomnim vaje, ko sem po mikrofону na glas na oder klical igralce, češ ura je toliko in toliko, kod pa hodite, mar ni zmenjeno, da morate biti na odru. Potem ko so me igralci malo čudno gledali, češ kaj se grem, me je Veselko podučil, da kadar so na odru, so igralci "svete krave", in smo mi zato, da jim pomagamo, kadar pa smo vsi skupaj za odrom, pa se lahko pomenimo o tem in onem, kaj nas muči."

Robert nadaljuje: "Moj delavnik je podobno kot za ostale iz zoadrja zelo razpršen. Če ne bi imel razumevajoče žene, bi zagotovo težko delal v gledališču. Ko sem še delal v Iskri, sem se ob dveh popoldan "odštemplal" in čez minuto bil v popolnoma drugem filmu. Tu v teatru se "odštemplaš" šele po desetih mesecih, ko se začne gledališki dopust, sicer pa lahko vsak dan pričakuješ kakšen telefonski klic. Lepo je delati v Prešernovem gledališču in za vsakega od sodelavcev posebej bi lahko rekel, da ima kvalitete na področju, na katerem dela. Gledališče ima res dobro ekipo." In že je stopil za mešalni pult in v predstavo *Revizor*, ki jo te dni obnavljajo, "spustil" beatlesovsko Yesterday. Da ima režiserka Kolečnikova v predstavah vedno rada muziko in petje ... V eni od scen v *Revizorju* se na odru pojavi skoraj 70 odstotkov zaposlenih Prešernovega gledališča, tudi čistilka Asima Avdič.

Oder je kuhinja, dnevna soba, spalnica ...

Asima Avdič, čistilka

Prvič se je na odru sicer preizkusila v predstavi *Gospodična Julija*, kasneje še v *Revizorju* in kot pravi, ji oder ne dela nobenega problema. Na ta način na oder prihaja že med predstavo, po svoji poklicni dolžnosti pa predvsem po njej. Tako kot pri drugih iz odrskega ozadja je njen delovni čas precej gibljiv, za kar je potrebna prilagodljivost in vedno znova tudi dobra volja. Kot pravi Asima, si za svoje delo samo svoj šef in si moraš pravilno organizi-

rati delo, kar zahteva od tebe tudi določeno samoza-vest. "V gledališču se ne čisti le zaradi čistoče, ampak so smeti lahko tudi del predstave, če slednjo tako vidi režiser. Odrske deske razumem kot prostor, ki je lahko kuhinja, dnevna soba, spalnica, otroška soba ali pa prostor za zabavo, odvisno od projekta."

Asima je leta 1992 kot izučena tekstilka prišla iz Velike Kladuše v Slovenijo, kjer so ravno začele propadati velike tekstilne firme. Ni bilo službe in je morala poprijeti za vsako delo. Tako je tudi prišla v gledališče, najprej kot pomoč kolegici čistilki, zdaj pa ostala ona ena in edina. V Gledališču je ob vsakem dogodku, predstavi ali nastopu, ko je v njem najmanj petdeset, največ pa tudi tristo obiskovalcev. "Če ne bi vzljubila gledališča tako kot ga je, zagotovo ne bi ostala v njem ob takem urniku, obsegu dela in konec koncev zaslužku. "Igralci so nekaj posebnega, me dopolnjujejo in iz njih črpam energijo. Ko pripravljam oder za predstavo, vidim pred očmi igralce, kar mi daje dodaten zagon in motivacijo. Ne, o predstavi Jakob Ruda pa ne govori rada. "Lahko povem le to, da sem z dramo, v kateri sta zemlja, voda in kakopak tudi blato, imela kar precej dela, da sem vse skupaj pospravila z odra. A to vsekakor ne vpliva na mojo ljubezen do gledališča. Rada ga imam in ogledam si vse predstave, ki igrajo v Kranju. **Robert Kavčič** pa je tisti človek v gledališču, ki na ogled domačih predstav vabi svoje kolege, kulturne organizatorje v dvoranah in krajih drugod po Sloveniji.

Čuvaj v narodnem parku?

Robert Kavčič, koordinator programa

Poln naslov njegovega delovnega mesta je precej dolg, namreč koordinator programa in organizator kulturnih prireditev. "Med drugim to pomeni prodajanje predstav po drugih gledališčih in kulturnih domovih po Sloveniji, v prvi vrsti pa usklajevanje gostujočih igralcev z našimi predstavi. Imamo namreč majhen ansambel in zato skoraj pri vsaki predstavi kot goste povabimo igralce drugih gledališč. To pomeni veliko usklajevanja z igralci in prostimi termini za vse nas. Zgodi se, da se dogovoriš dva meseca vnaprej za vsa gostovanja, potem pa v matičnem teatru gostujočega

igralca pride do kakšne spremembe in se vrsta podira kot domine in se začne podirati tudi meni." Da je prav *Revizor*, za katerega imajo zdaj obnovitvene vaje, eden rekorderjev po gostujočih igralcih, razlaga Robert, da so od devetnajst nastopajočih, kar štirje ključni igralci, vsak v svojem gledališču ... Zdaj se pa zmeni?

V Prešernovo gledališče je Robert prišel sredi devetdesetih let, v času direktorovanja Milana Mariniča, s katerim sta nekoč skupaj igrala v Šentjakobskem gledališču. Sprva kot inspicient in rekviziter je kaj kmalu na mestu organizatorja zamenjal sodelavca, ki se je upokojil. "Ah igrilstvo je že stara zadeva, v Šentjakobskem sem igral dvajset let in v tem času zabeležil okrog sedemsto nastopov," razmišlja Robert, ki tudi v Prešernovem sem in tja statira. Njegov delovnik je bolj kot ne dopoldanski, saj so takrat na voljo tudi ljudje, s katerimi se dogovarja za nakup predstav, seveda pa je mnogokrat v gledališču tudi v času predstav. Enkrat na leto obiščem kraje, kjer običajno gostujemo. "No, s službo pa je tako. Kdo pa sploh ve, kakšna je bajna služba, kakršno bi si vsi želeli, to da je veliko denarja, ali to, da je fino delo? Če rečem v šali, vsi smo že enkrat sanjali, da je bil razpis, v katerem iščejo čuvaja v narodnem parku. Vseskozi si v naravi, voziš se s terencem, se potapljaš, skratka uživaš. A verjemite mi, tudi pri nas v Prešernovem gledališču je prav lepo. Tudi tistim, ki so prišli zadnji, kot **Janez Vencelj** na primer.

Med gledališčem in velikim svetom

Janez Vencelj, vodja trženja in odnosi z javnostjo

Ha, najprej me je v pisarni presenetil s psom, ki je čudno miren ležal za njegovim stolom. Gledam psa, ta niti trzne ne. "Pes je že trinajst star in je nekoliko be- težen ... pa ne laja več. Psič- ki, da je ime Loli, se smeji Janez, ko mi v rokah kaže plišasto, kaj že - Loli. V gledališču se namreč igra, mi je še pojasnil. Pravzaprav je Janez Ven- celj v Prešernovem gledališču kot dramaturg v vlogi umetniškega vodje gledališča začel že v sezoni 1998/99, a se je takrat obrnilo drugače, zato je od- šel v druga gledališka oko- lja: v Maribor, Celje, kasne- je je delal v dobrodelnih or-

ganizacijah z invalidi, bil je tudi šofer, ni da ni delal, kot sam pravi. Tudi ko se je v času Tedna slovenske dra- me, v času, ko so se v gleda- lišču ukvarjali tudi z imeno- vanjem direktorja in podob- no, priključil ekipi.

Seveda so moji vtisi o ta- kratnem gledališču v pri- merjavi z današnjimi po- vsem drugačni. Ta teater je zelo družinsko gledališče, čeprav med seboj nismo tako družinsko povezani. Predvsem gradimo na bliž- nji povezanosti vseh ljudi, ki sodelujejo na našem odru in za njim.

"Zgodbo, ki jo zdaj pe- ljem naprej, je pravzaprav zastavila moja predhodnica, danes direktorica gledališča Mirjam Drnovšček in lahko potrdim, da je njena dedi- ščina prvovrstna." Kot je po- vedal Janez, veliko sodeluje z igralci. Povedal je, da so oni ves čas javni ljudje, da se v vsakem nastopu posta- vijo na ogled, in njihove duše so razprostrte. V vlogo namreč vlagajo tudi precejš- nji del svoje zasebnosti." Vencelj se zaveda, da deluje v majhnem gledališču, ki je zelo povezano s svojim oko- ljem, z občinstvo. Prepričan je, da ima največjo podporo lokalne skupnosti med vse- mi gledališči s takim statu- som v Sloveniji. Podpora, kakršno daje občina, je res pomembna. Žal se tega vsi ne zavedajo, posebej ko pri- hajamo iz uspešnih gosto- vanj, kjer dobivamo nagra- de in podobno.

Ste dramaturg z diplomo AGRFT. Vas kdaj zamika, da bi spet opravljali svoje osnovno poslanstvo, torej po umetniški plati? Seveda me, ampak dramaturgija je zelo široko področje, da jo najdeš povsod. Tudi napisati besedilo o predstavi v knjižico je dramaturško delo. "Sicer pa še vedno hre- penim po gledališču, ki je prostor resnice, lepo je biti zraven, ko predstava nastaja. Glede na tradicijo gleda- lišča, da v njem tudi drugi poklici najdejo svoje mesto v posameznih predstavah, potem se mogoče tudi jaz lahko nadejam kakšne dra- maturgije."

Vaša prihodnost v Prešer- novem gledališču? "V zad- njem času ni bilo kaj dosti časa razmišljati o prihodno- sti, to jesen smo pripravil že kar tri premiere, četrta nas čaka decembra. Kar se mene tiče, res ne vem, kak- šna naj bi bila moja daljna prihodnost sicer ali pa samo tu. Predvsem se mi zdi, da je pomembno, da se izpolnjenega počutim ne zaradi posla, ki ga delam, ampak se sam v sebi poču- tim, da je to dobro."

Robert Obed, tonski mojster / Foto: Tina Dokl

Robert Kavčič, koordinator programa / Foto: Tina Dokl

Janez Vencelj, vodja trženja in odnosi z javnostjo

"Tovrstni arhitekturni izzivi me zanimajo po strokovni plati, hkrati pa kot Kranjčan vedno znova in znova razmišljam, kaj bi se dalo dobrega narediti za okolje, v katerem živim. Sem vsakdanji obiskovalec kranjskega starega mestnega jedra in mi ni vseeno, kakšno to je. Če ena stroka v njem skrbi za ohranjanje stare arhitekture, pa je moja naloga kot urbanista predlagati nove razvojne poteze v mestu," razmišlja Ciril Oblak, arhitekt v pokoju. Pogovarjala sva se o njegovi še vroči idejni zasnovi za novo glasbeno šolo in garažno hišo v Kranju.

Vizionarski pogled v kanjon Kokre

CIRIL OBLAK, ARHITEKT

IGOR KAVČIČ

Kako ste prišli na idejo o gradnji garažne hiše in v njenem nadaljevanju tudi nove glasbene šole prav tu v tem na videz zapuščenem delu Kranja v zaključku kanjona, preden se po nekaj sto metrih reka Kokra izlije v Savo?

"S kanjonom Kokre se na različne načine ukvarjam že, odkar sem se leta 1962 zaposlil v kranjskem Projektnem podjetju. V vseh teh letih in tudi kasneje v mojem lastnem arhitekturnem biroju ni manjkalo idej, predlogov ter tudi načrtov na temo ureditve kanjona. Posebej pereč problem je v zadnjem času postalo tudi parkiranje v starem mestnem jedru. Pred leti sem tako že pripravil idejno zasnovo za parkirno hišo pod Slovenskim trgom, kar me je spodbudilo, da sem se s tem problemom začel še intenzivneje ukvarjati. Neurejeno parkiranje je še večji problem spodnjega dela starega mesta in medtem, ko je severni del še nekako živahen, pa življenje od Pungerta navzgor bolj izumira kot ne. Torej bi garažno hišo še bolj potrebovali v neposred-

Arhitekt Ciril Oblak, avtor idejne zasnove Glasbenega šolskega centra in Garažne hiše Pungert, na mestu, od koder bi bil pogled na Kranj lahko drugačen / Foto: Igor Kavčič

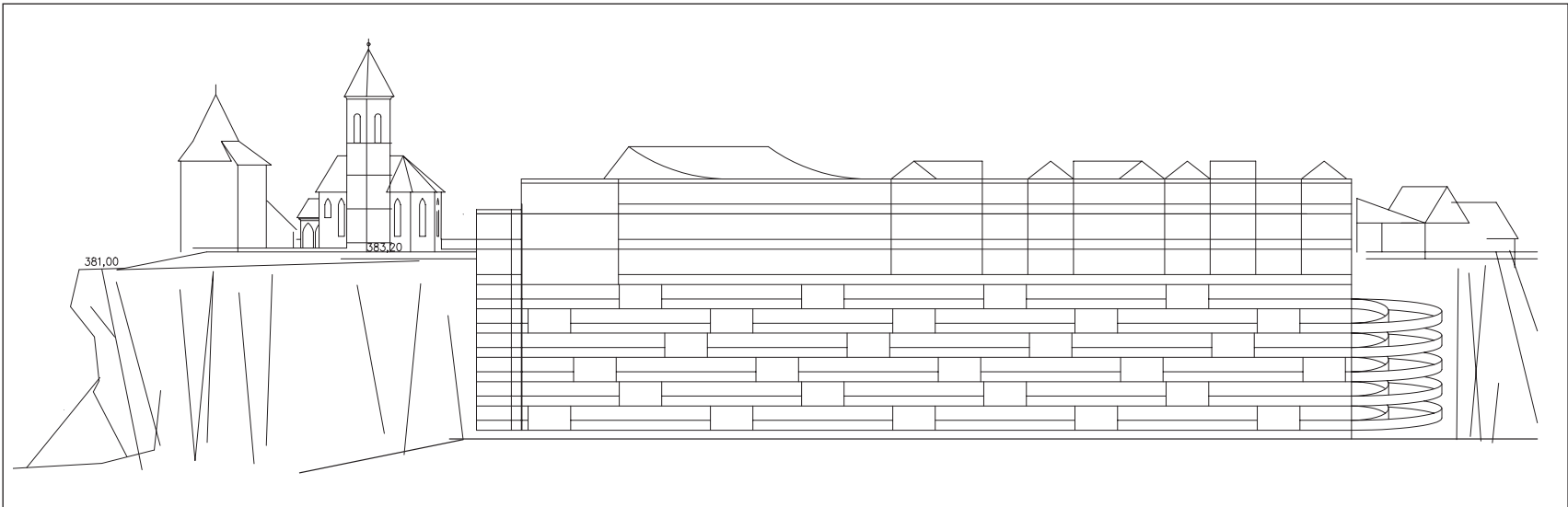
ni bližini starega centra mesta Kranja, kjer so med drugim tudi cerkev, gledališče, muzej, glasbena šola, hkrati pa bi parkirna mesta v garaži prišla prav tudi zasebnikom in seveda prebivalcem mesta. Ker je stari Kranj s trgovskimi centri na obrob-

ju mesta izgubil funkcijo trgovskega središča, je potreba po oživitvi tega dela še toliko bolj pomembna. Koncept koncev so tu na skali pred 7000 leti najbrž živeli tudi prvi prebivalci Kranja, kot so pokazale nedavne arheološke raziskave."

V zadnjem času so v, sicer že dolgoletni, želji po novih prostorih vse bolj glasni tudi v Glasbeni šoli Kranj, ki se zaradi sedanjih prostorskih omejitev, ob tem, da pouk poteka na kar štirih različnih lokacijah, nikakor ne more širiti ...

"Drži. Prav v času, ko sem se posvečal projektu garažne hiše, je znova v ospredje stopilo tudi vprašanje novih prostorov glasbene šole. Predstavljena mi je bila nameravana selitev šole v prostore nekdanje Študijske knjižnice, ki pa prostorsko

Najbolj znano arhitekturno delo Cirila Oblaka je preureditev in povečava brniškega letališča in stavbe Gorenjskih oblačil (skupaj s Fedjo Klavora), za kar je prejel tudi nagrado Prešernovega sklada. Poleg tega je ustvaril še Paviljon NOB, blagovnico Mercator, pošto v Trziču ter prenovljeno stavbo Lekarne v Kranju.

Risba vzhodne fasade objekta

ARHITEKTURA

Snovanja

nikakor ne ustrezajo. Padla je ideja, da bi združil projekt garažne hiše in glasbene šole. Sam sem sprva predvidel nov objekt na levi strani kokrškega kanjona ter ga ob priložnosti predstavil tudi sedanjemu podžupanu Janezu Frelihu. Konec sedemdesetih let sva si z njim skupaj zamislila projekt Delavskega mostu, brez katerega si danes najbrž ne moremo zamisliti kranske prometne infrastrukture. No, podžupan si je z zanimanjem ogledal moj načrt in predlagal, da bi mogoče celoten projekt sodil tudi na nasprotno stran reke.

Začela je nastajati idejna zasnova, ki je pred vami. Spodnje etaže garaž bi nadgradili še z etažami, v katerih bi bila glasbena šola, hkrati pa bi jih povezali s stavbo na Trubarjevem trgu, v kateri se šola nahaja danes."

Ste v projektu predvideli tudi vse potrebne parametre, ki zadostujejo potrebam šole in izpolnjujejo sodobne standarde na tem področju?

"Vsekakor. Ravnateljica glasbene šole Petra Mohorčič je skrbno pripravila predstavitev prostorskih potreb šole, ki so hkrati v skladu s sodobnimi standardi. Kot rečeno, bi se novogradnja z novimi prostori zaključila v obstoječi šolski stavbi, v katero bi umestili sodobno koncertno dvorano s 380 sedeži in velikim odrom za filharmonični orkester. Pungert bi tako ostal center glasbe: poleg Jazz kampa vsako poletje in številnih koncertov na prostem, ki tu potekajo, bi dobili še koncertno dvorano. Hkrati bi obdržali sedanjí prostor z igrali, ki Pungertu daje še družinski utrip. Stari del Kranja bi tako postal mlajši. Poleg tega bi iz garažne hiše z malenkostnimi posegi lahko uredili tudi prehod do Prešernovega gledališča."

Ampak veduta Kranja, povedano blažje, pogled na mesto z južne strani bi bil z novogradnjo povsem drugačen ...

"Poseg bi se zgolj na zračnem posnetku mogoče res videl kot nek

tujek, ob pogledu z obeh mostov, zgornjega pri gostišču Arvaj in spodnjega ob sotočju Save in Kokre, pa bi bil nov objekt komaj opazen. Na neki način bi se stapljal z okoljem in stavba ne bi bila vpadljiva. Južna fasada bi bila vidna le v dveh tretjinah, hkrati pa bi bila tudi ozelejnjena. Kanjon Kokre je namreč zaščiten kot naravna dediščina, zgodilo pa se je predvsem to, da se je prostor, kjer se je v preteklosti pasla drobnica, zarasel z drevjem in zelenjem. Kot rečeno bi bile etaže dodatno oplemenitene z zelenjem. Pravzaprav bi bil viden predvsem glavni del fasade, ki gleda na vzhod, pa še ta bi se videl samo s sosednjega brega in iz individualnih gradenj na robu kanjona. Garaža bi bila ozelejnjena, ena od njenih prednosti pa bo tudi naravno prezračevanje. Objekt bi bil odprt v okolje. Iz severnega dela bi se videl le polkro-

žni dovoz v posamezne etaže garaže. Tu je potrebno dodati, da bi dovoz v garažo bil speljan po levem bregu Kokre in preko manjšega mosta v garažo."

Kot ste rekli, je kanjon zaščiten kot naravna dediščina, pa vendar, najbrž bi pri vašem projektu veljalo pričakovati tudi kakšno reakcijo s strani naravovarstvenikov. Kanjon je zagotovo tudi del nekega zaključene-ga življenjskega okolja tako za določene vrste živali kot rastlinstvo ...

"Značilnost kanjona so bile nekoč kavke, ki so gnez-dile v pečinah. S tem, ko se je področje zaraslo z drevjem in grmovjem, pa so odšle tudi kavke. V ta del so se kasneje seveda naselile druge ptice, pa tudi druga živa bitja. Velja pa dodati, da bo hkrati z objektom posredno lahko zaživel tudi kanjon kot celota. Znova bi aktivirali rekreativne površine in spre-hajalne poti v kanjonu."

injiciranje betona v steno kanjona ... To je podobno, kot so to pred nedavnim delali na trenutno aktualnem gradbišču Hotela Jelen."

Od dna do vrha novogradnje je slabih 40 metrov. Kaj vse bomo našli v njej?

"Objekt bo imel devet etaž, šest bo namenjenih parkiriščem, tri prostorom glasbene šole. Garaža bo imela na voljo 308 parkirnih mest."

Kakšen arhitekturni slog ste predvideli?

"Gre za sodobno funkcionalistično arhitekturo. Arhitekturna zasnova je podrejena funkciji. V vrhnji etaži bo vhod zastekljen, skrajna sle-mena dosedanjega objekta niso višja kot zdaj. Skratka, objekt ne konkurira obstoječi arhitekturi na Pungertu, nasprotno, slednja se predvsem zrcali v njem."

Informativni izračun celotnega projekta je okrog 23 milijonov evrov, kar je celoletni občinski proračun Mestne občine Kranj namenjen investicijam, to pa je hkrati tudi tretjina celotnega letnega proračuna občine.

"Seveda je to kar precej denarja, ampak če bi financiranje razpršili na več let, to ne bi bil več tak problem. Sicer pa, vedeti morate, da je to, kar gledava, zaenkrat le idejna zasnova."

V obstoječo šolsko stavbo bi umestili sodobno koncertno dvorano s 380 sedeži in velikim odrom za filharmonični orkester. Pungert bi tako ostal center glasbe: poleg Jazz kampa vsako poletje in številnih koncertov na prostem, ki tu potekajo, bi dobili še koncertno dvorano.

Pogled na Kranj, mesto na skali, z južne strani z morebitno novo pridobitvijo, garažno hišo in glasbeno šolo

Ena od nevarnosti je nedvomno tudi krušenje pečine v vodo. Pred letom se je odkrušil precejšen del brega na nasprotni strani Kokre ...

"Pravzaprav je celoten kanjon vselej v nevarnosti, da se bo porušil v reko. To se od mosta na Primskovem pa do mosta pri sotočju v večjem ali manjšem obsegu dogaja na vsakih nekaj let. Zato je kanjon potrebno zaščititi. Z novogradnjo bi hkrati zaščitili 300 metrov kanjona tako na levem kot na desnem bregu. Zaščitili pa bi tudi še 300 tekočih metrov kanjona.

Mislim, da teren za gradnjo ni problematičen, stavba bi temeljila na spodnjem terenu, na skalo pa bi bila le naslonjena. Skale ne bi bremenila, nasprotno, utrdila bi jo kot ne oporni zid. Sicer pa v osnutku predvidevam tudi

"Značilnost kanjona so bile nekoč kavke, ki so gnez-dile v pečinah. S tem, ko se je področje zaraslo z drevjem in grmovjem, pa so odšle tudi kavke. V ta del so se kasneje seveda naselile druge ptice, pa tudi druga živa bitja. Velja pa dodati, da bo hkrati z objektom posredno lahko zaživel tudi kanjon kot celota. Znova bi aktivirali rekreativne površine in spre-hajalne poti v kanjonu."

GLEDALIŠČE

Snovanja

Od leta 2008, ko je Kranjčan Aljaž Tepina diplomiral na Central School of Speech and Drama v Londonu, je dramski igralec na svobodi. To jesen je prvič igral v produkciji na odru londonskega elitnega teatra Royal Court. Aljaž, v Londonu Aliash, je igral v krstni izvedbi drame truth and reconciliation, v kateri je oblikoval lik ...

Teater za dušo, film za denar

ALJAŽ TEPINA, DRAMSKI IGRALEC

IGOR KAVČIČ

Predvidevam, da ste v predstavi igrali Srba, Rusa, Poljaka, kakšnega drugega "vzhodnjaka"? "Igral sem Srba. Bivšega srbskega vojaka ... posiljevalca."

Z imenom ...

"Ga nimam. Avtorica besedila in režiserka predstave z naslovom *truth and reconciliation* **debbie tucker green**, naslov in njeno ime naj bosta zapisana z malo začetnico, kot to napiše tudi ona, likov v drami ni poimenovala z imeni. Gre za režiserko mlajše generacije, ki je režirala že nekaj uspešnih uprizoritev in jo imajo po njeni kontroverznosti za naslednico znane Sarah Kane. Tokrat je tucker greenova prvič sama režirala svoje besedilo."

Pa vendar, gre za sodobno dramo, ki se očitno dotika tudi vojne v Bosni?

"Seveda, posredno se na neki način dotika tudi vojne v Bosni. Ampak samo besedilo, ki je podlaga za predstavo, ima širši kontekst. Naslov predstave *truth in reconciliation*, torej *resnica in sprava*, izvira iz Južne Afrike, kjer je Nelson Mandela po ukinitvi apartheida ustanovil komisijo s tem imenom. Te komisije so storilce kriminalnega dejanja soočile z njihovimi žrtvami, da bi drug drugemu povedala svoji zgodbi. Na ta način naj bi poskušali razreševati medrasne, medverske in druge konflikte že v njihovih koreninah. Takim konfliktom smo bili v preteklosti poleg Južne Afrike med drugim priča tudi v Ruandi, Zimbabveju, na Severnem Irskem in v Bosni. Te države so aktualne tudi v predstavi in jaz igram v njenem "bosanskem delu"."

Igrate torej eno osrednjih vlog?

"Vloge v predstavi so si med seboj enakovredne. V tem delu predstave smo štirje akterji, sicer pa se nas na odru izmenja dvaindvajset v dobri uri. Predstava je že glede na tematiko čustveno zelo nabita, k temu svoje prispeva tudi naša igra ..."

Torej se kot posiljevalec srečate s svojo žrtvijo, igrate nek negativen lik ... nekakšnega "zajebanca"?

"Dva sva, ki se srečava s svojo žrtvijo in njeno prijateljico. Fikcija v odrski zgodbi je, da je posiljena ženska noseča z enim izmed naju. V besedilu ni bilo nobene predzgodbe, zato smo si jo morali izmisliti sami. Jaz sem se za moj lik odločil, da se je zaradi travmatične izkušnje vojne ta nekdanji vojak nekoliko zapustil, se podal v alkohol in podobno. Na odru se potem obrne tako, da moj soigralec v svojem liku, v vojski je bil moj nadrejeni, na tem srečanju z ženskama od mene hoče, da priznam posilstvo, zato ker ima on ženo in otroke, jaz pa sem že tako ali tako izgubljen ... Njegove zahteve ne sprejemem. S strani žrtev je podana resnica, midva po jo zanikava. Do sprave ne pride."

So tudi vaši soigralci, s katerimi ste skupaj na odskem "soočenju resnice", z območja bivše Jugoslavije?

"Soigralec Aleksandar Mikić je bil bosanski Srb, a je med vojno prebegnil v Anglijo, kjer živi že več kot petnajst let. Punci sta po rodu Poljakinja, a že tretja generacija na otoku, tako da sta se morali kar potruditi s "slovanskim naglasom"."

No, predstava je seveda v angleščini?

"Vse je v angleškem jeziku, a z naglasom. Za vsako državo je veljalo, da bo to angleščina z naglasom, torej v mojem primeru, kot bi Srb govoril angleško."

Sami ste tokrat prvič igrali na tako uglednem odru, kot je mali oder v gledališču Royal Court?

"Prvič. Tam smo predstavo vadili in jo po premieri 1. septembra igrali skoraj do konca meseca. Potem smo se preselili na enega lokalnih odrov, kjer smo igrali za revnejše sloje prebivalstva, kjer obiskovalci plačajo vstopnico, kolikor hočejo, lahko tudi zgolj pol funta ali pa nič. Predstava je bila povsod razprodana, večkrat smo doživeli stoječe ovacije, lahko bi jo še igrali, a se je režiserka

odločila, da je 55 ponovitev v mesecu in pol dovolj. Tudi sam sem bil zelo zadovoljen z vlogo, saj je bil to moj prvi gledališki projekt v Angliji, poleg tega pa je bil to še Royal Court, ki je eno treh najpomembnejših gledališč v Londonu.

Hkrati pa sem vesel tudi, da mi je uspelo na tako velikem "castingu" in sem bil izbran prav jaz. To predstavo je namreč prišlo gledat precej direktorjev, režiserjev, producentov ... Pri taki poplavi igralcev v Angliji je namreč zelo pomembno, da te slednji opazijo."

Kako ste sploh prišli na avdicijo za to predstavo? OK, v Londonu ste študirali, ali imate tam tudi agenta, ki skrbi za vaše morebitne angažmaje?

"Zgodba sega tja v leto 2005, ko sem šel s prijatelji v London na izlet, in sem ob vrnitvi na letalu razmišljal, kaj če bi tam poskusil s študijem dramske igre. Doma sem po internetu pregledal šole in v Central School of Speech and Drama videl pravo stvar zame, tako cenovno kot po umetniški plati je to šola, ki sodi med pet najbolj uveljavljenih v Londonu. Študij je trajal tri leta in ko smo v zadnjem letniku pripravili tri javne produkcije

je za skavte, producente, casting direktorje, režiserje ..., me je opazila ena od agentk za igralce in me povabila na razgovor. Takoj mi je dala vedeti, da jih zanimam in če sem zato, me bodo zastopali na angleškem trgu. V tej agenciji v Londonu tako že tretje leto skrbijo za moje angažmaje."

In v zahodnih kinematografijah ter v Hollywoodu ste potem igralci iz bivše Jugoslavije ponavadi "obsojeni" predvsem na vloge vzhodnjakov, po možnosti še negativcev ...

"Na neki način res. Vse dokler ne narediš preboja in postaneš bolj poznan vsaj med filmarji in ljudmi, ki pripravljajo castinge za različne filme. Dokler ne podaš svojega imena, je zate casting precej ozka stvar in je bolje, da se kot iskalec dela čim prej sprijazniš s tem. Tako ti je lažje."

Ste poleg tokratnega prvega igranja v gledališki predstavi v preteklosti že bili angažirani za film?

"Posnel sem štiri vloge v televizijskih nanizankah, ravno preden sem začel delati v gledališču, pa sem dobil tudi manjšo vlogo v tretjem delu sage o *Batmanu*. Gre za film z naslovom *The dark Knight*

Rises, režira pa ga Christopher Nolan. To snemanje je bilo zame nekaj posebnega, saj sem tako spoznal, kako take velike produkcije potekajo. Režiser Nolan je bil ves čas zraven, zelo sproščen in čeprav velika zvezda, povsem običajen človek do vseh nas podrejenih. Film bo menda v kinu drugo leto julija. Tudi sicer je za film več pozivov kot za gledališče, pri slednjem namreč raje uporabijo Angleže. Tokrat se mi je dobro izteklo, dva tedna sem snemal Batmana, potem je sledil mesec vaj za gledališče in še uprizoritve same. Lahko rečem, da me film v zadnjem času tudi bolj zanima, pa ne zaradi denarja, ki je nekoliko boljši kot v gledališču, ampak zaradi nabiranja izkušenj. Še vedno pa seveda velja: teater je za dušo, film za denar."

Na neki način ste torej še vedno razpeti med Kranjem in Londonom, tu Aljaž tam Aliash?

"Tako nekako. V času snemanj in gledaliških uprizoritev sem bival pri prijatelju iz Škofje Loke Mihju Kalanu, režiserju, igralcu in oblikovalcu, ki zadnje leto deluje v Londonu. Prav z njim in s še nekaterimi igralci zdaj tu v Sloveniji pripravljam kratki film z naslovom *Na pogled*."

Pa vendar z vsemi vašimi angažmaji v Londonu imam občutek, da počasi na neki način zapuščate Slovenijo?

"Zaenkrat še ne. Tudi moj zaslužek v Londonu vendarle ni tako velik in predvsem stalen, da bi si lahko privoščil najem stanovanja in bivanje tam gor. Tako se z veseljem vračam domov in tudi v Sloveniji igram v kakšni predstavi, kot recimo v *Lovskih scenah s spodnje Bavarske* v Prešernovem gledališču. Na eni strani potrebujem svobodo, brez katere pri gradnji kariere v Londonu ne gre, po drugi strani pa bi še vedno rad še kdaj ustvarjal v domačem, kranjskem gledališču. Zdi se mi, da bom v prihodnosti več igral v slovenskih gledališčih, medtem ko bom najbrž več priložnosti za igranje v filmih in na televiziji dobival v Angliji."

Aljaž Tepina (v ospredju) v predstavi truth and reconciliation s soigralcem Aleksandrom Mikićem

“Hkrati pa sem vesel tudi, da mi je uspelo na tako velikem "castingu" in sem bil izbran prav jaz. To predstavo je namreč prišlo gledat precej direktorjev, režiserjev, producentov ... Pri taki poplavi igralcev v Angliji je namreč zelo pomembno, da te slednji opazijo.”

Trzinci so po svojem rojaku letos poimenovali kar celo leto. Če se je v literaturi še nedavno nazaj kot njegov rojstni kraj pogosto navajal Mengeš, pa takšnih napak danes ni več. Hribarju namreč v Trzinu izkazujejo vse več časti.

Od častnega občana do spominske sobe

JASNA PALADIN

Hribarjevo leto v Trzinu je skupno ime več prireditvev, s katerimi so letos v tej majhni občini na vzhodnem obrobju Gorenjske počastili 160-letnico rojstva in 70-letnico smrti svojega rojaka, ki se je tu rodil 19. septembra 1851.

Dan pred njegovim rojstnim dnevom so predstavniki Zavoda za turizem Ljubljana in domačega Turističnega društva Kanja Trzin organizirali vodstvo po Hribarjevi Ljubljani, s katerim so obiskovalcem predstavili vidnejše dosežke Hribarjevega županovanja v prestolnici. Dan za tem so v trzinski dvorani Marjance Ručigaj pripravili predavanje dr. Igorja Grdine in ogled dokumentarnega filma TV Slovenija Ivan Hribar - župan za vse večne čase. Nekakšen vrhunec letošnjega Hribarjevega leta v Trzinu pa je razstava Trzinski rojak Ivan Hribar, ki so jo pripravili v Medobčinskem muzeju Kamnik in Muzeju in galerijah mesta Ljubljane, od 20. oktobra pa je na ogled prav v trzinskem kulturnem centru, ki nosi ime tega velikega Slovenca.

Svojih zgodnjih let življenja, ki jih je kot najstarejši otrok (njegov starejši brat je v prvem letu starosti umrl) s svojima staršema preživel v Trzinu, in domače hiše, kjer se je rodil, se Hribar dotakne v I. delu svojih spominov, ki jih je napisal pri svoji 77 letih. "Rojen sem bil v Trzinu dne 19. septembra 1851. Mojemu očetu je bilo ime Fran. Priženil se je bil iz Trnovč pri Zlatem polju na posestvo moje matere Marije, rojene Rožičeve. To posestvo je imelo popisno številko 82 in je obsegalo četrtno zemlje ali - kakor so to navadno nazivali - grunta. Naša hiša - pri Boldinčkovih - je bila majhna in lesena; tudi gospodarsko poslopje, ki se je hiše držalo, je bilo tesno. V hlevu moja roditelja nista nikdar imela več kot troje živinčet. Dvorišče in vrt pri hiši sta bila majhna." V

kamniškem muzeju, kjer so se lotili povezave Hribarja s Trzinom, so imeli z iskanjem različnih virov, ki bi dopolnili Hribarjeve osebne spomine, kar težko delo. "Ohranjenih predmetov iz njegove rojstne hiše ni, saj je pogorela že pred letom 1868. Nekaj fotografij za razstavo nam je posodil kamniški zbiratelj Niko Sadnikar, sicer pa ni veliko ohranjenega," je priznala direktorica Medobčinskega muzeja Kamnik **mag. Zora Torkar**, ki je razstavo postavila skupaj z Ireno Žmuc. S pomočjo arhivskih virov in matičnih knjig (ustnih virov na Hribarjevo družino v Trzinu ni več) je z razstavo in spremljajočim katalogom uspela predstaviti Hribarjevih prvih pet let življenja, ki jih je preživel v Trzinu, preden se je družina zaradi očetovega barantanja in prekupčevanja, ki je pripeljala do tega, da so hišo prodali, preselila v Mengeš.

Čeprav se zdi, da je bilo teh prvih pet let njegovega življenja tako v Trzinu kot širše nekaj časa kar pozabljenih - strokovnjaki so v minulih desetletjih v številni literaturi kljub jasnim pričevanjem iz Hribarjevih Spominov in ne nazadnje tudi njegovemu psevdonimu Trzinski, pod katerim je pesnil in prevajal, za njegovo rojstno mesto namreč navajali Mengeš - pa je bil Ivan Hribar že pred drugo svetovno vojno imenovan za častnega občana tedanje vaške občine Trzin. Kot v svojem razstavnem katalogu navaja Torkarjeva, mu je županstvo občine Trzin pod vodstvom tedanjega župana Mihaela Colnarja ta naziv podelilo marca 1922, verjetno v počastitev njegove 70-letnice.

A večje ovrednotenje je Hribar v svojem rodnem kraju dočakal šele v zadnjih letih, za kar je nedvomno zaslužen tudi župan Tone Peršak. Ob koncu leta 2003 so v bližini osnovne šole odprli center družbenih dejavnosti s kulturno dvorano, knjižnico in drugimi večnamenskimi prostori, ki so ga poimenovali Center Ivana Hribarja. V predverju tega centra je Občina dve

leti za tem odkrila doprsni kip Ivana Hribarja, ki ga je izdelal kamniški kipar Miha Kač. Že več let pa si v občini prizadevajo urediti tudi Hribarjevo spominsko sobo. "Hiša, v kateri se je rodil Ivan Hribar, je kmalu potem, ko se je družina odselila v Mengeš, pogorela, na njenem mestu pa je zrasla nova hiša z gospodarskim poslopjem, ki so ji po domače rekli Pr' Jefačn'ku. To Jefačn'kovo hišo, ki stoji ob današnji Jemčevi cesti, je Občina Trzin pred nekaj leti odkupila in leta 2008 po sklepu občinskega sveta zaščitila kot kulturni spomenik lokalnega pomena. Na njenem mestu bomo po zgledu stare stavbe zgradili (gospodarsko poslopje pa deloma obnovili) novo hišo, v sklopu katere bo tudi muzejski objekt oziroma spominska hiša, v kateri bo en prostor posvečen tudi Hribarju," je načrte občine, ki bodo verjetno realizirani že v prihodnjem letu, predstavil župan **Tone Peršak** in ob tem dodal, da ohranjeno gradivo o Hribarjevem življenju v rodnem Trzinu ni tako bogato, kot na primer zapuščina, ki jo je s svojo stavbo zapustil v središču Cerkelj, so pa v zadnjih letih uspeli zbrati nekaj gradiva, med drugim nekaj njegovih prvih tiskov, ki bodo tudi na ogled v spominski sobi.

Doprsni kip v Trzinu rojenega ljubljanskega župana je leta 2005 izdelal kamniški kipar Miha Kač.

V Trzinu so niz dogodkov v sklopu Hribarjevega leta sklenili z odprtjem razstave, ki so jo pripravili v Medobčinskem muzeju Kamnik in Muzeju in galerijah mesta Ljubljane.

Osrednja stavba v Trzinu, namenjena predvsem kulturnim in društvenim dejavnostim, nosi ime Center Ivana Hribarja.

Večje ovrednotenje je Hribar v svojem rodnem kraju dočakal šele v zadnjih letih, za kar je zaslužen tudi župan Tone Peršak. Ob koncu leta 2003 so v bližini osnovne šole odprli center družbenih dejavnosti s kulturno dvorano, knjižnico in drugimi večnamenskimi prostori, ki so ga poimenovali Center Ivana Hribarja.

Zanimivo je prebrati, kako je filozof Aleš Ušeničnik posmrtno primerjal in ocenil Hribarja in Tavčarja. Hribarjev liberalizem je bil "gladek", a do Cerkve nespravljliv, Tavčarjev "surov", a katolištvu manj tuj. Tavčar se je pred smrtjo "spravil" z Bogom, Hribar ne ...

Ušeničnik o Hribarju in Tavčarju

MIHA NAGLIČ

Aleš Ušeničnik je leta 1942 v reviji Katoliške akcije objavil razpravo Po men prvega slovenskega katoliškega shoda (iz leta 1892). V njej je zapisal zelo zanimive poglede na prva ke slovenstva in tudi na ne katere gorenjske rojake. Na Hribarja in Tavčarja, ki sta bila oba Ivana in oba libe ralna. "Ta dva moža je marsikaj ločilo. Dr. Tavčar je vse dni ohranil svojo ele mentarno naravo; bil je ve hementen, robat, a dobre ga srca in nesebičen. Hri bar je bil bolj uglajen, mi ren, a tudi bolj hladno računajoč; Šuklje pravi, da je bil vse življenje 'agent'. Če pa pravi o Hribarju, da je bil 'nečimrn', te lastnosti tudi Tavčarju ni mogoče odrekati. Zares združil je pa oba radikalizem in libe ralizem. Tavčar je rad po udarjal, da mora biti na rodnost fanatična in 'če hoče dr. Mahnič, absolut na'. Priznati jima je gotovo marsikako zaslugo za slo venstvo, Hribarju zlasti delo za slovensko univerzo in akademijo znanosti. A tu nam ne gre za to. Bila sta radikalna tudi v politiki proti 'elastikom', Šukljuetu in njegovim tovarišem. A najbolj ju je družil liberali zem. Na zunaj je imel tudi ta liberalizem po njiju na

ravi različen obraz. Tavčar je bil liberalizem je bil sirov, Hribarjev gladek. Tavčar je z Malovrhom po Sloven skem narodu uganjal 'far ško gonjo', Hribar je tak šen način boja obsojal, češ da bo odbil še tiste duhov nike, ki so bili sicer v poli tiki z njimi. A Hribarjev 'fi ni' liberalizem je bil še bolj nevaren in kvaren. Tavčar je res s 'farško gonjo' neka tere odbil, Hribar je pa s svojimi agenti po vseh slo venskih deželah v prijaz nem občevanju obenem s slovanstvom in kultom 'bi skupa Strossmayerja' širil liberalizem; zlasti je po Primorskem in Štajerskem pridobil ali utrdil tudi ne katere duhovnike. Kajpada je bil Tavčarjev vpliv večji, ker ni bil samo politik, temveč tudi pisatelj."

Hribarjev odnos do Cerkve

Iz Hribarjevih Spominov in drugih virov je Ušeničnik spretno povzel njegov pogled na svet. "Prisvaja si globoko krščansko etiko. 'Krščanska etika, pravi, je bila od zgodnje mladosti krepko zasidrana v mojem srcu ... Svojega verskega življenja pa tudi (nisem) nikdar uravnaval po politič nem koledarju ...' Etiko mu je položila, pravi, v 'mlado srce svetnica mati'. Seveda bo o pristnosti te etike v

Hribarju podvomil, kdor čita v njegovih Spominih, da mu je slovensko sokol stvo 'najidealnejša naša eti škovzgojna (in narodno obrambna) organizacija'. Tisti, ki so ga poznali, tudi ne verjamejo njegovi izjavi, da ga je 'pretirano pojmo vanje etičnih obvez' prived lo kdaj 'tik pred katastrofo'. Glede vere je treba reči, da ni imel v moški dobi nobe ne in da mu je bilo krščan stvo le fraza. Njegov nazor, kakor ga je zapustil v svo jih Spominih, je v popol nem nasprotju s krščan stvom. To je nekakšen psevdofilozofski materializem. Človek je proizvod zemlje. Nastal je po večnih zakonih neprestano snu jočega stvarstva in božan skega Solнца ter se posto poma razvijal. Vsa energija, telesna in duševna, je iz možganov; možgani so v človeku osredok, ki je po posebnih valovih zvezan z Vsemirjem. Ko človek umrje, se telo v 'izkrojeni obliki' vrača zemlji, duh pa, ki je gmoto oživiljal, 'iz žari, odnosno izhlapi v Vsemirju'. Smrt je torej pot 'v večno Nirvano'. To je Hribarjeva življenjska filo zofija 'brez vsega misticiz ma'. Zato je še pred smrtjo zapisal, da bo po smrti kot sapica vel okrog svojih."

Ušeničnika je seveda posebej zanimal Hribarjev odnos do Cerkve. "O Cer kvi pravi v Spominih, da 'si

lasti devištvo rimskih im peratorjev' in da je danda nes 'najavtokratičnejša uredba, ki si jo je mogoče misliti'. Mogotcev in boga tinov da se ne upa vprašati, kaj verujejo in kako vrše svoje dolžnosti in izpolnju jejo cerkvene zapovedi: prvim zveličanje že kar na prej ponuja, drugi si ga ku pujejo. 'Vsa strogost cerkve zadeva le *miseram plebem* [= ubogo ljudstvo]/.' Njego ve nazore o krščanstvu od kriva tudi njegova izjava, da krščanstva med nami nikdo ne odklanja, da se je pa v poslednjih letih na krščanstvo le preveč poza bilo in zato katolištvo pre komerno naglašalo ... Tak šne nazore je imel Hribar o veri in Cerkvi in s takšni mi nazori je vplival na svo je okolje, na dijaštvo in na posvetno izobraženstvo. Čim večji ugled je imel kot župan slovenskega stolne ga mesta, tem močnejši je bil tudi njegov vpliv." Hri barjevega poslednjega de janja - ko je kot zaveden Slovenec 90-letni stavec naredil samomor in tako protestiral proti okupaciji - Ušeničnik ni zmozel ko mentirati.

Ušeničnik zagovarja Tavčarja pred Mahničem

O posebej zanimivem razmerju med Ušenični kom in 17 let starejšim Ta včarjem smo nekaj že pisali (Tavčarjeva Snovanja, 11. oktobra 2011). V vojnem letu 1942 se je Ušeničnik še enkrat ozrl na svojega roja ka, ki od 1923 počiva v grob nici na Visokem. Najprej je ugotovil, da se je Tavčar manj odtujil krščanstvu ka kor njegov generacijski in liberalni vrstnik Hribar. "Verjetno je, da ni nikdar docela izgubil vere. Celu v svojih najhujših pamfletih '4000' in 'Izgubljeni Bog' je ohranil neko spoštovanje do najsvetejšega. Ko mu je prijatelj v družbi dejal, da se bo dal na smrtni postelji še spovedati, je odgovoril: 'ne rečem, da ne'. In res je krščansko umrl. Vendar se je že izmlada versko zane maril, na Dunaju napil libe ralizma in tako je nastopil v javnem življenju kot pravi liberallec, brez čuta za Cer kev in versko življenje, poln pa liberalnih fraz. Nastopil je kot pisatelj in kot politik. Ker je bil nečimrn in zelo častičeljen, se je kazalo to

"Tavčarjev liberalizem je bil sirov, Hribarjev gladek. Tavčar je v Slovenskem narodu uganjal 'farško gonjo', Hribar je takšen način boja obsojal, češ da bo odbil še tiste duhovnike, ki so bili sicer v politiki z njimi. A Hribarjev 'fini' liberalizem je bil še bolj nevaren in kvaren."

Razglednica Ljubljane s sliko župana Hribarja in njegovim podpisom, 26. 8. 1899

Filozof Aleš Ušeničnik (1868-1952), Tavčarjev poljanski rojak

Hribar

Snovanja

tudi v njegovem delovanju. V svojih leposlovnih spisih je afektiran, v mladostnih zaljubljen v komtese, kar nas pa seveda tu ne zanima, a tudi, kar nas vsekako zanima, tu in tam lasciven /= opolzek, polten/ in frivolen. Mahnič je pisal, da je dr. Tavčar fatalist, ki taji Boga in božjo previdnost in da še nihče na Slovenskem ni krščanstva tako zlobno in premišljeno sramotil kakor dr. Tavčar."

Tu vzame Ušeničnik rojaka Tavčarja pred neizpros-nim Mahničem v bran. "Nam se zdi ta sodba pre-huda, a resnično je, da je polagal svojim afektiranim junakom take reči na jezik, včasih res tako, da izražajo bolj ali manj tudi njegovo osebno razpoloženje, ven-dar na splošno ne bi dejali, da je bil ateist in sovražen krščanstvu. Bil je, kakor smo dejali, liberalec, ki ni imel čuta za krščanstvo, ne za Cerkev in cerkvene ured-be. Zlasti duhovnike rad ka-rikira. V '4000' je karikiriral in tako lahko smešil Ma-hničeva načela, v 'Izgublje-nem Bogu' je ovil s frivol-nostjo in lascivnostjo res-ničen žalosten dogodek in izpostavil socialno delujoče duhovnike zasmehu. Tudi za krščansko etiko se je malo menil. Spolnost mu je nepremagljiva, tudi prešu-štvo nekako usodno, dvoboj in samomor ozarja s poezi-jo. Zato so njegova dela za-

strupljena z liberalizmom in slovensko dijaštvo je pilo iz njih strup."

Posebej je Ušeničnika zmotil Tavčarjev odnos do duhovnikov. "V politiki se je gnal za prvaštvom. Ker se je tedaj vedno bolj začela dvi-gati ljudska stranka, ki se je obračala obenem proti libe-ralizmu in so jo zato organi-zirali in podpirali tudi du-hovniki, zato se je strastno zaganjal proti duhovnikom, jih smešil, razgaljeval po Sl N /= Slovenskem narodu/ njih resnične napake, a ku-pičil zoper nje tudi najgrše laži in klevete. Včasih se je res skušal prikupiti duhov-ščini, da bi jo pridobil zase, zlasti ob volitvah, a njegovi somišljeniki sami so imeli to za hinavščino. Tako je dal l. 1883, ko je kandidiral v de-želni zbor, poseben volilni oklic na duhovnike. Šuklje je dejal, da 'se je preveč po-nižal pred duhovščino'. Le-vec je pisal Kersniku: 'Naš ljubeznivi dr. Tavčar je zdaj postal klerikalec. Pravi, da nas samo klerikalizem more rešiti, ker ni nič z vlad-o, nič s poslanci.' L. 1881, ko je bil liberalizem v sti-skah, je Tavčar v vabilu na Sl N pisal: 'Katoličanstvo je glavni steber narodne zave-sti med Slovenci; kdor se cerkvi in veri v nasprotje po-stavlja, uničuje brezvestno narodni napredek mej nami.' In malo prej je dejal v istem listu: 'Ker se pa naša duhovščina odlikuje s svit-

lim domoljubjem, nam nij težavno, v boji stati v eni raj-di z njo.' Tudi l. 1889, ko se je vedno močnejše čutil vpliv Mahniča in Misiije, se je, ka-kor pravi Prijatelj, 'dr. Ta-včar prestrašil in izkušal obrniti ost stran od cerkve in samo proti osebi škofa'. Pisal je v Sl N: 'Tudi mi z vso odločnostjo zavračamo vse židovsko-psevdo-libe-ralne eksperimente, s kate-rimi so se prejšnji vladni si-stemi spuščali v boj proti katoliški cerkvi ... (A) Mis-sia je živel vse dni svojega življenja med Nemci in ne pozna potreb našega narod-nega razvoja tako kakor Po-gačar, ki smo ga brezpogoj-no hvalili ... Škof napada nas s svojim vplivom, zato tudi mi ne zamolčimo, ako zagreši kako breztaktnost. Kadar bi bila sv. cerkev v nevarnosti, takrat se bode-mo z Vami ramo ob ramo bojevali za njo.'"

V šoli spravljena Poljanca

Tavčar je bil - po Ušenič-niku - pred volitvami zelo stvaren, tudi v ideoloških rečeh. Da bi bil izvoljen, je iskal podporo "pametne na-rodne duhovščine". Temu so se čudili celo njegovi to-variši liberalci. "Zelo značilen je sklep: 'Ne boste nas torej prisilili k prepiru v času, ko se bližajo volitve za deželni zbor.' In res je vabil ob volitvah zopet tudi 'pa-metno narodno duhovščino'. Šuklje je pisal Kersni-ku: 'Dr. Ivan Tavčar se kaže i pri tej priliki brezznačaj-neža *prima* *classis*. Po mo-jem prepričanju mu je le za mandat. Da ga dobi, pripra-vljen je, če treba, ves veliki teden po ljubljanskih javnih cerkvah s puščico in v me-žnarski opravi pobirati.' To-variši, ki so Tavčarja bliže poznali, so imeli torej nje-gove hvalospeve duhovščini

le za hinavščino. In res je bil on, kakor trdi Hribar, ki je odobril 'farško gonjo' v Sl N in jo še sam poostril. Še mnogo pozneje, ko je Hri-bar skušal zblížati liberalno stranko z novim ljubljans-kim škofom Jegličem, je dr. Tavčar te poskuse za-vračal s kratkim stavkom: 'far je far!' Proti škofovim zavodom je vodil, kakor zo-pet pripoveduje v svojih Spominih Ivan Hribar, po Sl N in po shodih 'strupeno kampanjo' in pravo 'križar-sko vojsko, češ da gre škofu za popolno duševno zasuš-njenje naroda'. Ko je prišel v državni zbor, je l. 1905 v parlamentu strastno napa-del slovensko duhovščino. Šuklje, ki ga je zavračal, je dejal: 'Sodim, odkar stoji ta zbornica, še nihče ni tako strupeno in zagrizeno govo-ril proti katoliški duhovšči-ni, kakor poslanec Tavčar proti naši duhovščini.' Se-veda se je z liberalizmom družila v njem zopet politič-na strast."

Sklepni del Ušeničnikove posmrtni obsodbe Tavčarja se glasi: "Tak je bil Tavčar: strasten liberalec. L. 1890 je zapisal v Sl N: 'Mi nočemo rimski cerkvi kratiti naj-manjše pravice, a ravno tako občutni smo glede svo-je narodnosti.' Morda je res mislil tako. A dejstvo je, da je delal katoliški Cerkvi veli-ke krivice, ko je tako stra-stno napadal škofa in du-hovnike, in glede drugega bi bilo pač treba dopolniti, da je bil tako občutljiv v prvi vrsti glede svoje osebe, v drugi vrsti glede liberalne stranke in šele v tretji glede narodnosti. Njegov vpliv na slovensko inteligenco in po 'Slovenskem narodu' tudi na ljudstvo je bil gotovo zelo poguben, z njegovo osebo pa nas spravi njegova resna priprava zadnjih let na smrt, /medtem/ ko Hribar tudi na zadnje ni našel re-

šilne poti. S svojo krščansko smrtjo je Tavčar svoje zmo-te in krivice pred ljudstvom vsaj nekoliko popravil. Se-veda, kar je bilo, je bilo; ne-srečne vplive na duše je tež-ko popraviti."

Tavčar ni Ušeničnika ni-koli napadel. Ko je bil še di-jak, mu je ponudil podporo, če bi šel študirat na Dunaj (in ne v Rim). V satiri 4000 je napadel Mahniča, od ka-terega je Ušeničnik po vrni-tvi iz Rima (1896) prevzel vlogo prvaka med katoliški-mi ideologi na Slovenskem. Toda Ušeničnik ni bil tako rigorozen kot Mahnič, Tav-čar pa se je po letu 1900 tudi sam precej unesel. Naj-hujši politični spopadi na klerikalno-liberalni fronti, ki jih je Tavčar sam imeno-val "surovi politični boji", so se bili v zadnjem desetletju 19. stoletja. Tudi Ušeničnik se ob Tavčarja za njegovega življenja ni pretirano obre-gal - kot bi med rojakoma v Ljubljani veljal nekakšen pakt o nenapadanju. S Ta-včarjem je "obračunal" šele posmrtno, v zgoraj citirani razpravi iz vojnega leta 1942. Vendar tudi tu ni šlo za pravi obračun, temveč bolj za obujanje spominov. Zdaj oba, Ivan in Aleš, že vrsto let pomirjena visita na fotografijah v avli nove os-novne šole v njunih Polja-nah nad Škofjo Loko. Roja-kom sta lahko oba v ponos in primerna za nova branja, le da je pisatelj bolj berljiv od filozofa. Klerikalni in li-beralni duhovi, ki sta jih ve-lika rojaka z gorenjskega juga v svojem času vsak po svoje spodbujala in soobli-kovala, pa se ločujejo in bo-jujejo naprej, tako v Polja-nah kot na Slovenskem. Takšna je pač njih usoda, naša pa, da potrpi-mo in ži-vimo z njimi. In ne dopusti-mo, da bi se soočili tako usodno, kot so se v letih 2. svetovne vojne.

"Ta dva moža je marsikaj ločilo. Dr. Tavčar je vse dni ohranil svojo elementarno naravo; bil je vehementen, robot, a dobrega srca in nesebičen. Hribar je bil bolj uglajen, miren, a tudi bolj hladno računajoč ... Če pa pravi Šuklje o Hribarju, da je bil 'nečimrn', te lastnosti tudi Tavčarju ni mogoče odrekati. Zares združil je pa oba radikalizem in liberalizem."

Foto: Polona Mlakar Baldas

Foto: Polona Mlakar Baldas

Hribar ima v Ljubljani spomenik, Tavčar in Ušeničnik pa (še) ne.

Tavčar in Ušeničnik med znamenitimi Poljanci v poljanski osnovni šoli

Ste vedeli, da sta bila Ivan Tavčar in Ivan Hribar rojena istega leta (1851), prvi v Poljanah, drugi v Trzinu? Škof Anton B. Jeglič pa le leto pred njima v Begunjah na Gorenjskem. In kako so se ti trije Gorenjci, ki so obvladovali ljubljansko sceno na prehodu iz 19. v 20. stoletje, razumeli med seboj?

Ivana, Hribar in Tavčar

MIHA NAGLIČ

Spodobi se, da se v letu 2011 tudi Gorenjci spomnimo na dvojno obletnico našega rojaka Ivana Hribarja. Rodil se je namreč 19. septembra 1851 v Trzinu, umrl je 18. aprila 1941 v Ljubljani, letos bi se morali torej spomniti 160-letnice njegovega rojstva in 70-letnice smrti. Hribar je bil v mnogočem vrstnik Ivana Tavčarja. Usoda je hotela, da sta se rodila istega leta, da sta skupaj hodila v šolo, pozneje sodelovala pri ustanavljanju prvih slovenskih denarnih zavodov ter raznih kulturnih društev in ustanov. Postala sta prvaka na liberalnem političnem polju, bila oba poslanca in ljubljanska župana ... Tudi sicer sta bila dobra prijatelja, čeprav se je med njima dostikrat močno zapletlo. Hribar je bil preudarnejši in bolj zadržan, že po značaju primeren za bančnika, Tavčar bolj politik, kolerik, ki je hitro vzkipeł in izrekel marsikatero nepremišljeno. Oba pa sta bila zelo ponosna na svoje gorenjsko poreklo. "Bila sva pač oba gorenjski grči, eden kljubovalnejši od drugega," je zapisal Hribar.

Hribar je Tavčarju posvetil posebno poglavje v knjigi Moji spomini (I, 1928), kjer ga tudi sicer pogosto omenja. "S Tavčarjem sva se kot dečka seznanila že v Mengšu. Prihajal je namreč k svojemu stricu, kaplanu Nacetu Tavčarju, na počitnice in le-ta ga je nekoč, ko sem po končanem drugem razredu normalke prišel na svoje prve velike počitnice, pripeljal k nam. Od takrat je bil mali Tavčar skoro vsak dan pri nas in sva se po našem in sosednjih vrtovih lovila; mati nama je pa - da se prikupi gospodu Nacetu - kupila vselej maslenih rogljičev ter nama skuhala kaj boljšega. Ob njenem pogrebu se je dr. Tavčar tega še posebno spominjal in je ginjaivo govoril o njeni srčni dobroti ..." Gorenjska Ivana sta bila v četrtem razredu ljubljanske normalke v istem oddelku, v gimnaziji pa v različnih. Potem so se njuna pota za vrsto let raz-

šla. Znova sta se srečala in zblížala po letu 1880, spet v Ljubljani. Družili so ju posli in javno delovanje v korist slovenskega naroda. Ko je Tavčar postal samostojni odvetnik, mu je Hribar "v dokaz prijateljstva" izročil pravno zastopstvo banke Slavija.

"Ko sva pričela javno delovati in sva spoznala, da imava oba prilično isto politično prepričanje in enake težnje, postajalo je to prijateljstvo še tesnejše. Dr. Tavčarja smatral sem za enega najboljših, ako ne za najboljšega slovenskega novelista in sem ga zato jako cenil in spoštoval." Hribar je asistiral Tavčarju tudi, ko se je ta ženil. V svoji brezmejni ambicioznosti je iskal lepo in premožno nevesto. Zagledal se je najprej "v nežno krasotico Andrea-no, hčerko deželnega predsednika barona Winklerja. Poizkusil je poizvedeti, če bi jo dobil, ko bi jo zasnu-bil. Odgovor je bil negativen ... Kmalu na to zaslove-la je v narodnih krogih ljubljanskih mlada gospica Franja Košeninova, nečakinja znanega bogatina Jakoba Lukmana, po domače 'Špickramarja'. Bila je živahna osemnajstletna deklica lepe vnianjosti in prikupljivega vedenja. Dr. Tavčar vnel se je zanj in prosil me je, da sem ga ob večerih spremljal na izprehodih po potih, koder je hodila ona. Začel jej je pošiljati cvetlice in kmalu je bila stvar tako daleč, da jo je lahko zasnu-bil in dobil tudi obljubo, da ga vzame. V dan svatbe, ki je bila v Lukmanovi hiši na Poljanski cesti, bil sem njegove sreče vesel, ko svoje lastne..

Ko so se deset let pozneje, spomladi 1896, skupaj peljali na neko "slavnost" v Zagreb, so sedeli v železniškem kupeju in se veselo pogovarjali. Kar naenkrat reče Tavčar: "No, ali ste že slišali, da bi moja žena ute-gnila postati županja? Čedalje popularnejša postaja namreč v Ljubljani misel, da ima dr. Tavčar postati župan." Hribar, ki je bil takrat sam na novo izvoljeni župan, se je naredil, kakor da je ta medklic preslišal, Franja je zardela in se zasmejala, smejal se je tudi

Ivan Hribar na karikaturi Maksima Gasparija, Ilustrirani Slovenec, 1925, št. 39

četrti potnik, ljubljanski odvetnik dr. Fran Stor, Tavčar pa je umolknil in se do Zagreba ni več oglasil. Ta "test" mu je nazorno pokazal, da za njegovo županstvo čas še ni nastopil; dejansko je bil na to funkcijo izvoljen šele 1911.

Tavčar in Hribar, zapleti

Tavčar in Hribar, "oba gorenjski grči", sta bila prijatelja. "Dr. Tavčarja imel sem rad, ko samega sebe. Zelo privlačno je name uplivala njegova prirodnost in poljanska dovtipnost in rad sem se zabaval ob njegovih šegavih zabavljicah, s katerimi je v veselih družbah obkladal prijatelje in znance. Zato sva bila mnogo skupaj. Še ko mu je

oskrbovala gospodinjstvo sestra Marijana, bila sem večkrat pri njem. Kasneje pa sem bil često njegov in ljubeznive njegove soproge gost. Tudi on je zahajal rad in pogostoma k meni. Ob takih osebnih obiskih sva deloma v veselih, z dovtipi prepletenih, deloma v resnih pogovorih razpravljala o vseh vprašanjih in prikaznih našega javnega življenja. Razprave so bile včasih jako žive. Oba sva bila namreč iz trdega lesa, ki se da prej zlomiti ko upogniti. Zato sva navadno do skrajnosti branila vsak 'svoj prav'. Ali navsezadnje so prijateljska čutila premostila nasprotja, tako da sva vendarle mogla vleči za isto politično vrv. V glavnem vprašanju sva si bila na-

mreč edina. Oba sva boj za pravice slovenskega naroda smatrala za prvo in najvažnejšo dolžnost."

Odnosi med prijateljema so se ohladili že leta 1883, ko je Tavčar kandidiral za poslanca deželnega zbora. Duhovnikom ljubljanske škofije je razposlal neko nenačelno okrožnico, v kateri se jim je "neskončno la-skal". Hribar je bil nad njo "nemalo začuden". Ko sta se srečala, mu je to naravnost očitil. "Na svoje nemalo začudenje imel sem sedaj priliko spoznati prijate-lja od strani, od katere ga doslej še nisem spoznal." Tavčar ga je namreč jezno pogledal in se razdraženo zadrł: "Svoje dolgove plačaj, berač!" Šlo je za ti-soč goldinarjev, ki si jih je bil pri njem izposodil. "Ne da reagujem, odidem. Naji-na prijateljska vez je bila ta-krat postavljena pred težko preizkušnjo." Hribar si je po tem incidentu denar brž sposodil od drugega prijatelja, Vase Petričiča. "Koj ti-sti trenutek hitel sem k dr. Tavčarju. Rdečica ga je obli-la, ko sem mu pomolil ti-sočak in ga prosil, naj mi izroči menico, katero sem mu za večjo varnost dal ob izposojanju. Od tedaj sem si nasproti njemu ohranil vedno popolno neodvis-nost. Pozabil tega mučnega dogodka pač nisem nikoli; žela pa mi je ostala v srcu. Posledica tega je bila le ta, da sem od tedaj s tem več-jim naglasom zastopal svo-je mnenje in politično pre-pričanje."

Tavčar je bil velik pisatelj. To mu odkritosrčno in s ponosom priznava tudi Hribar. Na polju politike pa je bil slednji daljnovidnejši od prvega. To se je pokazalo tako pri županovanju Ljubljani kakor v poslan-skih klopeh in v političnih razmišljanjih. Hribar je bil svetovljani, Tavčar je v poli-tiki ostal hribovec, ki ni vi-del čez kranjska deželna obzorja. "Dr. Tavčar ali raz-mer zunaj Kranjske - in zla-sti v naši tako važni posto-janki, kakor je bil Trst - ni poznal, ali jih pa poznati ni hotel." To se je še posebej tragično pokazalo ob koncu prve svetovne vojne, ko je bil Tavčar "poverjenik" (da-nes bi rekli minister) za

Tavčar
Hribarju:
"Pomisli, škof
mi je napravil
obisk. In da si
videl, kako so se
začeli na Bregu
zbirati ljudje, ko
so videli, da stoji
škofova kočija
pred mojo hišo.
Pomisli, škof pri
dr. Tavčarju!"

Hribar

Snovanja

prehrano v prvi slovenski narodni vladi - ko ni hotel oskrbovati Koroške in tako po svoje prispeval k njeni izgubi.

Ko jih je Hribar dopolnil 70, tri tedne po Tavčarju, mu je ta pisal. "Danes ti iz srca čestitam k Tvoji sedemdesetletnici in posebno k duševni čilosti in telesnemu zdravju, katero je mene zapustilo. Na odličnem mestu stojiš, zato je neizogibno, da se bodo klatili hudobni jeziki okrog Tebe. Ne poslušaj jih! Bodi sam sebi sodnik: če bo Tvoja vest s Tabo zadovoljna, korakaj s povzdignjeno glavo naprej! In lahko boš izhajal! ... Pristrčno pozdravljam Tebe in Ti še enkrat čestitam / Tvoj stari prijatelj / Dr. Ivan Tavčar / Visoko 16/9 1921" - Hribar je Tavčarja preživel za celih 18 let! Tavčar je umrl že januarja 1923, Hribar šele aprila 1941, ko si je skoraj 90-letni stavec s skokom v Ljubljano sam končal svoje življenje. "Oba sva boj za pravice slovenskega naroda smatrala za prvo in najvažnejšo dolžnost," je zapisal nekoč. Ker je bil z okupacijo Slovenije ta življenjski boj po njegovem izničen, je sprejel načelno odločitev in jo praktično izvršil. Ko bi Tavčar takrat še živel, bi bil okupacije gotovo žalosten, vendar se v svoji pragmatičnosti ne bi odločil za tako radikalno dejanje.

Ivana in škof Jeglič

Razlika med Tavčarjem in Hribarjem se je pokazala tudi v odnosu do njunega gorenjskega rojaka Antona B. Jegliča, ko je ta leta 1898 postal novi ljubljanski škof. Ko je bil imenovan za škofa, je bil mladi Begunjec kanonik v Sarajevu. Listina o imenovanju mu je bila izročena na Dunaju, od tam je potoval naravnost v hrvaško Djakovo, kjer se je poklonil škofu Strossmayerju, tvorcu takrat zelo navdušujoče ideje o vzajemnosti južnih Slovanov. Nato pa se je odpeljal v Dubrovnik in se v samostanu na otoku Lokrum duhovno pripravljaj na novo dolžnost. Hribar je hodil v Dubrovnik na počitnice, pa je novega škofa obiskal ter ga seznanil z razmerami v Sloveniji. To je storil tudi z namenom, da ga že vnaprej odvrne od nevarnosti, da ob prihodu v Ljubljano zapade pod izključni vpliv klerikalca Šušteršiča. Ko je novi škof pripotoval v Ljubljano, mu je kot župan priredil veličastni sprejem. Tavčar pa je bil druge sorte. Že v Dubrovniku je Hribar pripo-

ročil Jegliču, naj ga v Ljubljani obišče, ker je vedel, da Tavčar zlepa ne bo šel prvi k njemu. In res, Jeglič je šel k Tavčarju na vljudnostni predstavitveni obisk. Ko se je to zgodilo, je prišel Tavčar ves srečen k Hribarju. "Pomisli, škof mi je napravil obisk. In da si videl, kako so se začeli na Bregu zbirati ljudje, ko so videli, da stoji škofova kočija pred mojo hišo. Pomisli, škof pri dr. Tavčarju!"

Pa ta idila ni dolgo trajala. Kmalu po ustoličenju je Gorenjec v škofovski opravi oznanil velikopotezni načrt: da zgradi škofijski zasebni in slovenski srednješolski zavod, gimnazijo in internat. Obsežno poslopje po načrtih arhitekta Vancaša, ki ga je spoznal v Sarajevu, bi postavil na škofijskih njivah v Kravji dolini v Ljubljani. Župan Hribar je to namero pozdravil, Tavčar ne. Še več: škofovi nameri je ves čas dejavno nasprotoval. "Naenkrat pa je dr. Tavčar, ne da je prej o tem komu kaj povedal, priobčil v 'Slovenskem narodu' oster članek proti škofovi nakani ter je s tem otvoril strupeno kampanjo proti škofovi nameri. To kampanjo sta potem z Malovrhom dan za dnem nadaljevala. Jaz sem dr. Tavčarja nujno prosil, naj to proti interesom mesta naperjeno gonjo opusti, a odgovoril mi je, da gre škofu za popolno zaslužnjenje naroda. Imela sva o tem dolge debate. Dokazoval sem mu, da nikakšna duhovska odgoja - in naj bi bila še tako tesnosrčna - ni več v stanju pričarati nazaj srednjeveških nazorov, kakršni so s tako svinčeno težo pritiskali na učeno glavo Galilejevo. Omenjal sem mu, da bi cerkev pred sto leti ne bila dopuščala nauka, da Bog ni sveta vstvaril v šestih solnčnih dneh, da nes pa da na podlagi znanstvenih raziskavanj sama uči, da so ti svetopisemski dnevi obdobja neznanskega števila let. Dejal sem mu, da po mojem prepričanju tudi ni daleč čas, ko bo cerkev sprejela razvojno teorijo kot znanstveno dokazano in da se prav nič ne bojim, da bi se na kakršenkoli način mogel človeški duh sedaj, ko je njega razmah v polni moči, v svojem stremljenju po spoznanju resnice tako utesniti, kakor je bilo to mogoče v srednjem veku. Celo to se mi ni izključeno zdelo, da s škofovih zavodov samih pridejo misleci, ki bodo iskali resnice po izsledkih svobodne znanosti. Dr. Tavčarja opozarjal sem zlasti na okoliščino, da je sam bil v Alojzijevišču pod

duhovno odgojo, da pa ta odgoja ni mogla zabraniti razvoja miselnosti, katero sedaj izpoveduje in po kateri deluje."

Tako se je trudil Hribar, da bi rojaka z gorenjskega juga odvrnil od nasprotovanj rojaku iz "visoke" Gorenjske. "Ves moj trud je bil pa zastonj. Dr. Tavčar je ostajal pri svojem, naglašujoč, da koristi, ki bi jih imelo mesto od škofovih zavodov, ne odtehtajo škode, ki bo od njih nastala narodu. Celo v občinskem svetu je prodril s predlogom, naj se mi naroči posredovati pri knezoškofu, da opusti svojo namero in se raje pridruži prizadevanjem občinskega sveta in deželnega odbora po poslovenjenju državnih gimnazij ..." Tavčar je trmo glavil, Jeglič je šel mimo njega. Šolo je dal postaviti zunaj mesta, na Gorenjsko. Šentvid nad Ljubljano je bil leta 1901 še čisto gorenjska vas. Da "škofovi zavodi" stojijo tam, je torej Tavčarjeva "zasluga". Sto deset let pozneje so pa tako ali tako v mestu, ki se je v minulem stoletju razširilo vse do Vižmarij in še čez ...

Anton B. Jeglič (1850-1937), mladi knezoškof ljubljanski, rojen v Begunjah na Gorenjskem

Hribarjeva hiša v Ljubljani, na vogalu Slovenske in Tavčarjeve / Foto: Polona Mlakar Baldasin

Tavčarjeva hiša na Bregu, jeseni 2011 v prenovi / Foto: Polona Mlakar Baldasin

Hribar je bil preudarnejši in bolj zadržan, že po značaju primeren za bančnika, Tavčar bolj politik, kolerik, ki je hitro vzkipel in izrekel marsikatero nepremišljeno. Oba pa sta bila zelo ponosna na svoje gorenjsko poreklo. "Bila sva pač oba gorenjski grči, eden kljubovalnejši od drugega," je zapisal Hribar.

Čeprav govorimo o meščanskih prizadevanjih za slovenski narodni, družbeni in kulturni vzpon v 19. in na začetku 20. stoletja, so večino pobud oblikovali in vodili k uresničitvi prizadevni posamezniki. Ime Ivana Hribarja srečamo pri treh ljubljanskih spomenikih.

Hribar in Prešernov spomenik v Ljubljani

DAMIR GLOBOČNIK

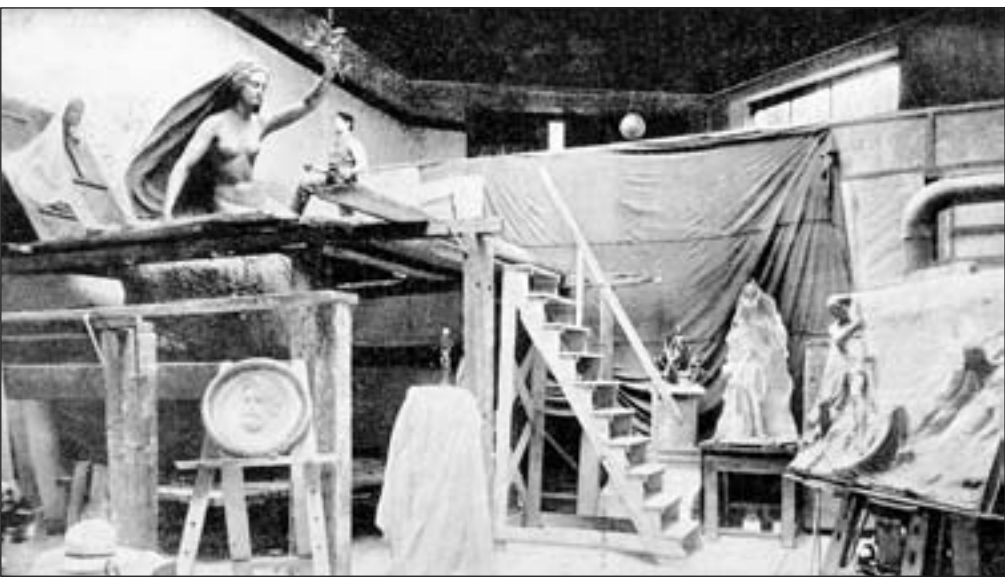
Ivan Hribar je sodeloval že pri postavitvi spomenika Valentinu Vodniku v Ljubljani, za katerega so si Slovenci prizadevali od leta 1857. Novo pobudo za postavitev spomenika je dalo Dopisno pisateljsko podporno društvo, ki mu je od ustanovitve 1885 predsedoval dr. Josip Vošnjak. V odboru za postavitev Vodnikovega spomenika so bili Ivan Hribar, Karel Bleiweis-Trsteniški in dr. Alfonz Moše. Poseben odbor devetih članov, v katerem so bili zastopani Matica Slovenska, Pisateljsko društvo in predstavniki ljubljanskega mesta, je poveril delo mlademu kiparju Alojziju Ganglu (1859-1935), ki je Vodnikov kip končal leta 1888. Spomenik so odkrili 30. junija 1889, v sklopu velikega tridnevnega slavlja v čast Vodniku, ob prisotnosti narodnih društev in nad 10 tisoč ljudi. V Ljubljani je tedaj županoval Peter vitez Grasselli, s katerim se je v Ljubljani začela neprekinjena vrsta slovenskih županov.

Naslednji veliki slovenski spomeniški projekt je bil Prešernov spomenik v Ljub-

ljani. Med zagovorniki njegove postavitve je izstopal panslavistični ljubljanski župan Ivan Hribar, mož, ki je bil zaslužen za stavbno prenovno Ljubljane po potresu 1895, po zaslugi katere je mesto dobilo "slovenski" značaj. "Ko sem - še mlad dijaček - takorekoč požiral Prešernove poezije," je v Mojih spominih zapisal Hribar, "napravile so name najmočnejši vtis vrstice iz uvoda h 'Krstu pri Savici':

*'Največ sveta
otrokom sliši Slave.
Tje bomo našli pot,
kjer nje sinovi
si prosto vol'jo
vero in postave.'*

Kar streslo me je. Na mizo sem položil knjigo in zastrmel sem se v daljavo. Zdelo se mi je, da se mi je odprl pogled v bajno, s čudovitimi solnčnimi žarki obliko pokrajino. Neizbrisno so se mi koj prvikrat vtisnile te vrstice v spomin. In ponavljal sem jih neštetokrat in ob raznih prilikah. Največkrat pa, ko so se mi krčile pesti zaradi ponižanja, katero smo v narodnem oziru prenašati morali od avstrijske državne uprave. Ob takih prilikah prikazoval se mi je naš veliki pes-

Zajčev atelje na Dunaju, fotografija objavljena v reviji Slovan, 1902

nik kakor Mojzes, ki s svojo povzdignjeno desnico kaže pot v zasanjane daljave.

Ni torej čudo, da sem kasneje, ko sem se izprehajal po Ljubljani, začutil sramoto, da naš veliki pesnik in klicar nima v njej spomenika. Saj sem se zavedal, da bi tak spomenik bil reprezentativnega, pa tudi velikega odgojnega pomena. Zato sem takoj, ko je bilo končano nabiranje prispevkov za 'Narodni dom', sprožil misel postavitve dr. Prešernovega spomenika, sestavil v ta namen odbor in začel zbirati prispevke."

Zbiranje denarja za Prešernov spomenik

Resnejša prizadevanja za Prešernov spomenik so stekla po odkritju Vodnikovega spomenika. Dijaki ljubljanske gimnazije so pred Vodnikov spomenik želeli položiti venec s trakom v slovenskih narodnih barvah in napisom, kar pa jim je deželni šolski svet prepovedal. Dijaki so zato zbrani denar izročili uredništvu Slovenskega naroda kot prispevek za Prešernov spomenik. Pripravljalnemu odboru za Prešernov spomenik je predsedoval Josip Vošnjak, tajnik odbora je bil zgodovinar in publicist Simon Rutar, blagajnik pa Anton Funtek. Leta 1898 je pisateljsko društvo preuredilo odbor. V odboru so bili: častna predsednika Simon Gregorčič in Josip Stritar, opravični predsednik Ivan Hribar, podpredsednika dr. prof. Rajko Perušek in dr. Ivan Tavčar. Hribar je po sestavi odbora razposlal 486 uglednim ljudem po vsej Sloveniji okrožnico, v kateri jih je vabil, naj dovolijo objaviti svoje ime pod poziv za zbiranje denarja za Prešernov spomenik. Na okrožnico se je odzvalo več kot tri četrť povabljenecv. Denar je pritekal prepočasi, zato je odbor na začetku leta 1899 izdal nov poziv "Mili narod!", v katerem je pozval slovenska društva,

naj prireajo veselice in akademije v korist spomenika, izobražence, naj z delom dokažejo, kako cenijo pesnika, ženske, mladina, ves narod naj se odzove narodni dolžnosti; Slovence resda tarejo mnogi potrebni izdatki za narodne zadeve, a tu gre za narodno čast! Časniki so objavljali imena darovalcev za spomenik.

Zajčev kip Prešerna

Hribar je 1. julija 1899 razpisal natečaj, ki je določal, da bo odbor podelil dve nagradi v višini 600 in 400 kron za najboljši načrt oziroma osnutek Prešernovega spomenika, ki ne sme biti dražji od 20.000 goldinarjev. To je bil prvi slovenski natečaj za izbiro spomeniških osnutkov in kiparja, ki mu bo poverjena izdelava spomenika.

Na natečaju je sodelovalo sedem kiparjev. Odbor in komisija sta se soglasno odločila za naročilo spomenika pri kiparju Ivanu Zajcu (1869-1952). Leta 1901 je Zajec uspel končati 3 m visoko Prešernovo soho in jo viliti v mavec, dokončana sta bila tudi reliefa. Januarja 1902 je bil mavčni Prešernov kip v livarni že razkosan ter delno vlit v bron. 12. januarja 1902 se je slikar Ivan Franke v imenu članov ocenjevalne komisije pismeno obrnil na Odbor za postavitev Prešernovega spomenika. Odbor je

"Ni torej čudo, da sem, ko sem se izprehajal po Ljubljani, začutil sramoto, da naš veliki pesnik in klicar nima v njej spomenika. Saj sem se zavedal, da bi tak spomenik bil reprezentativnega, pa tudi velikega odgojnega pomena."
(Ivan Hribar)

Odkritje Prešernovega spomenika, 10. septembra 1905, Kartografska zbirka NUK

Hribar

Snovanja

obvestil o nedavnem ponovnem sestanku članov komisije, ki je presojala Zajčeve načrte in osnutke za spomenik. Komisija je namreč videla fotografijo modela Prešernovega kipa, ki je bila objavljena v (sterreichische Illustrierte Zeitung. "Po fotografiji sodeči menimo, da kip ne ustreza ideji, ker ne predstavlja pesnika, genijalnega moža, še manje pa Prešerna, nego ponižnega, vsakdanjega človeka. Glava je v primeri s telesom preobilna, obraz pa spominja na dobrohotnega župnika, ki je prekoračil boljso moško dobo." Po prejemu Franketovega pisma se je sestel odbor, Hribar in Franke pa sta se podala na Dunaj, da z arhitektom Maksom Fabianijem, avtorjem spomeniškega podstavka, in drugimi strokovnjaki ocenita Zajčevo delo. Ker naj bi Zajec nov model izdelal nekoliko drugače, kakor je bilo določeno v osnutku, so na osnovi poročila, ki so ga poslali pooblašчени ocenjevalci Zajčevega izdelka, in sklepa seje odbora 21. januarja 1902 - najbolj burne izmed 104 sej odbora med letoma 1898 in 1907, na njej so Zajca obdolžili, da se je bistveno oddaljil od osnutka - Zajcu brzojavno ustavili delo in livarni plačali oba odlita reliefa, ki nista postala predmet kritike. Hribarju je uspelo preprečiti glasovanje o predlogu, po katerem naj bi postavitev spomenika odložili za deset let. Stroške, ki so nastali pred ulivanjem kipa v livarni, je prevzel Hribar.

Kipar Ernest Fuchs, Zajčev pomočnik, ki je broniziral kipe in si poskušal pridobiti celo nekakšno soavtorstvo spomenika, je Zajca nagovoril, da je najel advokata. Zajec je odbor obvestil, da bo primoran tožiti, v atelje je povabil tudi slovenske državne poslance. Ivan Plantan je po obisku v ateljeju pisal Hribarju, da ima Zajec v rokah oceno treh dunajskih profesorjev, in mu priporočil, naj odbor ne ovira Zajca pri izdelavi spomenika. Hribar in Tavčar sta Zajca obiskala s tremi dunajskimi profesorji. Njihovo mnenje je bilo, da je Zajec naredil nekaj sprememb mimo odobrenega načrta, a je moč pomanjkljivosti zadovoljivo izboljšati; razpisu ni ustrezal noben osnutek, odbor se je z oddajo naročila Zajcu prenačil, vendar je kipar sposoben spomenik zadovoljivo dokončati. Člani odbora in komisije so se po daljšem posvetovanju sporazumeli, da ne bodo razpisali novega natečaja, Zajec naj znova izdela Prešernov kip, ki ga mora pred oddajo v livarno pregledati in oceniti strokov-

na komisija, potrebne bodo izboljšave na Prešernovem portretu in roki.

Do maja 1902 je bil dosežen nov sporazum z Zajcem, ki je sprejel umetniško nadzorstvo in svetovanje kiparja C. Kundmanna, pri katerem je 1896 zaključil kipersko specialko. Zajec je prosil za nove fotografije Goldensteinovega portreta Prešerna in se lotil dela na novem modelu Prešernovega kipa. Septembra 1903 je Zajec oddal Prešernov kip v livarno, januarja 1904 je sledila muza.

Odkritje spomenika

Stroški za Prešernov spomenik so znašali 71.000 kron. Pokrili so jih s prostovoljnimi prispevki, ki so jih zbirali 17 let, nekaj denarja je celo ostalo. Darovalci sredstev za spomenik so prihajali iz vseh slojev družbe, največ je bilo izobražencev, dijakov in študentov. Prispevke so zbirali tudi v veselih družbah, na izletih, po hišah, mnoga društva so prispevala dohodek od proslav, veselice ... Skoraj tretjino sredstev sta prinesli veselici 5. julija 1903 in 16. julija 1905 v Zvezdi, ki sta ju priredile "narodne" dame pod vodstvom Franje Tavčar in Milice Hribar, soprog liberalnih prvakov. "Neizrekljivo me je veselilo, ko sem videl, kako dobro pojmuje naš narod, kaj je velikemu Prešernu dolžan," piše Ivan Hribar, ki je iz lastnega žepa prispeval precejšen delež za spomenik. "Za nobeno stvar se ni še pri nas s tako lahkoto zbiralo, ko za ta spomenik. Ni fraza, ampak gola istina, ako rečem, da so ljudje kar tekmovali, da prineso svoje prispevke. In kako vzpodbudljiva pisma je odbor dobival!"

Junija 1905 je mestni občinski svet na predlog odseka za olepšavo mesta dovolil postaviti Prešernov spomenik na Marijin trg, na trg pred sodno palačo pa spomenik cesarju Francu Jožefu I., ki je bil dokončan šele decembra 1908 (kipar Svetoslav Peruzzi).

V vabilu na odkritje spomenika na dan 10. septembra 1905 je odbor poudaril, da nikogar posebej ne bo vabil k odkritju, saj se mu to zdi razžaljivo, vsak rodoljub se namreč zaveda, kaj je dolžan Prešernovemu spominu.

Odkritje spomenika je bilo nadvse svečano, pravcato narodno slavlje. Prisotno je bilo 20 tisoč ljudi, mdr. skupina 1.000 Tržičanov, ki se je peljala s posebnim vlakom, člani 134 društev ... Udeleženci slavnostnega sprevo-da, odposlanci, zastopniki in razna društva so se ob 11. uri začeli premikati izpred Na-

rodnega doma skozi množico praznično razpoloženih ljudi. Na čelu sprevo-da je jahalo dvanajst članov Sokolskega društva, sledile so dvovprežne kočije z župani in venci slovanskih mest Prage, Beograda, Zagreba, zastopnikom češkega kluba in deputacijami slovanskih zavodov, za njimi je hodilo okrog 400 Sokolov s sedmimi zastavami, 300 zastopnikov slovenskega, češkega in hrvaškega dijaštva, zastopniki društev z venci, ljubljanska društvena godba in celjska narodna godba, zastopniki desetih občin na čelu z občinskim zastopom iz Kranja, narodne dame z velikan-skim šopkom. Slovenke iz Šiške in Št. Vida so bile v narodni noši, prav tako odpodslanstvo Bleda. Sprevod so zaključila ljubljanska društva, med njimi so bile pevke Glasbene matice s šopki v rokah.

Po slavnostnem govoru dr. Ivana Tavčarja so odstranili velikanske zastore, ki so zakrivali spomenik. V imenu odbora za Prešernov spomenik je ravnatelj Senekovič z naslednjimi vzklikom: "Čuvajte spomenik, varujte ga, da ostane čist in svež na veke!" izročil spomenik županu Ivanu Hribarju, ki ga je sprejel v last in varstvo mestne občine. Tudi Hribar je poudarjal velike Prešernove zaslu-ge za slovenski narod in Ljubljano. Njegove zaključne besede so bile: "Hvaležnost je torej, ki mi nalaga izjaviti v imenu občinskega sveta ljubljanskega, da ta krasni, s požrtvovalnostjo vsega slovenskega naroda postavljeni spomenik prevzame v last in oskrbovanje bele Ljubljanec. Naj stoji kljubujoč vsem zemeljskim in podzemeljskim viharjem, stoletja in stoletja kot dokaz naše hvaležnosti in v izpodbudo kasnejšim rodovom. Spominu Prešernovemu pa večna slava!" Ob vznosje spomenika so razna društva in zastopništva položila vence, pevstva društva so zapela Prešernovo Strunam. Nato so društva in korporacije odkorakala po ljubljanskih ulicah mimo Vodnikovega in Valvasorjevega spomenika pred Narodni dom.

Pesnikova muza

Vsaj toliko pozornosti kot kip pesnika v salonskem oblačilu je pritegnila muza. Gole spomeniške figure alegoričnega značaja so bile konec 19. in na začetku 20. stoletja še vedno sporne, zato je polgola Prešernova muza vzbudila ogorčenje moralistov na čelu z ljubljanskim škofom Jegličem, ki so se odzvali tudi s pisano besedo. Jegličevo pismo županu Hri-

Maksim Gaspari, "Potomcev naših imenitna dela", karikatura na naslovnici 1. številke satiričnega lista Osa, 1905

Ivan Zajec, maketa Prešernovega spomenika

barju je ljubljanski občinski svet 26. septembra izsmejal, liberalni tisk pa se je norčeval iz katoliškega zelotizma. 27. decembra 1905 se je nekaj sto ljudi zbralo pred Prešernovim spomenikom, nato pa se napotili pred škofijsko palačo, kjer so vzklike v slavo Prešernu zamenjali s: "Pereat Jeglič!"

Na račun očitkov katoliških dušebrižnikov o pohujšljivosti muze se je porodila vrsta zbadljivk, pamfletov in šaljivih pesmi. Gasparijeva karikatura "Potomcev naših imenitna dela", objavljena v liberalnem satiričnem listu Osa, prikazuje Jegliča, ki z gnojnic škropi po Prešernovem spomeniku. Muza ni več devica, vendar bo njeno dete srečnejše kot mati, je omenjala ena izmed šaljivih pesmic v Osi, saj mu bodo po naročilu botra Jegliča tercial-ke iz Jegličevega sorodstva v Begunjah sešile krilce, oblečeno dete pa bo Jeglič brezplačno vzgajal v Škofovih

zavodih (zavod sv. Stanislava) v Šentvidu nad Ljubljano.

Trubarjev spomenik

Izkušnja z dolgotrajnimi prizadevanji za Vodnikov in Prešernov spomenik je najbrž botrovala Hribarjevi odločitvi, da sam priskrbi sredstva na spomenik Primožu Trubarju. Pobudo za spomenik je dal Anton Aškerc. Pripravljalni odbor je vodil Ivan Tavčar. Temelji kamen za Trubarjev spomenik so položili septembra 1908 - ob 400-letnici Trubarjevega rojstva in v času VIII. vseslovanskega časnikarskega kongresa v Ljubljani. Avtor celopostavnega Trubarjevega kipa iz belega tirolskega marmorja v nadnaravni velikosti je bil kipar Fran Berneker (1874-1932). Spomenik, ki velja za prvi moderni, v sodobnem secesijskem slogu zasnovani javni spomenik na Slovenskem, so odkrili aprila 1910.

"Neizrekljivo me je veselilo, ko sem videl, kako dobro pojmuje naš narod, kaj je velikemu Prešernu dolžan. Za nobeno stvar se ni še pri nas s tako lahkoto zbiralo, ko za ta spomenik. Ni fraza, ampak gola istina, ako rečem, da so ljudje kar tekmovali, da prineso svoje prispevke. In kako vzpodbudljiva pisma je odbor dobival!"

(Ivan Hribar)

Ivan Hribar je v Cerkljah, kjer je leta 1886 kupil hišo, preživel vse proste trenutke, od vsega pa je najraje sadjaril in to zelo uspešno. V kraju nanj danes spominja obnovljena Hribarjeva hiša z doprskim kipom na dvorišču in ulica z njegovim imenom.

V Cerkljah ga imajo za svojega

JASNA PALADIN

Čeprav številni, predvsem mlajši Cerkljani Ivana Hribarja včasih še vedno zame-njujejo z Radom Hribarjem, nekdanjim lastnikom gradu Strmol (s katerim nista bila v sorodu), se njegovega pome-na zavedajo in so nanj čeda-lje bolj ponosni. Kako tudi ne, saj je Ivan Hribar krajem pod Krvavcem odkrito izka-zoval svojo naklonjenost in se tu vseskozi zelo dobro počutil, s svojo široko misel-nostjo, številnimi vplivnimi prijatelji in tudi denarjem pa je takratne Cerklje povezal tudi s svetom.

"A Cerkljani nanj niso vse-skozi gledali tako naklonje-no," se spominja 75-letni prof. likovne pedagogike **Janez Močnik**, ki je Hribarjevo življenje spoznaval iz števil-ne literature, predvsem pa preko njegovega sina Milka in hčere Zlatice, ki ju je ose-bno poznal. "Njegovo vred-nost in prispevek k slovenski zgodovini spoznavamo šele zadnja leta. Hribar je bil v Cerkljah veliko prisoten, a odzivov na njegovo smrt praktično ni bilo, tudi v šoli nam o njem včasih niso nič govorili ... le ulica v kraju že dolga spominja nanj," pravi Močnik, ki je slavnega domačina, kakor Cerkljani danes rečejo Hribarju, čeprav je bil rojen v Trzinu, med drugim opisal v svoji knjigi Podobe nekdanjih časov.

Hribarjevo življenje se je s Cerkljami tesno povezalo leta 1886, ko je bil star 35 let. Kraj pa se mu je priljubil že nekoliko prej, saj je iz rod-nih krajev v ta konec Gorenjske prva prišla živet njegova mlajša sestra, ki je bila za-sebna trgovka. Trgovino je odprla v stavbi nasproti cer-kve, tu je živela in se v Cer-kljah tudi poročila, tako da je Ivan večkrat hodil k njej na obisk. Takrat je vzljubil Cer-klje in ko je domačija pr' Ukež v samem središču Cer-kelj, kjer sta živela Franc in Franca Veith (slednja je bila sestra Ignacija Borštnika), pogorela, je Hribar zaradi

dobre lokacije in ugodne cene kupil celotno posestvo z nekaj sosednjimi parcela-mi. Prenovo kmečke hiše je zaupal češkemu arhitektu Janu Vladimiru Hraskemu, ki je stavbo spremenil v pre-cej razkošno podeželsko vilo z rustikalnim ometom, kla-sicističnimi okenskimi okvi-ri in bogato ornamentirano leseno verando, kar je dajalo slutiti, da je njen lastnik predstavnik višjega sloja. Ko je kupil to hišo, še ni bil po-znan kot politik, čeprav je že bil ljubljanski mestni svet-nik; predvsem je bil takrat že uspešen kot zastopnik češke banke Slavija na Kranjskem, zato si je takšno stavbo lahko privoščil. "Redno tukaj Hri-bar nikoli ni živel, je pa tu preživel vse počitnice in praznike, tu se je res počutil kot doma, še posebej zato, ker se je njegova družina v mladosti veliko selila in pravega doma v otroštvu ni imel. Čeprav je skupaj s po-goriščem kmetije kupil tudi veliko zemlje, se s kmetova-njem Hribar nikoli ni ukvar-jal. Imel je le hlev za konja in nekaj kokoši, na nekdanjem polju je zasadil smrekov 'bošt', na bližnjem travniku pa obsežen sadovnjak z več kot tisoč sadnimi drevesi. V Cerkljah je bil od vsega naj-raje prav sadjar in to zelo uspešen. Sadike jablan je ku-poval po vsej Evropi in sad-jarstvo je bilo zares njegovo veliko veselje. V Hribarjevi hiši je še vedno ohranjena njegova sadjarska diploma in nekaj keramičnih ploščic, s katerimi je z imenom sorte skrbno označil vsa svoja sad-na drevesa," pravi Močnik, medtem ko v eni od nekda-njih Hribarjevih izb pokaže keramične ploščice.

Poleg kulturnega razcveta - k Hribarju so na obiske in počitnice hodili številni ta-kratni intelektualci, pesniki, pisatelji in slikarji, med dru-gim tudi Simon Gregorčič, Simon Aškerc, Janez Trdina in Fran Govekar - pa je Ivan Hribar pripomogel tudi h gospodarskemu razvoju Cerkelj. Ker se je sam iz Lju-bljane v svoje podeželsko le-tovišče vozil s kočijo, je po-skrbel za modernizacijo ce-

Hribarjeva hiša v Cerkljah je danes zaščiten kot kulturni spomenik državnega pomena.

ste Spodnji Brnik-Vodice, za kar je zagotovil sredstva kot takratni deželni poslanec. Kot državni poslanec je za-gotovil tudi okoli osemdeset odstotkov vseh potrebnih sredstev za izgradnjo vodo-voda v Cerkljah, kar pa zara-di nesodelovanja občinske oblasti takrat ni bilo realizi-rano. Zato je Hribar na vrtu svoje hiše postavil vetrnico za črpanje vode in zgradil svoj bazen.

Ivan Hribar je v Cerkljah poletja preživel vse do leta 1936, ko je začel graditi vilo na Bledu. Ob njegovi smrti v Cerkljah praktično ni bilo odzivov. Njegovega dejanja niso občudovali niti se nad njim zgražali. Za mnoge je bil prevelik liberalec, verjet-no k temu pripomore tudi dejstvo, da se s svojim si-nom, ki je po njegovi smrti podedoval Hribarjevino v Cerkljah, ni najbolje razu-mel. "Milko je bil njegov drugi sin, v Cerkljah je živel s svojo ženo Blanko in svojo mamo, imenovano Telban-ka; poročena je bila namreč z žandarjem, ki se je pisal Telban. Milko je v tej hiši ži-vel vse do svoje smrti, nato jo je podedovala Hribarjeva hči Zlatica, ki pa je ni uporabljala, zato jo je v začetku 80. let prejšnjega stoletja prodala banki," pove Močnik, ki je bil večkrat pri Hribarjevih, zato se še dobro spomni, kakšni so bili prostori pred obnovo. Po vojni je bil del

Janez Močnik ob Hribarjevem portretu / Foto: Gorazd Kavčič

Hribarjevega posestva nacio-naliziran. V spodnjih prostori-h hiše so odprli poštni urad, v nekdanjem sadovnja-ku je zrasla šola, paviljon v parku in stolp z vetrnico pa so podrl.

Hiša je zdaj v lasti Gorenjske banke in po več kot sto-letju od prvotne prezidave ponovno predstavlja enega najlepših arhitekturnih spo-menikov na Gorenjskem. V letih od 1987 do 1989 so jo temeljito prenovili na osnovi idejnih načrtov arhitekta Pe-tra Fistra in danes kot kulturni spomenik državnega pomena predstavlja prime-rek izredno visoke bivalne kulture 2. polovice 19. in začetka 20. stoletja. Na prvi pogled danes spet najbolj navdušuje predvsem bogato oblikovana veranda, ki - kot ugotavlja konservatorka Nika Leben, z odprtim ostrešjem, leseno poslikano nosilno konstrukcijo in izrezljanimi polnili nad bar-

vastimi okni predstavlja pra-vo mojstrovino domačih, cerkljanskih obrtnikov, ki so po ustnem izročilu sodelova-li pri prvotni obnovi. V stav-bi, ki je danes zelo lepo vzdrževana, a le redko odpr-ta za javnost, saj jo v svoje poslovne namene uporablja Gorenjska banka, so ohran-jene prvotne peči in števil-ne fotografije, ostalega origi-nalnega pohištva je manj. Na vrtu stavbe stoji Hribar-jev doprski kip.

V Hribarjevi hiši je bilo tudi več Glasovih prej. Za širšo javnost je bila nazadnje odprta pred mesecem dni, ko so člani UNESCO kluba Cerklje ob Dnevih evropske kulturne dediščine v njej pri-pravili Hribarjev spominski dan in z literarnim večerom obudili spomin na tega Slo-venca, ki je bil po rodu Trzi-nec, po delu ljubljanski žu-pan, politik in nestor sloven-skega bančništva, po srcu pa Cerkljan.

"V Cerkljah je bil Hribar od vsega najraje prav sadjar in to zelo uspešen. Sadike jablan je kupoval po vsej Evropi in sadjarstvo je bilo njegovo veliko veselje. V hiši je še vedno njegova sadjarska diploma in nekaj keramičnih ploščic, s katerimi je z imenom sorte skrbno označil vsa svoja sadna drevesa."

PISATELJI

Snovanja

Društvo slovenskih pisateljev načrtuje v začetku leta 2012 izdati knjigo Slovenska pisateljska pot. Sestavlja jo sto zapisov o pisateljskih točkah po Sloveniji; gorenjskih 18 je zanj sestavil Miran Hladnik. Tukaj vam v branje ponujamo kraje Karla Mauserja, Rudija Šeliga in Pavleta Zidarja.

Gorenjski kraji na slovenski pisateljski poti

MIRAN HLADNIK
Pisatelje radi povezuje s kraji, v katerih so se rodili: Prešerna z Vrbo, Kersnika z Brdom pri Lukovici, Tavčarja s Poljanami ...

Podbrezje in Karel Mauser

Pri Karlu Mauserju, ki se je rodil 11. avgusta 1918 na Bledu, pa te povezave ni. Najbrž zato, ker se je družina po njegovem rojstvu kmalu odselila v Gorje in potem v Podbrezje v Matijevčevo kajžo (Podtabor 32), kjer je pisatelj preživel najlepši del svojega otroštva (v Podbrezjah sta živel tudi Mimi Malenšek in dolgo pred njo misijonar Franc Pirc, ki ima na župnijskem vrtu svoj spomenik), in potem v Kranj. Pa tudi nihče njegovih ni bil z Bleda: oče, ki so ga pogosto selili, ker je bil orožnik, se je priselil s Kočevskega, mama pa je bila rojena v Celovcu - v teh koncih je treba pač bivati dalj časa, da te sprejmejo za svojega. No, tudi Mauser je na Bled in v okolico lociral samo en svoj roman, *Uro s kukavico* (1959-60), raje jih je umeščal v Podbrezje in na Tabor,

npr. kmečki roman *Prekleta kri* (1947), povest *Jerčevi galjoti* (1949) in trilogijo *Ljudje pod bičem*. Zato je razumljivo, da so kip Karla Mauserja, ki ga je izdelal France Gorše, ob 30-letnici pisateljeve smrti postavili ob cerkvi sv. Jakoba v Podbrezjah in ne znabiti na pročelje hiše na Prešernovi 11, kjer se je rodil, v neposredni bližini današnje športne dvorane; tam ni niti spominske plošče. Po maturi, ki jo je opravil v drugem poskusu, se je vpisal v bogoslovje, se 1943 pred partizani umaknil na Turjak in bil po porazu domobranec tam zajet in zaprt v Stični, dokler zapornikov niso osvobodili Nemci. Zaradi ljubezni do dekleta je izstopil iz bogoslovja, se zaposlil v Ljudski knjigarni in začel pisati roman o travmatičnih dogodkih na Turjaku, kjer je bil priča eksekuciji stotih domobrancev. 1945 je zamenjal dekle in se poročil. Ker je zbolel, mu pobeg čez mejo po partizanski zmagi ni uspel, obtičal je v Kranju, bil nekaj časa zaprt, iz nasprotovanja zmagovalcem je odklonil mesto učitelja in raje preživel družino z delom na polju. Zaradi take drže so oblasti konec 1945 celo družino kot nemške simpatizer-

Rojstna hiša Karla Mauserja, Prešernova 11, Bled

je izgnale iz Jugoslavije v Avstrijo. Tam se je selila iz enega begunskega taborišča v drugo, dokler se ji ni ponudila priložnost za preselitev v ZDA. Med vojno je Mauser pripadal krogu avtorjev, ki so objavljali v katoliški reviji *Dom in svet*, na Koroškem je objavljaj v časopisu *Koroška kronika*, ki so ga izdajale angleške zasedbene oblasti, in pri Mohorjevi družbi, v Ameriki pa v tamkajšnji emigrantski periodiki in knjižno pri Slovenski kulturni akciji v Buenos Airesu. Njegovi najbolj poznani deli sta duhovniški roman *Kaplan Klemen* (1947/48), ki je preveden v nemščino, španščino in francoščino, in dvakrat predelana trilogija na temo druge svetovne vojne *Ljudje pod bičem* (1949/51, 1960/61, 1963-66), najkvalitetnejša pa je nemara povest *Sin mrtvega*. Odveč je poudarjati, da je bila njegova literatura v Sloveniji po drugi svetovni vojni na indeksu prepovedanih knjig. Mauserjevo literarno, politično in osebno usodo je danes težko dojeti, tako zelo je bila razpeta med skrajnosti. Bil je odločen nasprotnik komunizma (v zadnjem obdobju celo predsednik Zveze protikomunističnih borcev v ZDA) in tako soodgovoren za razkol v emigrantskih organizacijah. Na nasprotnem bregu sta bila npr. socialnodemokratski politik in dramatik Etbin Kristan in pisatelj Louis Adamič, ki naj bi ovirala izseljevanje domobrancev v ZDA

Karel Mauser

in napravila domobranski stvari veliko škode. Bojkotiral je obiske matičnih Slovencev v Ameriki, npr. Slovenskega okteta, češ da gre za komunistične trojanske konje, in obsojal emigrante, ki so se vračali v komunistično domovino. In vendar je v emigraciji predstavljal zmerno strujo, zmerno v primerjavi s skrajno militantno orientiranimi katoliki. Podobno neoprijemljiva je bila tudi njegova literarna vloga. Kmalu po vojni, ko je bil še na Koroškem, je v *Sinu mrtvega* (1947) in v prvem delu *Ljudi pod bičem* (1949) pokazal, da zna pisati psihološko poglobljeno in moralno angažirano literaturo brez politične tendencioznosti, kar se je hvalevredno razlikovalo tako od tedanje matične kot od emigrantske proze na temo vojne. V prvi je krivdo za umor enakomerno porazdelil med sprta

soseda in bralec do konca ne ve, kdo je partizan in kdo domobranec! Po preselitvi v Ameriko se je obrnil v bolj večerniško smer: okreplil je zgodbeno privlačnost svojega pisanja in ga ideološko jasno opredelil. Pisal je v zgovor domobranstva in v imenu protikomunistične interpretacije NOB in v tem smislu popravljal tudi svoja zgodnejša besedila. Izkazalo se je, da so bila sprva politično nevtralna le zaradi poveljnih "političnih okoliščin", tj. iz uvidevnosti do angleške zasedbene oblasti, ki je upravljala begunska taborišča in zalagala njegove tekste ter obenem sodelovala z zavezniško Jugoslavijo, in da le zaradi tega ni mogel prej z odkrito besedo na dan. Sporočilni zasuk bi moral emigrantskemu literarnemu krogu, ki ga je vodil Tine Debeljak, ugajati, če ga ne bi zmotil kritični in pesimistič-

Ker je zbolel, Mauserju pobeg čez mejo po partizanski zmagi ni uspel, obtičal je v Kranju, bil nekaj časa zaprt, iz nasprotovanja zmagovalcem je odklonil mesto učitelja in raje preživel družino z delom na polju ...

Karel Mauser kiparja Franceta Goršeta ob cerkvi sv. Jakoba v Podbrezjah

PISATELJI

Snovanja

Čeprav se je Šeligo v skladu z avtonomistično poetiko svojega časa izrekal proti povezovanju literature z avtorjevim življenjem in prostorom, se zdi vsaj domačinom zanimivo s Triptihom v roki sprehoditi se po njegovih lokacijah: skozi staro mestno jedro, se spustiti na breg Save, sesti v zadnjo vrsto mestnega kina in zaključiti izlet pri sto let starem Vodovodnem stolpu.

ni ton avtorjevega pisanja in njegova mračna slika zgodovine. Tako kot so pisatelji v stari domovini klicali po partizanski epopeji, so emigranti izpod Mauserjevega peresa pričakovali domobransko epopejo. Glasno so tudi oporekali poljudnemu domačijstvu in ruralizmu njegove proze, češ da taka večerniška literatura ni dovolj reprezentativna. Avtor je branil svojo odločitev za poljudni tip literature z opažanjem, da se visoko umetniška dela prašijo na policah neprebrana in da ljudje potrebujejo knjige, ki jih bodo radi jemali v roke. Negove knjige pri celovski Mohorjevi družbi so bile res bralsko odmevne: njihova skupna naklada je bila 20.000 izvodov - kar po 4000 izvodov na naslov.

Mauserjev položaj v taboriščih na Koroškem in med emigranti v Ameriki je bil poseben. Ni bil begunec, ampak izgnanec in namesto za Argentino, kamor je odšla katoliška intelektualna elita, se je odločil za Cleveland v ZDA. Z društvom Slovenska kulturna akcija v Buenos Airesu, ki mu je objavljalo povesti, ni bil vedno v najboljših odnosih, ker ga niso mogli ali hoteli honorirati, sam pa je pisal tudi zato, da bi lažje preživel svojo družino - ženo, štiri otroke, mamo in sestro. Ker bi bilo upanje na velike zasluzke s pisanjem blodno, tudi če je založništvo prevzela Mohorjeva, ki po tradiciji ni skoparila s honorarji, se je vsa emigrantska leta udinjal pri najtežjih fizičnih delih, ki so mu prina-

šala večjo plačo, vendar zraven načenjala zdravje; nazadnje je delal v tovarni kot brusilec svedrov. Umrli je za srčno boleznijo 21. januarja 1977, star 59 let.

Kranj in Rudi Šeligo

Kranj si je nadel ime Prešernovo mesto, čeprav je pesnik prišel sem samo umret. Od klasikov in tradicionalnih pisateljev so v Kranju nekaj časa živeli Simon Jenko, Janez Mencinger, Ivan Tavčar, Ivan Pregelj in Mimi Malenšek, med kranjskimi avantgardisti in modernisti so poznani Franci Zagoričnik, Pavel Lužan, Marko Pogačnik, Iztok Geister, Tone Perčič, najbolj pa gotovo Rudi Šeligo.

Rudi Šeligo se je rodil 14. maja 1935 na Sušku pri Reki na Hrvaškem knjigovodju Rudolfu in materi Marjani Krsnik, kuharici iz hrvaškega Zagorja. 1939 se je družina preselila na Jesenice, kjer je med vojno hodil v osnovno šolo, po vojni pa v gimnazijo. Preden je nadaljeval študij na učiteljski v Tolminu, kjer je 1954 maturiral, je eno leto delal v jeseniški železarni: kriva je bila najbrž nočna glasbena scena, ki se je udeleževal v vlogi pozavnista v lokalnem ansamblu in mu je očitno jemala več časa kot učenje. Po maturi se je vpisal na ljubljansko filozofsko fakulteto in leta 1960 diplomiral iz filozofije in psihologije. Zaposlil se je na Višji šoli za organizacijo dela v Kranju, pozneje Fakulteti za organiza-

Šeligov dom, Ulica Draga Brezarja 12, Kranj

cijske vede, kjer je do 1993 predaval statistiko. Ker so za to mesto zahtevali višjo izobrazbo, je 1987 napravil magistririj iz estetike: *Identifikacija in katarza v poetiki drame*. Prešernovo mesto je postalo njegov dom, rad pa se je odpeljal pisat tudi v Sabonje v Brkinih, od koder je bila doma njegova žena. Pisateljsko sobo tam so svojci ohranili tako, kot jo je zapustil.

Šeligo je razumel pisateljski poklic kot sestavni del dejavnosti slovenskega javnega intelektualca. V tej vlogi je prevzemal tudi uredniške funkcije v literarnih revijah (*Revija 57, Perspektive, Problemi, Nova revija*) in pri knjižni zbirki Znamenja ter predsedništvo Društva slovenskih pisateljev. Bil je aktivist slovenske demokratizacije in osamosvajanja (kar je opisal v knjigi *Prehajanja: Izjave, protesti in nagovori*), državni poslanec in predsednik Borštnikovega srečanja. V medijsko politiko je posegal kot predsednik sveta Radia in televizije Slovenije. V drugi polovici leta 2000 je bil imenovan za ministra za kulturo v kratki vladi Andreja Bajuka in spisal prvi nacionalni kulturni program.

Šeligovo zgodnje pisanje prepoznamo po umiku psihologizacije, popolni odsotnosti dialoga in discipliniranem omejevanju na popis zgolj čutno dojemljivega ("proza, v kateri bodo govorile stvari same"), po stilu, ki ga je Taras Kermauner poimenoval reizem in je značilen zlasti za njegov kratki roman *Triptih Agate Schwarzkobler* (1969). *Triptih* velja za slovensko varianto francoskega novega romana in je zanj prejel nagrado Prešernovega sklada. Roman, v katerem se komaj kaj zgodi, se bere, kot da bi se avtor zgledoval pri nemem filmu in

Kiparski portret Rudija Šeliga. Javno dostopni odlitek je v Prešernovem gledališču v Kranju, Glavni trg 6.

kot da pripovedovalec o zadevah, ki o njih poroča, ne ve nič. Čeprav se je Šeligo v skladu z avtonomistično poetiko svojega časa izrekal proti povezovanju literature z avtorjevim življenjem in prostorom, se zdi vsaj domačinom zanimivo s *Triptihom* v roki sprehoditi se po njegovih lokacijah: skozi staro mestno jedro, se spustiti na breg Save, sesti v zadnjo vrsto mestnega kina in zaključiti izlet pri sto let starem Vodovodnem stolpu. Natančno branje pa razkrije še pomenljive vzporednosti s Tavčarjevo *Visoško kroniko*, od koder si je Šeligo sposodil naslovno osebo. Še bolj kot prozi je bil Šeligo zapisan dramatik; samo nekaj naslovov: *Kdor skak, tisti hlap* (1973), *Čarovnica iz zgornje Davče* (1977), *Lepa Vida* (1979), *Svatba* (1981), *Ana* (1984), *Slovenska savna* (1987) ... Proza in drama Ru-

dija Šeliga broditja po področju nezavednega (simbolno vlogo imajo stolp, nedograjena hiša, reka, visoka ženska frizura) in vedno razločnejše izražata gnev do družbenih napak, bodisi da gre za malomeščanski vsakdanjik bodisi za totalitarno oblastništvo.

Umrli je 22. januarja 2004 v Ljubljani, pokopan je na Žalah v Ljubljani, v bližini Plečnika in Sternena. Za življenja sta njegove zasluge potrdili Prešernova nagrada (1989) in nagrada kresnik za roman *Izgubljeni sveženj* (2002), po smrti ga ohranja v spominu vsakoletna podelitev Šeligove nagrade na Tednu slovenske drame za najboljšo uprizoritev. V preddverju Prešernovega gledaliča v Kranju je v pritličju na marmornatem zidu njegov portret, ki ga je izdelal kipar Drago Tršar leta 2008.

Vodovodni stolp na križišču Oldhamske ceste in Ceste Kokrškega odreda, vpisan v Register nepremične kulturne dediščine; v njegovi bližini se dogaja poglavje Šeligovega romana Triptih Agate Schwarzkobler.

PISATELJI

Snovanja

Slovenski Javornik, Jesenice, in Pavle Zidar

Pavle Zidar je bil rojen kot Zdravko Slamnik 6. januarja 1932 na Slovenskem Javorniku na Jesenicah v železarski družini, ki je živela v najetem stanovanju. Oče je bil po rodu iz Zabreznice in sorodstveno povezan s Prešernovo rodbino, mama pa z Jesenic. Selili so se že v prvem letu njegove starosti, pri štirih v delavsko barako Kranjske industrijske družbe. V osnovno šolo je hodil na kilometer in pol oddaljeno Koroško Belo. Trinajstleten je ob koncu vojne sodeloval pri ponesrečenem partizanskem miniranju šole in bil zato zaprt v Begunjah, od koder so ga aprila 1945 rešili partizani Kokrškega odreda. Za deset dni svojega partizanovanja od tedaj pa do osvoboditve so mu priznali status borca, vendar je pozneje do Osvobodilne fronte zavzel kritično stališče. Vojni dogodek ga je močno zaznamoval in se vedno znova pojavlja v njegovem pisanju.

Po vojni je na Jesenicah napravil nižjo gimnazijo in 1950 v Ljubljani učiteljišče. Poslali so ga učiteljevat na Dolenjsko, vsako leto na drugo šolo: Trebelno, Mokronog, Karteljevo, Orehovica, Zagradec. Privzel je ime Pavle Zidar in začel objavljati pesmi. Iz idealističnega komunističnega prepričanja je kritiziral lokalne oblastnike in se tako močno zapletel v konflikte z njimi, da mu na Dolenjskem ni bilo več obstati. Preselil se je na Primorsko, sprejel službo vzgojitelja v dijaškem domu pomorske srednje šole v Piranu, se poročil s kolegico učiteljico, dobil hčer in potem še dvojčka, odslužil vojsko, izdal pesniško zbirko in se posvetil kulturni dejavnosti. Organiziral je literarne večere s pisatelji Cirilom Kosmačem, Alojzom Gradnikom, Miro Mihelič, Jožetom Udovičem, Edvardom Kocbekom idr. Z 29 leti se je 1961 zavihtel na mesto ravnatelja piranske osnovne šole. In od poezije prešel na prozo.

Zaslovel je z avtobiografskim romanom *Soha z oltarja domovine* (1962). Navadil se je pisateljevati zdoma. Pisat je hodil najprej v samostan Pleterje, kjer je prior Edgar, ki je med vojno pomagal partizanom, rad sprejemal take goste. V *Svetem Pavlu* (1965) in njegovem nadaljevanju pod naslovom *Oče naš* (1967) je kritično pogledal na obdobje povojne kolektivizacije na Dolenjskem.

Leta 1966 so ga, ker je preveč kazal na napake odgovornih, izključili iz partije, čeprav se je zanj zavzel sam

Rojstna hiša Pavleta Zidarja s spominsko ploščo, Dobravska 12, Slovenski Javornik, Jesenice

Razstava Zidarjevih knjig in njegovih portretov, Osnovna šola Koroška Bela, Cesta talcev 2, Jesenice

Josip Vidmar. Pustil je prosveto in se preživljal samo s pisanjem. V Kobaridu si je uredil pisateljski kvartir in dolenjsko kmečko tematiko zamenjal z erotično mestno (*Marija Magdalena*), pisal pa je tudi v Luciji, kjer je družina dobila blokovsko stanovanje; tu je njegova spominska soba. Kobariškemu obdobju je 1976 sledilo štajersko: pisateljevat je hodil na hribovsko kmetijo v Gaj nad Mariborom, nekdanj Sveti Križ na Kozjaku. Za to obdobje je

značilna tematika učiteljskega poklica, iskanje boga in vrnitev k poeziji. Njegova proza si rada privoščila ekspressionistično izkrivljanje realnosti. V središču je vedno kritičen posameznik, ogrožen od poškodovane družbe in od samega sebe in v spopadu z zlom, ki ga obdaja. Romane je sestavljal iz samostojnih novel, kritika pa je še posebej cenila njegovo bogato lirčno metaforiko. Zidarjeva težava je, da realnih oseb in dogodkov, iz

katerih se je napajal njegov kritični angažma, ni dovolj literarno zakamufliral ali jih celo sploh ni. Ker je uporabil kar realna imena, so se lokalni akterji seveda prepoznali in odreagirali prizadeto. Z avtobiografskima povestima *Barakarji* (1968) in *Dim (ki diši po sestri Juli)*, 1970, se je zameril tudi sorodnikom in materi, ki je že naslednje leto umrla. Simbolično se ji je oddolžil z romanom *Sveta Barbara* (1972), ki ga je podpisal s

psevdonomom Timotej Noč, užaljenim sokrajanom pa z romanom *Okupacija Javornika* leta 1983. Šele zdaj so se odnosi z rojaki toliko otoplili, da je spet obiskal rojstni kraj, ki ga zaradi zamere do domačinov ni videl celih 14 let.

Zidar je bil garaški pisec. S 76 knjigami za časa življenja v skupnem volumnu okoli štiri milijone besed gotovo sodi med najplodnejše slovenske avtorje. Ker je pisal zelo hitro in vročno (roman je s tintnim peresnikom napraskal skupaj v nekaj tednih in izdal tudi po tri knjige na leto), je težko verjeti njegovemu stalnemu zaklinjanju, da mu je pisanje muka: "Garam več kot Balzac. Napori, ki jih vlagam v svoje pisanje in s tem v slovensko prozo, so strašni!" To ga je tiralo v bolezen, ves čas pa ga je razjedala skrb za eksistenco, iz katere je moledoval za honorarje, in ki se je umirila šele z zgodnjo upokojitvijo leta 1984. Danes je skoraj nepojmljivo, da je honorarje prejemal od založb, še preden se je sploh lotil pisanja. Zadnje desetletje je živel v skrajnem nezadovoljstvu s sabo in s svetom, razbolet in zagrenjen. Čeprav je od prvih objav dalje prejemal nagrade (Prešernovega sklada za *Soho*, Prežihovo za *Svetega Pavla*, mesta Ljubljane za knjigo leta *Kukavičji Mihec* 1972, s Prešernovo nagrado za življenjsko delo je leta 1987 prehitel Janeza Gradišnika in Borisa Pahorja, kar je sprožilo ugovore v kulturni javnosti), čeprav je bil deležen državnih podpor, bil bran, ponatiskovan in prevajan, se je venomer pritoževal nad svojo neodmevnostjo. 6. avgusta ga je zelo vznemirila negativna kritika njegove zadnje knjige izpod peresa Mateja Bogataja. Umrli je, zadet od možganske kapi, teden dni pozneje, 12. avgusta 1992 v Kliničnem centru v Ljubljani. Grob ima na piranskem pokopališču.

Do Zidarjeve rojstne hiše se najhitreje pride z avtocestnega izvoza Lipce. Po kilometru in pol cesta proti Jesenicam prečka Savo in železnico in čez 200 metrov zavijemo v prvo ulico levo. Hiša je takoj na začetku na levi. Okolje ni nič kaj idilično in mogoče bo komu ljubše, če spomin na pisatelja počasti raje z obiskom Osnovne šole Koroška Bela. Ta podeljuje Zidarjeve plakete za najboljše literarno delo učencev, v Zidarjevem kotičku v knjižnici pa razstavlja njegova dela in doprski kip, ki ga je izdelal akademski kipar Jaka Torkar leta 1996.

Zidar je bil garaški pisec. S 76 knjigami za časa življenja v skupnem volumnu okoli štiri milijone besed gotovo sodi med najplodnejše slovenske avtorje. Ker je pisal zelo hitro in vročno (roman je s tintnim peresnikom napraskal skupaj v nekaj tednih in izdal tudi po tri knjige na leto), je težko verjeti njegovemu stalnemu zaklinjanju, da mu je pisanje muka.

Bila je zlovešča in prefrigana; pospravila jih je, drugega za drugim, večče in vsem na očeh. Jokala se je, ko so jih polagali v grobove, le jaz sem ji po nekem čudežu ušel ...

Praprotno seme

MILENA MIKLAVČIČ

Ustavil se je ob Bohkovem znamenju, še zmeraj je stalo tam, kot nekoč, le da je bilo pobledelo, Jezuščkova noga je odletela, kdo bi vedel, kaj se je zgodilo, lahko da jo je kdo v objestnosti odlomil in vrgel pod cesto, v koprive, ki so se razrasle vse tja do kupa razvalin, kjer je nekoč stala kašča.

V oknih ni bilo več šip, zijala so kot prazne lupine, stopil je bliže in pogledal skozi prvo, vendar je bilo znotraj temno, tako da ni ničesar razločil, še tal ne, kaj šele, da bi mu bilo dano videti do stropa. Nekoč je tam brlela svetilka, babica, ki se je elektrike bala, je raje hodila po hiši s prižgano leščerbo in včasih, ko je bil še otrok, se je njene tihe, a obilne postave ustrašil, ko jo je nenedoma zagledal pred seboj.

Že zdavnaj so jo pokopali, vedel je to, pisala mu je sestra Minca, z obžalovanjem je pomislil, da ni nikoli imel časa, da bi ji odgovoril. Pravzaprav sploh ni hotel sesti za mizo in se spraviti k pisanju, njegovi prsti so bili okoreli, trdi in hrapavi zaradi težkega dela v rudniku. Bilo pa mu je tudi veliko do tega, da bi jo pozabil, pa tudi mamo, ki je bila kriva za vse.

Počasi se je oddaljil od okna in stopil na drugo stran hiše, ki je bila nekoč mogočna, bahava in še kako živa. Potem ko so pokopali očeta, še do danes ni nihče niti poskušal razvozlati, zakaj je šel v tisto globel pod Zaprevalsko brežino, se tam ulegel in za večno zaspal, se je Bašljeve domačije dotaknilo prekletstvo, kdo bi vedel, kakšne zle sile so pritajeno pognale iz rodovitne zemlje in se ovile okoli vogalov, ki so pred tem več stoletij kljubovale času?

Že dolgo je sumil, da je mama očetu kaj podtaknila, poznala je vsa zelišča in vedela je, da lahko, če použiješ le majhen košček šmarničnega stebela, umreš. Takrat so bili drugi časi, dohtar je prišel k hiši le, če je bilo nujno potrebno. Ljudje po kmetijah so umirali zaradi več razlogov: padli so s kozolca, podrlo jih je drevo v gozdu, bili so vodenični, jetični, ali pa so izdihnili pod kopiti konj, ki so nenedoma, brez pravega razloga, zbežljali in ušli z vajeti. Eden več ali manj, saj jih je bilo pri vsaki hiši toliko, da se jih oblasti največkrat ni dalo prešteti.

Naslonil se je na češnjo, in se zazrl proti vrhovom na drugi strani. Kamniške plnine so se bleščale v soncu, srce mu je zatrepetalo od sil

Rovtarska krajina (Vrh Svetih Treh Kraljev) / Foto: Tone Mlakar

ne radosti, nekaj mehkega in vlažnega se je dotaknilo njegovih lic. Jezno je posmrkal, še tega mi je treba, da me kdo vidi, da se obnašam kot kakšen razvajen otrok, si je rekel in se počasi spustil v travo, že dolgo ni bila pokošena, o, ljubi bog, kaj so storili z Bašljevinu, ga je prešinilo.

Na istem mestu je sedel pred tridesetimi leti, ko je čakal, da se mama vrne iz doline. Šla je v Železnike, k

dr. Bevcu, da mu pove za očetovo nenadno smrt. Vračala se je po poti, po kateri je tudi sam pripešal pred kakšne pol ure. Bila je sklonjena, tako da ni mogel videti njenega obraza. Le enkrat samkrat se mu je, za droben trenutek, zdelo, da je zaznal silhueto moškega, visokega, s klobukom na glavi, ko jo je prestregel blizu Četenega grabna. Mama je iz cekra potegnila nekaj belega in mu to porinila v

roko, moški pa je tako hitro, kot se je znašel kraj nje, tudi izginil v podrasti.

"Sedaj bom jaz glavna," je rekla, ko se je prikazala v hiši. Zaprl je oči, tesno jih je stisnil skupaj, kajti le tako jo je lahko videl, široko in po moško razkoračeno sredi kuhinje. Babica, ki je sedela za mizo, je preplašeno in z rahlim vzklikom spustila roki v naročje in zašepetala: "Tak nehaj, Rozina, saj se še ohladil ni."

A mama, kot da je ni slišala. "Že prej, ko je bil živ, sem bila za vse sama," je rekla glasno. Sunila je z glavo v zrak, oči so se ji bliskale in čelo, s katerega je z naglo kretnjo umaknila lase, je bilo belo in brez kapljice potu.

Stal je med vrati, ki so vodila v kamro, in si z rokavom brisal smrkav nos. Mama je bila drugačna, večja, bolj odločna kot kdajkoli prej.

"Sedaj bo vse po moje," je še enkrat ponovila, potem se je naglo obrnila na peti in stopila v gorenjo hišo, da se še ona preobleče v črno.

Na pogrebu je jokala kot dež. Tudi onadva s sestro st tulila, huje kot katerikoli druge grešne duše, toda ni kaj dosti pomagalo. Oče ni vstal iz krste, gledati je moral, kako so ga zakopali, ljudje pa so prihajali bliže v ozkem špalirju, da bi mami stisnili roko ter jo trepljali po ramenih.

Babica se je umaknila, še opazil ni, kdaj. Kar ni je bilo. Smuknil je za njo, a je trajalo kar nekaj časa, da jo je našel za obzidjem. Sedela je v travi in komaj slišno hlipanje ji je stresalo mogočno telo.

Ko ga je opazila, je razprla roki, poletel je v njen objem in vse, kar je ob tem rekla, je bilo: "Sedaj pa ne bo nihče več pazil na naju."

Pa res ni. Mama je počasi začela prodajati zemljo, ped za pedjo. Babica ni imela nobene besede, saj ni bilo ničesar njenega. Sestra se je veselila, saj ji nikoli ni bilo kaj prida do dela na kmetiji. Delala je načrte o tem, kako lepo bo v Škofji Loki, kjer bodo kupili hišo in živeli srečno in zadovoljno vse do konca dni. Mama se bo vrnila v službo v Predilnico, ona pa se bo vpisala na gimnazijo.

Vsakič, ko je šla krava od hiše, se je zjokal.

“Sedaj bom jaz glavna," je rekla, ko se je prikazala v hiši. Zaprl je oči, tesno jih je stisnil skupaj, kajti le tako jo je lahko videl, široko in po moško razkoračeno sredi kuhinje. Babica, ki je sedela za mizo, je preplašeno in z rahlim vzklikom spustila roki v naročje in zašepetala: “Tak nehaj, Rozina, saj se še ohladil ni.”

Rovtarska krajina (Hlevni Vrh) / Foto: Tone Mlakar

ZGODBA

Snovanja

Babica ga je stisnila za roko in mu ukazala, naj bo tiho.

"Drugачe bo še tebe pospravila," je rekla boječe. Previdno se je ozrla okoli sebe, človek nikoli ne ve, kje so nastavljena kakšna nepotrebna ušesa.

Bilo mu je kakšnih petnajst let, dobro se še spominja tistega dne. Kosili so bregove pod Starim vrhom, samo tisti so jim še ostali, vse ostalo so pokupili bližnji in daljni sosede. Njima z babico se je zdelo škoda, da bi prišle srne in potacale sočno in žlahtno travo.

"Posadila bova koruzo in krompir, dovolj bo, da zredim enega ali dva prašička," je sama pri sebi mrmrala in se mu, sem in tja, spodbudno nasmehnila.

Koso, ki jo je držal v roki, je že pred leti naredil oče. Prinesel mu jo je na Miklavžev večer, ter jo položil na klop pod bohkovim kotom. Oči so mu zasijale, niti v najbolj drznih sanjah si ni nikoli mislil, da bo lahko, z ramo ob rami, kdaj stal v vrsti koscev in se kosal z njimi.

"Kar ven bi šel in jo preizkusil," je vzkliknil. Previdno je preveril ostrino, zadovoljno je prikimal, pravšna je bila.

"Kakšna škoda, da zunaj sneži," je ves nesrečen zamomljal. Oče se je zasmeljal in ga potrepljal po rami.

"Pomlad bo še hitro potrkala na duri," je dejal zadovoljno.

S sklonjeno glavo se je vračal proti domu. Kosa mu je počivala na rami, za ovinikom, tam, ko se cesta odcepi proti vrhu, je na travniku, ki je bil nekoč njihov, opazil soseda. Z obema rokama je držal kosilnico in jo previdno vodil po bregu navzgor. Za trenutek se je ustavil in mu pomahal. Najraje bi se zajokal od hudega. Spomnil se je, kako je z očetom že zarana vstajal, kmalu po četrti uri zjutraj, tisti breg sta pokosila prej, preden si je oprtal torbo in odhitel v šolo.

"Kako je mogla," ga je prešinilo. Nikoli, do sodnega dne, ne bo razumel mame, ki je z lahkoto prodajala vse, kar so v treh stoletjih na Bašljevini spravili skupaj.

Mama, ki je ravno kuhala čemaževo juho, je s police vzela skodelico in rekla: "Pridi, zdi se mi, da si lačen."

V veži si je umival roke, milo je dišalo po materini dušici, ki jo je mama nabirala po travnikih pod Blegošem.

Juha je bila še vroča, lepo je dišala, on pa je bil lačen in žejen kot že dolgo ne.

"Jej," ga je spodbudila, "da boš laže delal."

Nasmehnil se ji je, iz njenih ust so besede, ki so govorile o delu, zvene le smešno, usedel se je za mizo, si obrisal čelo z robcem, z žlico pomešal po skledi, upajoč, da se je na njenem dnu skri lo kaj zdrobovih cmokov.

"Ali je dobra?" je silila vame mama.

"Seveda, zelo."

Hotel je reči, da bi bil zelo vesel, če bi kuhala bolj pogosto, kajti babica je bila že stara in se je s težavo sukala okoli štedilnika. Ne ve, zakaj mu besede niso šle z jezika.

Ni se spomnil več dobro, kaj ga je zmotilo, sunkovito se je obrnil, čmrlj, ki mu je brenčal okoli ušes, je izginil skozi odprto okno prej, preden mu je uspelo, da je z dlanjo lopnil po njem. Skodelica z juho je z glasnim pokom pristala na tleh, juha se je razlila in ga posvinjala po bosih podplatih. Glasno je vzkliknil in planil pokonci, toda bilo je že prepozno, nič več ni ostalo od nje.

"Prekleti štor!" je zasikala mama in oči so se ji zabli skale, kot bi klicale k nevihti.

"Oprosti, nisem hotel, ni bilo nalašč!"

A ga ni več slišala.

Odvihrala je iz kuhinje, bentila je kot furman, preklinjala in se glasno znašala nad psom, ki se ji ni pravočasno umaknil izpod nog.

Šel je za njo, klical jo je, a je bilo videti, kot da se je udr la v tla. Usedel se je na klop pred hišo in počasi drobil kos starega kruha, ki ga je našel v predalu v kuhinji. Pa mu nekako ni teknil, kar se mu je zdelo zelo čudno. Čez čas ga je začela tresti mrzlica, pot mu je tek el po hrbtu in košati lasje pod klobukom so se lepili, kot bi bili poškoplj eni s krvjo. Kakšno uro zatem ga je našel sosedov France, po nekem čudežu je šel mimo, klečal je na kolenih in bruhal, kot bi se duša, trepetajoča in krhka, hotela izseliti iz njegovih prsi.

Več dni je ležal v postelji, bil je slaboten, videl je dvojno in glava ga je bolela kot še nikoli dotlej.

"Jutri bomo šli po zdravni ka, če ti ne bo bolje," je obljubljala mama, a tega jutri kar ni hotelo biti.

Tisto poletje ni bil za nobeno rabo. Zato je mama prodala prašičke in vseh deset kokoši, ki so po navadi kločile po dvorišču.

"Prašički so bili babi čini," je slabotno ugovarjal. Zamahnila je z roko in ga pustila samega.

"Še kupca za tole podrtijo dobimo, pa se lahko preseli mo v Škofjo Loko," je dejala ob večerji.

Bilo je enkrat konec junija, babica je že nekaj dni ležala,

Rovtarska krajina (Hlevni Vrh) / Foto: Tone Mlakar

noge je niso več držale, bile so preveč vodenične, da bi ji še služile.

"Nikamor ne bom šel. Tukaj bom ostal, delal bom na tistih flikah, ki so še ostale," je trmaril, ne da bi dvignil pogled izza krožnika.

Mama je umolknila. Nič ni rekla. Ko je dvignil pogled, se je izmikala njegovim očem.

Sestra ga je pod mizo brcnila in to z vso močjo.

Zdelo se mu je, kot da se v njem sesuva svet. Ničesar več ni bilo, kar bi ga vezalo na domačijo. Vsi so vedeli, da bo konec tedna prišel njen bratranec Polde s tovarnjakom in odpeljal njihovo imetje v Škofjo Loko.

Zvečer, menda so že vsi spali, se je splazil v babi čino sobo, položil glavo na odejo in se zjokal. Nežno ga je gladila po laseh, bila sta tiho, pa saj besede sploh niso bile potrebne, tudi brez njih sta se razumela. Objel jo je, blagoslovila ga je v imenu očeta in sina in svetega duha. "Pojdi in živi v miru," mu je rekla ter ga objela.

Zjutraj ga ni bilo več. Ubo gal jo je in odšel k njenemu bratu, v Idrijo, kjer je začel delati v rudniku.

Do danes se domov ni več vračal. Preveč je bolelo. Tudi sestre in mame ni nikoli več srečal. Ob zadnji povodnji v Škofji Loki je zalilo hišo, kjer sta živeli, obe je odneslo, gasilci so, vsaj tako je pisalo v časopisu, pozneje našli le njuni trupli.

Že dolgo je vedel, da lahko prinašamo okoli vse in vsakega, le srca ne moremo. Ko se je upokojil, so mu dali odpravnino in ga vprašali: "Kaj boš z njo, povej nam?"

Nasmehnil se je in odgovoril, bog mu je priča, da tega ni hotel, a so besede kar same privrele na dan: "Kupil bom našo staro domačijo pod Starim vrhom in se vrnil tja."

Sedaj je tu. In ne gre nikamor več. Mogoče ga bodo odnesli od tod v krsti, kot so očeta, bogve, kaj se bo še zgodilo, a sam ne bo odšel. Nikoli.

Popravlil bo hišo, pozidal podrte zidove, na novo bo

postavil ognjišče, zamenjal okna, kupil kravo, prašička, konja in nekaj kokoši. Sosedje so mu obljubili, da mu bodo pomagali.

"Zmeraj sem vedel, da se boš vrnil," mu je rekel Podmlačan starejši. Prikrevsal je izza gošče, kjer je nekoč stal kozolec, z dvignjeno palico ga je že od daleč pozdravlj al in smeh, ki se je risal na njegovih škrbastih ustih, ga je pogrel z vso toplino, ki jo je premogel.

"Še žensko ti bomo zrihtali, potem pa bo, kar bo," je dejal šegavo in ga prijateljsko lopnil po rami. Šel je z njim, ko je stopil do pokopališča v Javorjih, kjer je v zadnjem počitku ležala babica. Grob je bil zaraščen in komaj viden, imelo ga je, da bi kar brž poruval plevel, zalil z malto prevrnjene in okrušene robnike, a se je še pravi čas ustavil.

"Za vse bo še čas," si je dejal.

Zazvonilo je k večerni maši, z glave je snel klobuk in ga podržal v roki.

"O, bog, doma sem, doma!"

Že dolgo je vedel, da lahko prinašamo okoli vse in vsakega, le srca ne moremo. Ko se je upokojil, so mu dali odpravnino in ga vprašali: “Kaj boš z njo, povej nam?” Nasmehnil se je in odgovoril, bog mu je priča, da tega ni hotel, a so besede kar same privrele na dan: “Kupil bom našo staro domačijo pod Starim vrhom in se vrnil tja.”

Z "esejčkom", kakor ga je sam imenoval, se bralcem Snovanj prvič predstavlja gorenjski rojak Drago Bajt, profesor primerjalne književnosti, leksikograf, prevajalec, esejist in publicist, doma iz Rovt v Selški dolini, živi pa v Ljubljani in Rafolčah pri Lukovici. V svoje pisanje je vpletel tudi prevod nedavno preminulega pesnika Toneta Pavčka.

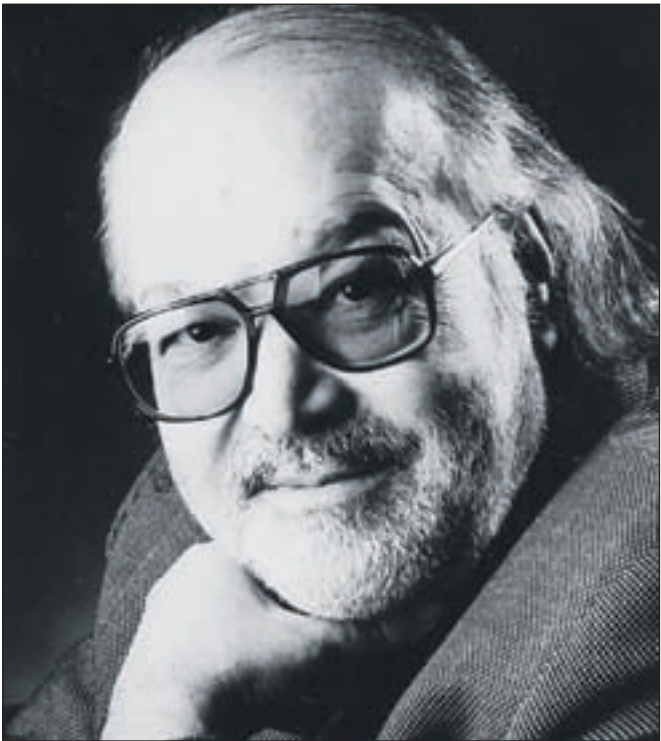
Tržnica

DRAGO BAJT

Kraj, kjer se meščan srečuje s preteklostjo svojega rodu, je tržnica. Tam se, recimo Ljubljančan ali Mariborčan ali Koprčan, sooča z megle- nim otroštvom, ko je bil po- vezan s podeželjem in kmet- stvom. Zdaj ga stojnice s so- lato, zeljem, paradižnikom, papriko, ta zelenjavni para- diž barv minule mladosti, popeljejo v leta, ko še ni bilo globalnega sveta, trgovsko- obrtnih con na robu mesta, velemarketov z bleščečim uvozom tropskega sadja, ni- zozemske paprike, italijan- skega paradižnika, španskih buč in lubenic. Tedaj je tudi on, današnji meščan in ne- kdANJI kmečki otrok, morda že mladenič, pomagal obde- lovati domači vrt, ga zasajati z vsem, kar potrebuje kmeč- ka družina. In ko se zdaj vsa- kič znajde na tržnici, tej raz- stavi nekdanjega življenja, se mu ob spominu na davnino zalesketa veselje v očesu.

Pa vendar si to veselje sku- ša privoščiti še danes: nekje v hribovski vasi, od koder se je pred davnimi leti odpravil v mestno ravnino, goji svojo nepozabno zelenjavo. Vsako leto preštiha vrtniček, pognoji gredice s hlevskim gnojem, ki mu ga pripelje sosed, po- tem pa po vrsti nasaja v zem- ljo sadike: nekaj sort okro- glega zgodnjega paradižni- ka, pelatov, drobnega češ- njevca in mesnatega volov- skega očesa, pa papriko, od rumene do zelene babure, vmes pa še kakšen šopek pi- sanih feferonov, potem pa jedilne kumare za solato, samo nekaj sadik, ki bojo po- gnale debele podolgovate plodove; in nazadnje, nekaj tednov pozneje zasadi še du- cat prekel in v krogu okoli vsake zagrebe stročji fižol, navadno dve vrsti, maslenec in "blauhildo". To je zdaj njegovo novo otroštvo, ki mu daje priljubljeno zelenja- vo za solate njegove mlado- sti; vrača se na vrt od marca do oktobra, ko je pobran še zadnji pridelek in se zemlja že pripravlja na zimski počit- tek.

Vmes, ko ni na kmetih, pa se meščan malone vsak dan na tržnici srečuje s sebi pod- obnimi brezdomci današ- njega časa. Ko sreča znanca,

Drago Bajt

se ob kavici zaplete z njim v pogovor. In vselej ju pome- nek zanese tudi v obujanje spominov na mladost; izka- že se, da sta oba pomenko- valca doma z dežele, kamor se še vračata, obiskovat so- rodnike in nabavljat ozimni- co; če sta mlada, imata tam tudi še starše, strice in tete. Nato se sprehodita med stoj- nicami, kjer mrgoli prodajal- cev z vseh koncev domovine, in občudujeta sadove dežele, ki ju je rodila. Zelenjava je tam vse leto: raznovrstne so- late, pisani in temnordeči ra- dič, rumeno in rdeče kore- nje, koleraba, brstični ohrovt, z•lena, koromač, bela in rdeča čebula, krom- pir z rumenim in belim me- som. Zgodaj poleti se že po- javita paradižnik in paprika; sprva sta še brez pravega okusa, potem pa dosežeta

svojo okusno zrelost, zlasti v sveži solati; ob njiju se rdeči- jo češnje, višnje, jagode, ma- line, borovnice. Pozno poleti in jeseni pa tržnico preplavi obilje plodov: tam so buče vseh vrst, od zeleno-rume- nih do rdečih, od okroglih do bodičastih, od japonskih do mehiških; na drugem koncu pa sadje vseh barv: obilica jabolk, hrušk, češpelj, breskev, marelic, gozdnih sadežev, ribeza, gob - vse to ju opominja na vložene ko- zarce in zabojčke ozimnice v bližnji prihodnosti. In ko pride zima, je tržnica polna ekoloških kmetovalcev, ki ponujajo kozarčke z okusni- mi marmeladami iz češpelj, oskоруša, kakijev, pa čema- žev namaz, jabolčni sok, ski- sano zelje in repo, kravji, ovčji in kozji sir, domače re- zance in kruh (rženi, zme-

sni, koruzni, pirin), potice in štrudelj. Malo stran pa so se utaborili kmetje z mesnimi dobrotami; ponujajo suho meso, polsuhe in suhe klo- base, žrebičkovo salamo in belo dimljeno slanino, v ka- tero gre nož kakor skoz ma- slo.

In tako se znanca, dana- šnja meščana in nekdanja podeželana, potopita v boga- stvo krajevine tržnice; spo- min ju popelje v barvito pre- teklost. Prvemu migetajo pred očmi, v nejasnem spo- minjanju, haloški hribi, za- sajeni s trto, obrobljeni s sa- dovnjaki: tam je nekdanj obir- al grozdje in ga metal v le- seno brenoto, nato stresal v koš in stiskal, da se je penil v kadi dišeč grozdni sok, ki je kmalu postal vino; tam je otresal samorodna drevesa in nabiral drobna jabolka, mošančke in kosmače in ka- nadke in carjeviče in jonata- ne - zlate parmene in renet in čebularjev pa se je le še spominjal; tam, pri sosedu, je razkosaval buče, čistil peč- ke iz mesa in potem gledal, kako se v mlinu iz njih cedi bučno olje. Tam, na vasi, je bil tudi vsakoletna priča ko- lin: najprej v srce segajoče cviljenje prašiča, ki ga držijo na vseh koncih, za noge, uh- lje in rep, potem pa odteka- nje krvi v škaf, mesarjevo iz- delovanje krvavic, jetrnic, mesenih klobas - od vsega je ostala samo godlja, ki se je dišeče dimila na štedilniku, zabeljena z mastjo in ocvir- ki. Drugemu pa morda v meglestem spominu sevajo zrele oljke, s katerih smuka zelene in modrikaste plodo- ve, iz katerih bo priteklo ze- lenkasto olje, ki te zapeče po

grlu; in malo pozneje mu za- gorijo pred očmi nasadi ka- kijeve, ki se oranžno prelivajo kakor okraski na smrečici, v ustih pa so, mehki in sladki, kakor stopljena čokolada.

Tako se, zatopljena v mla- dost, naša podeželana, zdaj meščana, napotita spet nazaj čez trg, kupovat, kar jima je bilo naročeno ali kar bi rada pripravila za okusno kosilo. Tu na tržnici spet vstaja od mrtvih njuna mladost; ne le mladost - prebuja se njun rod, njuno slovenstvo, ki jima govori: Jaz sem kmet. Kmet pomeni zdravje, vese- lje, uživanje življenja; kmet pomeni biti srečen človek. Včasih ju je malo sram, da sta s kmetov, zagamana po- deželana; vseokrog njiju so namreč svetovljani, ljudje, ki obožujejo tujino in zanje ne- kaj veljata le Evropa in Ame- rika, zlasti zadnja; zanje velja le globalni trg veleblagovnic, supermarketov in qlandij. Večinoma ju daje nazadnja- ška nostalgija; bolj kot global- ni svet ju namreč priteguje lo- kalna vas, skupnost podežela- nov, od katere sta se davnega dne ločila tudi sama. Na de- želi sta mirna in preprosto srečna, počutita se združena z naravo, daleč od civilizacije in kulture; na deželi postane- ta tisto, kar ju je naredilo za človeka - prebivalca resnične- ga človeškega sveta.

In tako je menda z vsemi nami, ki smo prišli z vasi, zi- belke slovenstva. Tržnica je naša najsvetlejša mladost. Vлива nam mladostnost, ki se je danes spremenila v utruje- nost mestnega bivanja. Daje nam moč za prihodnost, saj črpa iz žive preteklosti ... Dol s trgovinami, naj živi tržnica!

Kot sodi obilne so vaščanke, njih rute pravljico lepe in kumare kot velikanke se v vodi plavati uče.

Tu pod sekirino močjo kot rdeča luknja ždi meso, v črevesu spravljena, krvava klobasa nad žerjavko plava ...

Nikolaj Zabolocki, Na trgu, prevedel Tone Pavček

Tržnica v Ljubljani / Foto: Polona Mlakar Baldasin

In tako je menda z vsemi nami, ki smo prišli z vasi, zibelke slovenstva. Tržnica je naša najsvetlejša mladost. Vлива nam mladostnost, ki se je danes spremenila v utrujenost mestnega bivanja. Daje nam moč za prihodnost, saj črpa iz žive preteklosti ... Dol s trgovinami, naj živi tržnica!

UMETNICA

Snovanja

Slikarka in kiparka Ejti Štih je pred leti odpotovala v Latinsko Ameriko, se nepričakovano zaustavila v Boliviji in tam pognala globoke korenine ...

Z umetnostjo nad birokracijo

MARKO JENŠTERLE

U soda nama še ni namenila osebnega srečanja, čeprav drug za drugega veva že dolga leta. Največ, kar sva v tem času dosegla, je bil kakšen telefonski pogovor, predvsem pa sem vsaj jaz ob mojih stikih z Latinsko Ameriko stalno prihajal na njene sledi. Še posebej v Boliviji.

Moja prva posredna povezava z Ejti Štih je bil intervju, ki sem ga 11. oktobra leta 1986 delal z njenim očetom Bojanom Štihom. Pogovarjala sva se že v Kliničnem centru, ko se je zavedal, da gre vse skupaj h koncu, zato mi je tudi na vprašanje, ali mu lahko prepisan pogovor čez nekaj dni prinesem v avtorizacijo, dejal, da to ni potrebno, ker gre ravno na operacijo in je vprašanje, ali bo sploh še prišel nazaj. Tri dni kasneje je res umrl. Meni pa je do danes ostala kaseta s posnetkom pogovora, ki sem ga delno uporabil v neki študiji o Dušanu Pirjercu. Zaradi nje sem tudi prišel k njemu.

Za Ejti tedaj še nisem vedel, čeprav sva ista generacija, rojena je le nekaj mesecev pred mano. In ko sem že ravno pri njenih starših, moram povedati še anekdoto o mami, Meliti Vovk, s katero sva se pred leti po koncertu argentinske skupine Huerque Mapu pogovarjala v blejski gostilni Okarina. Tedaj mi je povedala, da je hčerko, ko ji je ta pokazala prve bolivijske slike, vprašala, zakaj še vedno slika po naše, če ima okoli sebe v bolivijski naravi in kulturi tako paleto čudovitih barv?

Ne vem, kakšne so bile njene prve bolivijske slike, ampak si približno predstavljam, ker vem, da sem tudi sam nekaj časa ob prihodu na ta kontinent še naprej gledal z našimi, slovenskimi očmi. Z niji mi pa se tam ne vidi kaj prida. V Argentini me je recimo prijatelj Tine Debeljak ml. podučil, da Slovenci nimamo pojma o tem, kaj je neskončnost. Kakšni Prekmurci mogoče še, drugi pa ne. Povsod namreč naš pogled omejujejo gore, na Primorskem pa mor-

je. Argentinci pa po Patagoniji gledajo nekam, kjer ni konca. Ejti Štih v Boliviji teh problemov sicer nima, čeprav so tamkajšnje gore še višje od naših. Ona namreč živi daleč od njih, v mestu Santa Cruz, ki je v zadnjem času postalo znano predvsem po opoziciji proti vladi v gorskem La Pazu. Santa Cruz je gospodarsko središče Bolivije, tamkajšnja gospodarska in politična elita pa ima močno željo po samostojnosti.

Razstavi v Ljubljani

Pred kratkim smo se z razstavama v ljubljanskih galerijah Kresija in Luwigana spet lahko neposredno srečali z ustvarjalnostjo Ejti Štih, zato je tudi ta zapis namenjen predvsem temu, da bi slovenski ljubitelji njene dela malce razumeli, v kakšnem okolju že desetletja deluje naša umetnica. Ejti se je v inštalaciji Zadnji sestanek na grotesken način lotila birokracije, ki je ena od velikih tem latinskoameriške kulture. Kdor je vsaj malo potipal Latinsko Ameriko, je lahko ugotovil, da tam objem in poljub odpirata največja vrata, vendar se v notranjosti njihovih inštitucij lahko znajdeš v sistemu, ki bi mu zavidal sam Franz Kafka. Ko se enkrat naučiš umetnosti vijuganja med neskončno ljubeznijo in hudo birokracijo, ti ta del sveta postane bližji. Ne smemo pozabiti, da smo jim birokracijo pripeljali Evropejci, v Latinski Ameriki pa so jo, po svoji stari navadi, samo še do skrajnosti zaostriili. Inštalacijo si je v Boliviji ogledalo več kot 7.000 obiskovalcev, postavljena v naši Galeriji Kresija pa ni izgubila prav nobenega svojega sporočila. Kajti tudi Slovenija se je po osamosvojitvi začela na neki način latinizirati. Pri tem slednjega izraza ni treba razumeti v negativnem pomenu, saj nam široka kultura Latinske Amerike prinaša odgovore na številna vprašanja, ki si jih zastavljamo. Ravno v času, ko se tako intenzivno ukvarjamo z recesijo in gospodarsko krizo, bi bilo morda pametno pogledati, kako

Ejti Štih s sliko, na kateri je upodobila predsednika Moralesa in Drnovška / Foto: Mateja Lesar Markovič

so te krize reševali na jugu drugega dela sveta. Tam se s krizami ukvarjajo tako pogosto, da so že izdelali učinkovite obrambne mehanizme. Tudi v birokraciji, ki lahko pravočasno zaustavi mnoge nespametne ideje.

V dolgoletnem opusu ustvarjalnosti Ejti Štih je tudi diptih iz cikla Novi svetniki z naslovom Srečanje dveh svetov. Nastal je leta 2002, na njej pa lahko vidimo prestrašene avtohtone prebivalce, ki jih napadajo ljudje s transparenti blagovnih znamk, kot so McDonalds, MTV, CNN in druge. Res kruta resnica, ker običajno na bolivijskih ulicah s transparenti videvamo njihove Indijance. Ravno v teh dneh so se na tak način z območja Amazonke peš odpravili proti 3800 metrov visokemu La Pazu in protesti-

rali zaradi nameravane gradnje avtoceste, ki bi posegla v njihov življenjski prostor. Indijanci so proti mestu krenili iz province Beni, v kateri sem decembra 2009 v misiji Evropske unije opazoval predsedniške volitve. Jorge Anez Claros, predsednik Velikega sveta Čimanov, tamkajšnje bolivijske indijanske skupnosti, ki po njegovih besedah šteje 15 tisoč ljudi, nekateri viri pa omenjajo, da jih le še okoli 4.500, je tedaj še zagre-to podpiral predsednika Eva Moralesa, zdaj pa je bil že med protestniki.

Bolivija na videz s Slovenijo nima veliko skupnega. Ampak pred leti je bilo ime naše dežele v središču njihove pozornosti. Tedanji predsednik dr. Janez Drnovšek se je namreč odločil, da gre navkljub splošni evropski zadrž-

nosti ter previdnosti na inavguracijo novo izvoljenega predsednika Eva Moralesa, prvega indijanskega predsednika v dolgi zgodovini te države. Drnovšek je z diplomatsko spretnostjo in odličnim znanjem španščine dosegel, da je bil ves čas ob predsedniku Moralesu. Ejti Štih, ki je to srečanje upodobila na svoji sliki, je v nedavnem intervjuju za Sobotno prilogo dejala: "Drnovšek je ušel protokolu, tako da se ga je videlo ves čas. Iz La Paza so me takrat klicali znanci in me spraševali, ali je to res predsednik Slovenije, ker je tako svobodno hodil povsod." Nekaj let kasneje sem se v La Pazu pogovarjal z njihovim ministrom za kulturo Pablom Gruixom, ki mi je dejal, da je bil Drnovškov obisk gesta, ki jo Bolivijci cenijo še zdaj.

Del inštalacije Ejti Štih z naslovom Zadnji sestanek

V času, ko se tako intenzivno ukvarjamo z recesijo in gospodarsko krizo, bi bilo pametno pogledati, kako so te krize reševali na jugu drugega dela sveta. Tam se s krizami ukvarjajo tako pogosto, da so že izdelali učinkovite obrambne mehanizme. Tudi v birokraciji, ki lahko pravočasno zaustavi mnoge nespametne ideje.

V Galeriji Prešernovih nagrajencev za likovno umetnost se je do danes zvrstilo triinštirideset razstav. Sočasno nastaja tudi prestižna stalna zbirka, ki trenutno šteje kar 162 del vrhunskih slovenskih likovnih ustvarjalcev, od leta 1947 naprej nosilcev najvišjih slovenskih umetniških nagrad, Prešernove nagrade oziroma nagrade Prešernovega sklada.

Zbirka, kot je v Sloveniji ni

IGOR KAVČIČ

Kot je povedal vodja Galerije Prešernovih nagrajencev za likovno umetnost, **Marko Arnež**, je z zadnjo donacijo akademskega slikarja koroškega Slovenca Valentina Omana, ki je v galeriji razstavljal letos med majem in septembrom, galerija bogatejša za sedem del tega avtorja. Pet del v mešani tehniki na platnu in dve deli na papirju je vredno več kot 40 tisoč evrov.

Galerijska zbirka v tem trenutku tako šteje kar 162 del, od tega 86 grafik, 60 slik in 16 skulptur. Samo v preteklem letu je bilo podeljenih 63 del, katerih tržna vrednost ta čas presega 120 tisoč evrov. Večino teh del so avtorji podarili, nekaj pa jih je bilo tudi odkupljenih. Dela so sicer večinoma v depojih galerije, nekaj del je posojenih enemu izmed stalnih donatorjev galerije, Gorenjski banki, prav tako pa je del slik nameščenih tudi v pisarnah Mestne občine Kranj, predvsem v županovem uradu. "Naša galerijska politika temelji na tem, da avtorji, ki pri nas razstavljajo, kakšno od svojih del podarijo tudi v zbirko," je povedal Marko Arnež in dodal, "da so pri tem prioriteta predvsem dela iz obdobja, ko je avtor za njih prejel nagrado Prešernovega sklada ali pa gre za reprezentativno delo iz celotnega življenjskega opusa ustvarjalca. Pri slednjem smo predvsem odvisni od volje avtorja." "Razveseljivo je, da je v zadnjem času kar nekaj slovenskih umetnikov podarilo po več del, med drugim Alenka Gerlovič, Vladimir Makuc, Franko Vecchiet in drugi.

V Galeriji Prešernovih nagrajencev gojijo dve vrsti razstav, ali gre za predstavitev ustvarjalnega opusa zadnjega obdobja, vse več avtorjev pa se odloča za tako imenovane male pregledne razstave. Taka je tudi trenutna razstava tržaškega Slovenca, Klavdija Palčiča, ki je na ogled postavil več kot šestdeset slik, risb in ilustracij,

od tistih njegovih prvih del iz šestdesetih let do njegovih umetniških snovanj zadnjega časa. V Galeriji predvidevajo, da bo ob zaključku razstave galerijski fond bogatejši tudi za kakšno Palčičevo sliko.

Zbirka je sicer sestavljena iz treh delov: umetnin ali večjih opusov, ki so jih podarili avtorji sami, del, ki jih je odkupila Mestna občina Kranj in so last galerije v manjšem delu tudi Gorenjskega muzeja, kot tretje pa gre za dela, ki so last zasebnikov, ki jih odstopijo ob vsakokratni potrebi razstavljavca. "Pri tem namestavljamo spodbujati prav zadnji način pridobivanja del za razstave, kar pomeni povezati se s petimi, desetiimi zasebniki, ki imajo kapitalna dela posameznih avtorjev," je povedal Arnež in dodal, da razveseljuje dejstvo, da so pomembni slovenski avtorji začutili, da je GPN galerija, ki dostojno predstavlja njihova dela slovenski javnosti.

Sicer je namen zbirke predvsem imeti pregled nad likovno ustvarjalnostjo od leta 1947, odkar se podeljuje Prešernova nagrada, pa do danes. Hkrati pa bi zbirka pokazala tudi okus ne samo umetnikov, ampak tudi žirije, ki vsako leto izbira nagrajence.

Letos v GPN pričakujejo donacijo del letos umrlega slikarja, dobitnika nagrade Prešernovega sklada Vinka Tuška. "V Slovenj Gradcu bomo 18. novembra pripravili razstavo del očeta in sina, saj bodo predstavljena tako dela Vinka Tuška kot njegovega sina Marka," je potrdil Arnež in dodal, da bo nekaj teh del podeljenih galeriji na enem od dogodkov v okviru občinskega praznika v začetku decembra.

V leto 2012 bo galerija že decembra krenila z razstavo Lile Prapp, ki bo na ogled tja do konca januarja prihodnje leto, dan po podelitvi Prešernovih nagrad bo razstava o novih nagrajencih, marca bo razstavljal Ivo Prančič, za njim Zdenka Golob, kot kaže pa bodo ob 85-letnici predstavili tudi dela v keramiki Draga Tršarja.

Vodja Galerije Prešernovih nagrajencev Marko Arnež ob velikem platnu aktualnega razstavljavca Klavdija Palčiča, čigar kakšno delo, upajo, jim bo uspelo pridobiti tudi v stalno zbirko. / Foto: Barbara Kalan

Emerik Bernard: Zatočišče dvojnosti, akril na platnu, 1993

Pri pridobivanju del v zbirko je prioriteta predvsem za dela iz obdobja, ko je avtor za njih prejel nagrado Prešernovega sklada ali pa gre za reprezentativno delo iz celotnega življenjskega opusa ustvarjalca. Pri slednjem smo predvsem odvisni od volje avtorja.

razvedrilo GG

PRILOGA GORENJSKEGA GLASA

Glasovi izletniki v Mostarju. Več na strani 40 / Foto: AB

KULTURA

V ČAST IN SPOMIN IVANU GROHARJU

V petek je v Sokolskem domu v Škofji Loki potekala zaključna kulturna prireditev v počastitev spomina Ivana Groharja. Nadaljevanje s prve strani Gorenjskega glasa. / Foto: Kaja Smole

34

AVTOMOBILIZEM

JESENSKA MLADOSTNA OSVEŽITEV

Nove obrazne poteze Renaultovega športno terenskega Koleosa.

35

LJUDJE

ADMIR JE RES SKOČIL

Sredi oktobra so se naročniki Gorenjskega glasa in ljubitelji mandarin skupaj z Gorenjskim glasom in Kompasom odpravili v dolino Neretve, na 'berbo' mandarin, kot pravijo domačini. / Foto: AB

37

SREDA_02. 11. 2011

KULTURA

KINO SPORED

KOLOSEJ DE LUXE, KRANJ (CENTER)

Sreda, 2. 11.
18.30 HUDA UČITELJICA
13.50, 16.00, 18.10, 20.20
JOHNNY ENGLISH 2
20.30 LAHKO NOČ, GOSPODIČNA
14.00, 15.30, 17.00
MEDVEDEK PU
19.20, 21.40
PRIJATELJA SAMO ZA SEKS
13.40, 15.40, 17.30 WINX CLUB:
ČAROBNA PUSTOLOVŠČINA

PLANET TUŠ, KRANJ

Sreda, 2. 11.
13.05, 15.35, 18.05, 20.35
FOOTLOOSE
12.20, 15.40, 18.20, 21.00
JEKLENA MOČ
21.25 SANJSKA HIŠA
13.30, 19.00, 20.00
TRIJE MUŠKETIRJI, 3D
21.30 KUŽNA NEVARNOST
19.25 PARANORMALNO 3
11.00, 13.00, 15.00, 16.00, 17.00,
18.00 WINX CLUB, 3D, sinhroniziran
12.30, 16.55 MORILSKA ELITA
11.30 SMRKCI, 3D, sinhroniziran

Četrtek, 3. 11.
11.15, 16.00 TINTIN
12.50, 15.30, 18.00, 20.30
TINTIN, 3D
13.45, 18.30, 20.50
TRGOVCI S ČASOM
20.00 DOBRO SRCE

11.20, 13.40, 16.05, 18.20, 20.40
OROPAJ BOGATAŠA
11.40, 14.10 FOOTLOOSE
16.40 SANJSKA HIŠA
19.00 TRIJE MUŠKETIRJI, 3D
21.30 KUŽNA NEVARNOST
11.00, 13.00, 15.00, 17.00
WINX CLUB, 3D, sinhroniziran

KINO RADOVLJICA, LINHARTOVA DV.

Sreda, 2. 11.
16.00 MEDVEDEK PU, sinhroniziran
18.00 UROČENA ELLA

Četrtek, 3. 11.
16.00 IMPIJEV OTOK, sinhroniziran
18.00 OSKRBNIK

KINO ŽELEZAR, JESENICE

Sobota, 5. 11.
18.00 SMRKCI

Nedelja, 6. 11.
11.00 SMRKCI

KINO SORA, ŠKOFJA LOKA

Petek, 4. 11.
18.00 BONOBO BENI
20.00 DREVO ŽIVLJENJA

Sobota, 5. 11.
18.00 BONOBO BENI
20.00 DREVO ŽIVLJENJA

Organizatorji filmskih predstav si
pridržujejo pravico do spremembe
programa.

GG mali oglasi

E-POŠTA: malioglas@g-glas.si, TELEFON: 04 201 42 47
www.gorenjskiglas.si

LAŽJI SUDOKU

5				3			6	
4	6			7	9		5	2
1		9			5			
8			4		2		7	
		4				5		
	3		9					4
			3			6		
9	1		2	4			8	7
	8			9				1

Rešitev:

1	7	2	4	6	5	9	8	3
4	8	9	7	2	5	1	6	3
9	6	8	1	5	2	7	4	3
7	2	8	9	6	4	3	5	1
5	1	9	6	7	2	4	8	3
3	4	5	8	1	9	7	2	6
2	5	1	6	9	7	4	3	8
6	3	7	4	8	1	9	5	2
8	2	3	5	4	1	6	7	9

TEŽJI SUDOKU

8			6	7				
	3	4	5		9			
	9							
	6	2	3			7		
5								3
		1			4	6	5	
							7	
			1		5	8	2	
				4	8			5

Rešitev:

5	1	6	9	7	2	4	8	3
4	8	9	7	2	5	1	6	3
7	2	8	1	5	2	7	4	3
2	5	1	6	9	7	4	3	8
6	3	7	4	8	1	9	5	2
3	4	5	8	1	9	7	2	6
2	5	1	6	9	7	4	3	8
6	3	7	4	8	1	9	5	2
8	2	3	5	4	1	6	7	9

Navodilo za reševanje: v kvadrate vpišite števila od 1 do 9 tako, da se ne bo nobeno število ponovilo ne v vrstici ne v koloni ne v enem izmed odebeljenih devetih kvadratov.

Sestavila: P. F.

V ČAST IN SPOMIN IVANU GROHARJU

1. stran

Groharjevo življenjsko pot je sijajno predstavil umetnik Miro Kačar, ki je glavni pobudnik praznovanja Groharjevega leta ter predsednik organizacijskega odbora za pripravo prireditve v njegov spomin. Te sta skupaj pripravljala Prosvetno društvo Ivan Grohar iz Sorice ter Muzejsko društvo Železniki. Glavni namen je bil, po Kačarjevih besedah, predstaviti Groharja ne zgolj s tehnično-slikarske plati, saj je o tej napisano in povedano že domala vse, temveč umetnika zaobjeti širše, v vsem duhu človečnosti, ki je neprenehoma vel iz njega. Že v otroških letih je bil izredno vedoželjen - zanimalo ga je vse, ničesar ni želel zamuditi. Čeprav je vseskozi živel v hudem pomanjkanju ter revščini, je v sebi ohranil veder, optimističen pogled na svet, ki ga je uprizarjal zlasti v svojih umetninah. Temnejši oblaki so se zgrinjali nad Groharjevim življenjem, svetlejša so bile njegove slike - ta pokončna človeška drža,

Foto: Kaja Smole

Ženski vokalni zbor Grudnove Šmikle je, tako kot vsi nastopajoči, navdušil občinstvo.

polna upanja in nevdanosti v usodo, drža, ki je očiščena vsakršnega obupa ter maščevalnosti proti ljudem, ki so ga sicer vseskozi poniževali, nam mora biti vir navdih še danes.

Celotno Groharjevo pot je zaobjela Anka Hančič v svojem izčrpnem diplomskem delu, ki ga je skrbno pripravljala dve leti. Tudi ona je upravičeno požela velik aplavz, kakor tudi nekdanji škofjeloški župan Jože Albreht, ki so mu podelili posebno priznanje, saj ima največ zaslug za obnovo

Groharjeve hiše v Sorici, ki jo danes obiskuje mladina iz osnovnih ter srednjih šol celotne Slovenije. Pri tem že 17 let pomaga Center za šolske in obšolske dejavnosti z namestnico direktorja Olgo Rahne, ki se ji je Miro Kačar v imenu vseh še posebej zahvalil, saj takšno sodelovanje omogoča prepotrebno prenašanje znanja o umetniku na mlajše generacije.

Prireditve je postregla tudi z dobrodelno noto, še kako potrebno v teh za marsikoga težkih časih: desetim socialno ogroženim družinam

so podarili umetniška dela priznanih slovenskih slikarjev. Zahvala je šla zato tudi njim ter Centru za socialno delo Škofja Loka in njegovi direktorici Ivani Košir Erman. Tokratna prireditev je tako kot vse prejšnje, posvečene Ivanu Groharju, potekala v duhu dobre volje, upanja in solidarnosti - torej v duhu vrednot, za katere se je zavzemal in jih živel tudi Grohar, ki nas s svojim življenjskim optimizmom in v večnost zapisanimi umetninami še vedno navdihuje.

Pevce Peter Lovšin je vse razvedril s pesmijo Hiša nasprot' sonca. / Foto: Kaja Smole

Slovenski oktet je bil vokalno ubran kot vedno. / Foto: Kaja Smole

AVTOMOBILIZEM

DRUGAČEN PRISTOP

Test: Volkswagen Jetta 1.6 TDI DSG

 Matjaž Gregorič

Številni so v Volkswagnovi Jetti doslej videli predvsem Golfa s podaljšanim zadkom. In takšno pojmovanje tudi ni bilo daleč od resnice, vse dokler ni lani prišla na ceste nova generacija, ki je pometla s stereotipi. Nova limuzina se je namreč odločno odgnala od mer v Golfovem razredu, saj se s 4,64 metra dolžine že precej približuje za številko večjim avtomobilom.

Oblikovalci so Jetti namenili prepoznavne zunanje poteze, značilne za vse novejšje Volkswagrove modele, torej ozka žarometna s stisnjeno masko hladilnika, ne preveč vznemirljivi bočni stranici in klasičen, vendar ne dolgočasen zadek. Ker ima v primerjavi z Golfom za nekaj centimetrov raztegnjeno medosje, se tudi potniška kabina lahko pohvali z dodatnim udobjem, prostorsko soliden pa je tudi 510-litrski prtljažnik. Zaradi vseh teh atributov je zdaj Jetta vsaj neke na sredini med manj-

ži, kakovostni materiali in natančna izdelava.

Pogled pod motorni pokrov razkriva, da so pogonski stroji že znani, kar velja tudi za 1,6-litrski turbodizelski štirivaljni, ki ga je mogoče združiti s samodejnim sedemstopenjskim menjalnikom z dvojno sklopko. Ta kombinacija je Jetta dobro pisana na kožo, še zlasti, če je limuzina namenjena daljšim potovanjem. Motor je prožen in zmeren pri porabi, kar je v ekonomsko kriznih časih pomemben argument, je pa res, da se Jetta kljub dodelanemu podvozju na cesti ne obnaša tako suve-

šim Golfom in večjim Passatom, če ne že kar bližje slednjemu.

Na voznikovem delovnem mestu ne gre pričakovati česa drugega kot germansko redoljubno armaturno ploščo s preglednimi merilniki, dostopnimi stikali, dobro oprijemljivim volanskim obročem in sorazmerno okleščeno serijsko opremo. Pod poglavje o urejenosti sodijo tudi dobro oprijemljivi sede-

reno kot manjši brat, čeprav je lega na cesti zanesljiva in tudi potniki se ne smejo preveč pritoževati nad udobjem.

In nenazadnje, morda je Jetta eden redkih Volkswagnovih avtomobilov, kjer tudi pritoževanje nad ceno ni prav glasno; ljubitelji tovrstnih limuzin bodo hitro ugotovili, da je razmerje med ceno in vrednostjo dokaj ugodno.

OSNOVNI TEHNIČNI PODATKI

Gibna prostornina: 1598 ccm
Največja moč pri v/min: 77 kW/105M
Najvišja hitrost: 190 km/h
Poraba goriva po EU norm.: 5,7/ 3,9/ 4,5 l/100 km
Maloprodajna cena: 22.156 EUR
Uvoznik: Porsche Slovenija, Ljubljana

JESENSKA MLADOSTNA OSVEŽITEV

Nove obrazne poteze Renaultovega športno terenskega Koleosa.

 Matjaž Gregorič

Pri Renaultu so lepotno osvežili športno terensko naravnani Koleos, ki bo s spremenjenim obrazom skušal osvojiti nove kupce. Francoski avtomobilski proizvajalec je že večkrat dokazal, da je pravi globalni igralec, saj zna dobro izkoristiti potenciale, ki jih ima na vseh koncih sveta. Tako so pred tremi leti v svojo modelno paletto dodali tudi športnega terenca z imenom Koleos, ki je nastal s pomočjo južnokorejskega Samsunga in japonskega Nissana, ki sta oba del Renaultovih globalnih navez.

Po treh letih Koleos dobiva osveženo zunanost, pri kateri se spremembe najbolj opazijo na sprednjem delu. Tam je nova v krom odeta maska hladilnika s spremenjenima žarometoma in modernejšima bočnima ogledaloma, medtem ko so oblikovalci ostale dele karoserije pustili bolj ali manj nedotaknjene. Nekoliko so se posvetili tudi notranjosti, kjer so odslej bolj kakovostni materiali, vozniku in potnikom pa so v pomoč tudi različni komunikacijski sistemi, med katerimi je tudi navigacijska naprava.

Pri motorjih ni večjih sprememb, še naprej sta na voljo oba 2,0-litrski turbodizelska

štirivaljni, ki so jima izboljšali učinkovitost in znižali emisije ogljikovega dioksida. Zmogljivosti so ostale nespremenjene, šibkejši razvije 110 kilovatov (150 KM), močnejši

pa 127 kilovatov (172 KM). Pogon je lahko samo na sprednji kolesi ali na vsa štiri, alternativa ročnemu je samodejni menjalnik. Cene se začneta pri 25.800 evrih.

Ford Ranger izboljšal skupno sliko

Povsem novi terenski poltovorni dostavnik Ford Ranger je trenutno edini med tovrstnimi vozili z vsemi petimi zvezdicami na preizkusnem trčenju Euro NCAP. Ranger je za skupno varnost osvojil 89 odstotkov, kar je najvišji seštevek v tej skupini vozil. Poleg tega je novinec med vsemi doslej testiranimi vozili dosegel najboljši rezultat Euro NCAP pri zaščiti pešcev. Dosedanji rezultati preizkusnih trčenj terenskih poltovornih dostavnikov so bili porazni. Konzorcij Euro NCAP, ki je pred časom na preizkusno trčenje poslal tri modele, je ugotovil, da varnost v tej kategoriji vozil ni med glavnimi točkami proizvajalcev vozil. Konzorcij jih je zato pozval, naj varnosti posvečajo večjo pozornost že v razvojnem ciklu, torej preden so vozila pripravljena za serijsko proizvodnjo. **M. G.**

NOVI KIA RIO

OBČUDOVANJE ZAGOTOVLJENO

PROMOCIJSKA CENA ŽE OD **9.690 EUR**

www.kia.si

KMAG d.d., Leskoškova 2, Ljubljana, 01/58-43-333

MEDVODE: ČREŠNIK 01/361-22-50, **KRANJ:** NASMEH 04/235-17-77, **BLED:** AMBROŽIČ 04/574-17-84

Komb. poraba goriva in emisija CO₂ za novi Rio je 3,2 - 5,3 l/100km, 85 - 124 g/km CO₂. Vse ostale informacije o porabi goriva in emisijah CO₂ vozil najdete v priročniku o varčni porabi goriva in emisijah CO₂, ki ga dobite na prodajnem mestu in na www.kia.si/emission. Cena vključuje vse dane popuste in prihranke, ter ne vključuje kovinske barve in prevoza. Natančnejši pogoji garancije so na voljo v garancijski knjižici vozila, oz. pri pooblaščenem zastopniku vozil Kia. Slika je simbolična. KMAG d.d., Leskoškova 2, Ljubljana.

KIA - Največ za Vaš denar!

NAGRADNA KRIŽANKA

MOČ ŽIVE HRANE

Ste kdaj pomislili, da vas živa hrana lahko dvigne v neslutene razsežnosti sreče! Vseeno je, ali ste že zdravi ali še ne: živa hrana prebuja tako zdravje kot notranje potenciale sreče: samozavesti, radosti, harmoničnih odnosov ...

Kljub temu da večina meni, da je živa hrana tudi živi dolgčas - le solate in sadje, je to popolna zmota. Pridite in pogledjte, kaj vse je mogoče: sladoledi, jabolčna pita, torte, pice, siri, mleko ... Tako okusna dieta je veliko olajšanje tudi za tiste, ki bi radi izgubili odvečne kilograme, ne da bi se omejevali z zaužitimi količinami.

Saša Tasevski je magistra ekonomije, ki se je zaradi rojstva sina v zelo kritičnem stanju začela poglobljati v različne vidike osebne rasti in zdrave prehrane. Preko lastne preobrazbe, prehranjevanja z živo hrano in sistema vzgoje za razvoj človeških vrednot je sinu, ki se je rodil popolnoma negiben, pomagala, da je podaril svoj invalidski voziček drugim in da je navkljub diagnozi najhujše umske zaostalosti znova začel uporabljati moč razuma, za kar do sedaj ni bila poznana še nobena terapija. *Vabljeni na predavanje in predstavitev knjige, vstop je prost!*

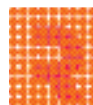

Nagrade: 3 x 4 vstopnice za ogled slapa Savice

Rešitev križanke (nagradno geslo, sestavljeno iz črk z oštevilčenih polj in vpisano v kupon iz križanke) pošljite na dopisnicah do srede, 16. novembra 2011, na Gorenjski glas, Bleiweisova cesta 4, 4001 Kranj, p.p. 124. Dopisnice lahko oddate tudi v nabiralnik Gorenjskega glasa pred poslovno stavbo na Bleiweisovi cesti 4.

	1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30	31
32	33	34	35	36	37	38	

SESTAVIL: F. KALAN	CILJ, NAMEN	VRTILNA HITROST	RİZEVO ŽGANJE	NACE SIMONČIČ	REKA V RUSIJI	24 UR	DRŽAVA V INDIJI, ASSAM	ATLETINJA CEPLAK	PODROČJE NAJVEČJIH MORSKIH GLOBIN	STAR IZRAZ ZA VINSKO TRTO	MORALNEŽ	AMERIŠKA PEVKA (MARIAH)	GORENJSKI GLAS	IGRALEC AYKROYD	IVJE	SVETIŠČE BOGINJE ATENE	3,14	MODNA UMETNOST	ZASELJE	JADRANSKI OTOK	TEŽA OVOJNINE	POTOVALNI NACRT	IGRALEC VALIČ				
OSEBA, KI ODDAJA STANO- VANJE						7							POTO- GRAFSKI POSNETEK, DIA							13							
MESTO V PREK- MURJU												12	VETROVI OB EKVATORJU TROPŠKA PALMA														
ORANŽADA			25	RAZČLEN- JEVANJE NAŠ PISATELJ (PRIMOŽ)					31						27		PISA- TELJICA LINDGREN ŠVEDŠKO SMUČIŠČE						4				
MERA ZA GLASBENI RITEM					AMERIŠKA PEVKA	POBOJ, POMOR	29							FINSKO JEZERO, INARI DEL STANO- VANJA						ALFI NIPIC			ZADNJE PREDIVO				
EDO ŽITNIK		30	RADO CILENŠEK SREDNJE- SOLEC			DIŠEČE NASLADILO		NATRIJ		PRIPADNIK APAČEV	ANG. ROCK SKUPINA ŽURNALIST				BIVŠA NEM. SMUČARKA (MARTINA) GL. MESTO FRANCJE					KOMUNI- STIČNA INTERNA- CIONALA	EMIL OCEPEK KRISTUSOV UČENEC	17					
VRH NAD SAVINJSKO DOLINO							DEL ROKE VLADAR KNEŽEVINE					ATLETSKI METALNI REKVIZIT ODPADNIK			1			NAŠ IGRALEC (PRIMOŽ) NENADNI PRETRES	38								
ABETONE ABISAL IGELIT RITORNELA SKOPAR	DELAVEC V MARTI- NARNI	PREDNICA SPANCEV PUŠTO- LOVŠČINA				8			POTROŠNJA			16				OTOČJE PRI NOVI GVINEJI	IZDELOVA- LEC STREH IZ SLAME GR. ČRKA			ANGLEŠKI HUMANIST (THOMAS) MESTO V BELGIJI							
ZAČIMBNA RASTLINA			11					OSVEŽILNA PIJACA	STARO- RIMSKI POZDRAV EROTIČ- NOST				FR. FIZIK (FRANCOIS) ANTIČNA ZGRADBA V PULI														
OBER					LUNINA SVETLOBA JADRANSKI OTOK									GR. ŠPORT- NI KLUB STARI SLOVANI							15	PRVI ELEK- TRONSKI RAČUNAL- NIK	ROJSTNI KRAJ FRANA LEVSTIKA				
VODNA ŽIVAL S KLEŠČAMI					VRH NAD TRENTO ZACRTANA SMER		20			NASPROTJE RAZUMA BIVŠA SMUČ. TEKAČICA (NATAŠA)					6			IT. NOGO- METNI KLUB ENOCELIČAR Z BICKOM		37		28					
TJAŠA NERAT	3		ZMIKAVT TV VODI- TELJICA BATISTA ŠTADER				BELJAKO- VINA V TKIVU REŽISER GALE		5						POLDRAG KAMEN		SMUČARSKI CENTER V ITALIJI										
REDKA KOVINA (Yb)								LUKA V ITALIJI, TARENT POJAV NA VODI								PEVKA ČERNE	UMETNA SMOLA										
NIČLA		21			SL. PESNIK (KAJETAN) TIM ROBBINS					18	FR. FILOZOF (HIPPO- LYTE) TOMAŽ TERČEK			23			VODNA SKALA GLASBENIK CLAPTON			35	ANGELINA JOLIE NAŠ PEVEC (A. D.)						
												UVODNI DEL ARJE	STROKOV- NJAK ZA ASIRIO- LOGIJO	NEKDANJI PEVEC BARANJA		24			PEVEC JUNKAR KMEČKO NASELJE				19				
													36	DALJŠI MODEL AVTA PARNI OR- GAN VIDA						32			ANARHIZEM	NAŠA DRUŽBA ZA UPRAVO AVTOCEST			
												LUKA V MALI AZLI, IS					RIM. BOGI- NJA JEZE ESTONEC				POLDRAG KAMEN THOMAS ARNE	22					
												PTIČ				EGON CEVC MADŽ. SKLA- DATELJ (IMRE)		ZID									
												AFRIŠKA ANTILOPA						BELGIJSKI SLIKAR (JAMES)	DOMAČA OBLIKA IMENA KATARINA	FRANCOSKI PISATELJ (EMILE)			9				
												RAFKO IRGOLIČ		OČKA ZEVSOV SIN, AJAK						SAMUEL OATES	MELODIČNI OKRAS SENO						
												REŽISER COWARD						IZRAZ VESELJA NA OBRAZU	26								34
						STARA DRŽAVA OB TIGRIŠU						VRH V KAMNIŠKIH ALPAH TOMO OSTERC															
						NAPRAVA, KI DOLOČA LOKACIJO			2										TRENING, VADBA	10							
						ALENKA GODEC							IBSENOVA DRAMA						ANTIČNO IME REKE GUADIANE								

DRUŽABNA KRONIKA

Z GORENJSKIM GLASOM PO MANDARINE(1)

ADMIR JE RES SKOČIL

Sredi oktobra so se naročniki Gorenjskega glasa in ljubitelji mandarin skupaj z Gorenjskim glasom in Kompasom odpravili v dolino Neretve, na 'berbo' mandarin, kot pravijo domačini.

Alenka Brun

Ko so se najbolj pridni tisti petek okoli pete ure zjutraj odpravljali na delo, se je kranjska avtobusna postaja zdela kot manjši panj: za dva avtobusa ljubiteljev mandarin se je odločilo, da se za tri dni z Gorenjskim glasom in Kompasom odpravijo na obiranje mandarin v dolino Neretve. V enem avtobusu je bila Kompasova turistična vodnica, v drugem vodnik - Barbara Bavec in Aleš Rabzelj, ki sta Glasovce s svojim znanjem in dobro voljo v treh dneh popolnoma očarala.

Ko sem prispela na avtobusno postajo, sem pač

zavila v najbližji avtobus, in dobila sedež številka ena, vodiča in prijetna gorenjska šoferja Boštjana in Simona.

Pot nas je najprej iz Kranja vodila do mejnega prehoda Vinica. Po prestopu meje smo sicer načrtovali, da se bomo peljali po hrvaški avtocesti, vendar so imeli sosedje močan veter in kmalu smo naleteli na tablo 'obvoz'. Ravno v času našega izleta pa so imeli Hrvatje tudi probleme s požari.

S kar precej postanki in radijskim glasom našega vodiča Aleša je vožnja do prvega cilja, do Mostarja v Bosni in Hercegovini, minila hitro. V znano mesto, ki v zadnjih letih dobiva vse modernejšo podobo, smo tako pri-

speli v poznih popoldanskih urah, imeli krožni avtobusni ogled mesta, se tudi sprehodili po njem in si ogledali staro mestno jedro Kujundžiluk. Prevezla nas je tudi zgodba Starega mostu, prizorišča znamenitih mostarskih skokov, ki je bil med zadnjo vojno porušen, kasneje s pomočjo Unesca obnovljen in leta 2004 znova odprt. Mimogrede smo od lokalnega vodiča izvedeli precej o zgodovini Mostarja, medtem ko se je od nekdaj pojavil Admir z zanimivo idejo: če zberemo dovolj denarja, bo skočil. Samo za nas. Zbrali smo več kot petdeset evrov in Admir se je ne glede na mraz povzpел na most, odrinil in skočil. Mar-

sikdo je namreč mislil, da iz vsega skupaj ne bo nič, da bo pač rekel, da smo zbrali premalo denarja, da je voda premrzla, da preveč piha; nekateri so celo pripomnili, da jih ne bi presenetilo, če bi jo z denarjem popihal, kar se je v preteklosti že zgodilo. Natakark iz bližnje kavarnice pa je komentiral, da tako ali tako njihovi fantje največ skačejo za Slovence. Admir je prisotne s svojim pogumom navdušil, namenili so mu glasen aplavz, mu ob prihodu iz vode stisnili roko: vsaka čast.

Iz Mostarja nas je pot vodila nazaj na Hrvaško, do hotela Nimfa v Živogošću v bližini Igrane. Po večerji smo dobesedno popadali v postelje.

Foto: AB

Admir ni veliko razmišljal. Pognal se je v mrzlo reko ...

Razpoložena Aleš Rabzelj in Babara Bavec / Foto: AB

Med potniki sta bila tudi Marija in Anton Čadež iz Visokega pri Kranju. Priimek poznamo predvsem zaradi mesnih dobrot. / Foto: AB

Bojan, Janez, Simon in Boštjan. Šoferji, ki so poskrbeli, da smo se varno pripeljali najprej na obiranje mandarin, potem pa še nazaj v Kranj. / Foto: AB

Na naslovnici si lahko ogledamo skupino iz Barbarinega avtobusa, tole pa je Alešev avtobus. / Foto: AB

VRTIMO GLOBUS

Novi uspešnici

Susan Boyle (52), škotska pevka, ki je zaslovela v tretji oddaji britanskega talenta, niza uspeh za uspehom. Iz prihajajočega albuma *Someone To Watch Over Me* je že predstavila dve pesmi: *You Have to Be There* ter *Enjoy the Silence*. Zvezda resničnostne oddaje je pred kratkim uspešnicama dodala še dve novi: *Unchained Melody* in *Autumn Leaves*. Težko pričakovani album bo izšel novembra.

Predstavil svoje otroke

Prvi legalno noseč moški **Thomas Beatie** (27), ki je pred leti s pomočjo plastične kirurgije spremenil spol iz ženske v moškega in kmalu postal očka, je pred dnevi s svojo družino nastopil v ameriški pogovorni oddaji *The Doctors*. Življenje v netradicionalni družini je bila tematika oddaje, Beatie pa je z javnostjo delil tudi skrivnosti medicinskih zapletov pri hormonskem zdravljenju in rojstva treh otrok.

Očetovska zveza

Elisabeta Canalis (33), italijanska igralka, ki je bila dve leti v zvezi s šarmantnim **Georgem Clooneyem** (50), je po junijski prekinitvi zveze prvič spregovorila o razlogih za takšno odločitev. V italijanski reviji *Questo Amore* Canalisova igralka opisuje kot dobrega človeka, ki zna ceniti žensko. Vendar kaže, da ta zveza ni temeljila na globoki ljubezni. "Zame je bil Clooney nekaj posebnega, zelo pomemben človek, takšen kot mora biti oče hčerki," je dodala igralka.

Poročni zvonovi za Ammurijevo

Šestindvajsetletna igralka **Eva Ammuri** je v Charlestonu večno zvestobo obljubila nekdanjemu nogometnemu igralcu **Kylu Martinu** (30). Hčerka slavne igralkke Susan Sarandon in režiserja Franca Ammurija se je s sedanjim športnim komentatorjem zaročila decembra lani. Poročno slavlje sta priredila Sarandonova in njen nekdanji partner Tim Robbins, s katerim sta skupaj vzgajala Evo.

Radovljčanka **Petra Čebulj** je stara dvajset let. Največkrat jo lahko srečamo v vlogi pevke - njena strast je muzikal, tokrat pa smo jo na letnem koncertu *Triglavskih rož* v Bohinjski Bistrici srečali še v vlogi povezovalke. / Foto: AB

MEDVODE

V Medvodah predstavniki Zaječarja

Predstavniki mesta Zaječar v Srbiji (levo) v družbi predstavnikov občine Medvode. Glavni temi obiska sta bili sodelovanje na področju gospodarstva in kmetijstva.

Na prijateljskem obisku v Medvodah so te dni predstavniki mesta Zaječar v Srbiji. Gre za mesto, ki ima sicer s Slovenijo dolgoletne stike. Že 31 let so pobrateni z občino Tržič, prijateljstvo z občino Medvode pa se je razvilo v zadnjih letih. Pred kratkim so bili v Zaječarju predstavniki občine Medvode, tokrat pa so jim predstavniki srbskega mesta v bližini meje z Bolgarijo in Romunijo vrnili obisk. "Začenjamo konkretne pogovore o sodelovanju na gospodarskem področju. Sprejeli so jih naši uspešni podjetniki. Drugo področje, ki smo mu tokrat namenili več pozornosti, pa je kmetijstvo. Ogledali so si nekaj kmetij v naši občini, ki uporabljajo sodobno tehnologijo," je povedal **Saša Ciglar** (na sliki drugi z desne), podžupan Občine Medvode, pristojen tudi za področje mednarodnega sodelovanja. Občini uradnega dokumenta o sodelovanju še nista podpisali. "Tudi mi upamo, da bomo prijateljstvo ohranili in še okrepili sodelovanje. Želimo si medsebojnega druženja vseh generacij in izmenjavanje izkušenj," je dejal **Dušan Mladenović** (na sliki prvi z leve), podžupan mesta Zaječar, pristojen za področje ekonomskega razvoja. **M. B.**

CRNGROB

Odprli obnovljeni poligon

Kinološko društvo Ovčar iz Škofje Loke je ob letnem srečanju članov in sponzorjev odprlo obnovljeni poligon pri Crngrobu. Predsednik društva **Matjaž Gaber** nam je povedal, da so z obnovo začeli pred tremi leti, obsegala pa je ureditev nove travnate površine in postavitev žične ograje. V to so vložili okoli 20 tisoč evrov denarja, ki ga dobijo pretežno od sponzorjev. "Podporo investiciji je dalo tudi ministrstvo za obrambo, ki je lastnik zemljišča, mi pa smo kot del sistema Civilne zaščite za deset let njihovi najemniki," je povedal Matjaž Gaber. K odprtju so zato povabili poveljnika Civilne zaščite Republike Slovenije Mirana Bogataja in poveljnika CZ iz Škofje Loke Nika Kržišnika, prišla sta tudi škofjeloški župan Miha Ješe in častni predsednik ter ustanovni član društva Ovčar Ludvik Bernik. Navzočim so ob tej priložnosti pokazali dejavnost društva, od vzgoje in šolanja psov do agilitija (na sliki) in prikaza dejavnosti reševalnih psov. **D. Ž.**

DOMŽALE

Pokopi tudi z raztrosom pepela

Domžalski svetniki so sprejeli odredbo o povišanju cen pokopaliških storitev, ki jim bo po novem dodana še ena: pokop pokojnikov z raztrosom pepela. "Pojavila se je želja svojcev, da se tudi na našem območju omogoči takšen pokop pokojnikov. Mi te postavke v dosedanjem ceniku nismo imeli, zato se je v to odredbo vključila tudi ta možnost, ki bo začela veljati že pred 1. januarjem 2012," je povedal domžalski podžupan **Lovro Lončar**. Z odredbo so povišali tudi cene, ki so veljale od leta 2003. Za žarni grob bo treba plačati 14 evrov letno ali slaba dva evra več, za enojni grob pa 21 evrov ali tri evre več. **J. P.**

S kamero nad divja odlagališča

Divjih odlagališč v nakelski občini je sicer manj kot pred leti, a še vedno preveč. Bodo kršitelje pregnale kamere?

SUZANA P. KOVAČIČ

Naklo - Lovska družina (LD) Udenboršt že trideset let izvaja čistilne akcije. Ob lanski vseslovenski čistilni akciji so v sodelovanju z občino Naklo nabrali 170 kubičnih metrov odpadkov, ob letošnji akciji občine in LD Udenboršt se je nabralo 80 "kubikov", kar je še vedno ogromno. Kako bi še zmanjšali število kršiteljev, ki nemarno odlagajo odpadke v naravo, so razmišljali v LD Udenboršt. "Lovski čuvaji so prevzeli tudi vlogo zelene straže. Idejo so podprli v nakelski občini in zeleno stražo delno financirajo, nimamo pa še odziva iz tržiške in kranjske občine. V LD imamo šest maskirnih kamer, ki so bile prvotno namenjene spremljanju divjadi, a bomo z njimi iskali tudi tiste, ki odpadke odlagajo v naravi. Nakup kamer je financirala občina Naklo, skupaj so stale tisoč evrov," je povedal gospodar

Matija Janc je pokazal, kako deluje maskirna kamera. / Foto: Tina Dokl

LD Udenboršt **Matija Janc** in dodal: "Zelena straža postavlja kamere, obvešča občino o prekrških, ta pa inšpekcijsko službo. Lovci sicer imamo državno izkaznico in pooblastila, nismo pa prekrškovni organ." Kamere imajo domet dvajset metrov, delajo

na gibanju in so neslišne. "Kamere so tudi malo za strah, saj imamo dovolj urejenih zbirnih centrov za odlaganje odpadkov. Zakonodaja pa je žal še vedno taka, da če ne najdeš kršitelja, je lastnik zemljišča odgovoren za odvoz odpadkov, si-

cer plača kazen," je dejal Janc in še opozoril: "V Gorenjskem glasu ste pisali, da so na dveh lokacijah v kranjski in tržiški občini odložene azbestne salonitke in čeprav smo o tem obvestili medobčinski inšpektorat, odvoza še ni bilo."

Rože so kot počitek

Tako pravi Ljudmila Pfajfar s kmetije pr' Bošk', dobitnica ene od posebnih nagrad, ki jih je v soboto podelilo Turistično društvo Železniki za najlepše urejene hiše, balkone, vrtove in najlepše nageljne.

DANICA ZAVRL ŽLEBIR

Železniki - Kmetija pr' Bošk' je bila nagrajena za lepo urejeno hišo in gospodarska poslopja, ki jih vse krasijo lepi nageljni. Ko smo se dan pred razglasitvijo oglasili pri **Ljudmili** in **Juriju Pfajfarju**, je gospodinja obžalovala, da nismo prišli v obdobju najlepše rasti in cvetenja, sedaj so del balkonskega in okenškega okrasja že pospravili, preostalo pa da ni več lepo kot prej. Toda hišna okna in balkone, prav tako pa gospodarsko poslopje in svinjak še vedno krasijo rože, ki se jim pozna skrbna roka. Ne le gospodinjinja, tudi sina Roka, ki skrbi za skalnjak pred hišo in mami pomaga pri zalivanju. "Z rožami se ukvarjam zaradi ljubezni, ne zaradi nagrad. Rože so moj počitek," pravi Ljudmila, ki po celodnevnem delu na kmetiji vedno najde čas zanje.

Na sobotni prireditvi v kino dvorani na Češnjici, ki jo je pripravilo Turistično društvo Železniki, pa so v akciji Moja dežela, lepa in gostoljubna podelili še veliko

Kmetija pr' Bošk' na Češnjici je z lepo urejeno hišo in gospodarskimi poslopji, ki jih krasijo lepi nageljni, navdušila ocenjevalce. / Foto: Tina Dokl

nagrad. Posnetki hiš v najlepšem cvetju kažejo, da v Železnikih in vzdolž vse Selške doline lepo skrbijo za svoje domove, saj še mnogi delijo prepričanje Ljudmile Pfajfar, da je hiša brez rož videti kot izumrla. Nagrade so podelili 22 gospodinjstvom, osem posameznikov ali ustanov pa je bilo deležnih po-

sebnih nagrad. To so bili poleg Pfajfarjevih še: Marija in Bojan Benedičič iz Zalega Loga za lepo obnovljeno in oskrbovano staro hišo; bar in kegljišče pri Meru Na Plavžu za urejen gostinski lokal in gostoljubnost ob čipkarskih dnevih; Javni zavod Ratitovec za lep videz okolice športne dvorane in igrišča;

Jože in Jožefa Demšar s Studena za prelepe surfinije, ki vsako leto krasijo njihov gank; Cilka Berce, na Kresu, za lepo obnovljeno hišo z vrtom; Cirila in Jože Šmid, Na Kresu, za najlepši balkon v večstanovanjski stavbi; in še ena kmetija, pr' Šturm' v Potoku, za lepo urejeno hišo in gospodarska poslopja.

HALO - HALO GORENJSKI GLAS

telefon: 04 201 42 00

Naročilo za objavo sprejemamo po telefonu 04/201-42-00, faksu 04/201-42-13 ali osebno na Bleiweisovi cesti 4, v Kranju oz. po pošti – do ponedeljka in četrтка do 11.00 ure! Cena oglasov in ponudb v rubriki: Izredno ugodna.

OBVESTILA O DOGODKIH OBJAVLJAMO V RUBRIKI GLASOV
KAŽIPOT BREZPLAČNO SAMO ENKRAT.

PRIREDITVE

Za otroke v knjižnicah

Jesenice - Danes, v sredo, bo ob 17. uri ustvarjalna delavnica Vitraž, jutri, v četrtek, 3. novembra, bo ob 17. uri ura pravljič, v petek, 4. novembra, pa bo ob 10. uri Brihtina pravljična dežela.

Hrušica - Jutri, v četrtek, 3. novembra, bo ustvarjalna delavnica od 16. do 17.30.

IZLETI

Pohod od Litije do Čateža

Kranj - Planinsko društvo Kranj organizira tradicionalni planinski pohod od Litije do Čateža, ki bo v soboto, 12. novembra, z odhodom ob 7. uri izpred trgovine Mercator na Primskovem. Prijavnino lahko vplačate na sedežu društva na Koroški c. 27 v Kranju.

Šenčur - Turistično društvo Šenčur vabi v soboto, 12. novembra, na pohod po Levstikovi poti, popotovanje od Litije do Čateža. Skupne zmerne hoje bo od pet do šest ur. Informacije in prijave zbira do četrтка, 10. novembra, Franci Erzin, tel. 041/875-812.

Na Krašnji vrh

Šenčur - Turistično društvo Šenčur vabi v soboto, 5. novembra, na pohod na Krašnji vrh (Bela krajina). Skupne zmerne lahke hoje bo okoli štiri ure. Informacije in prijave zbira do četrтка, 3. novembra, Franci Erzin, tel. 041/875-812.

Pohod po oljčni poti Simona Gregorčiča

Šenčur - Turistično društvo Šenčur vabi v nedeljo, 13. novembra, na pohod po oljčni poti Simona Gregorčiča. Skupne zmerne lahke hoje bo okoli štiri ure. Informacije in prijave zbira do četrтка, 10. novembra, Franci Erzin, tel. 041/875-812.

PREDAVANJA

Tuaregi: žrtve vojne v Libiji

Kokrica - KD Josipine Turnograjske skupaj z dr. Miro Delavec vabi na predavanje Tuaregi: žrtve vojne v Libiji, ki bo v soboto, 5. novembra, ob 19. uri v dvorani kulturnega doma na Kokrici pri Kranju.

OBVESTILA

Počitniške dejavnosti

Bled - Kulturno društvo DoReMi Bled vabi na počitniške delavnice Svet glasbe, logike in matematike, ki bodo potekale od 2. do 4. novembra dopoldne. Več informacij lahko dobite na www.doremi.si.

Železniki - Športno društvo Ratitovec vabi vse otroke in mladino, da se med zimski počitnicami udeležijo akcije Hura, prosti čas, ki bo potekala v telovadnici Osnovne šole Železniki. Organizirana vadba je brezplačna. Za vse dodatne informacije lahko pokličete po telefonu 040/435 561.

Komuniciranje

Kranj - Humana, združenje svojcev pri skrbi za mentalno zdravje, vabi jutri, v četrtek, 3. novembra, ob 16. uri v društveno pisarno v Kranju, Oldhamska c. 14 (pri Vodovodnem stolpu). Skupino za pomoč in samopomoč z izbrano vsebino Komuniciranje bo vodil Jožef Langerholc, univ. dipl. organizator informatik.

GG naročnine
E-POŠTA: narocnine@g-glas.si
TELEFON: 04 201 42 41

www.gorenjskiglas.si

Maistrov trg 12, 4000 Kranj
Tel. 04/202 13 53, 202 25 66
GSM 051/320 700, Email: info@k3-kern.si

89.8 91.1 96.3

RADIO SORA

Gorenjski prijatelj

Radio Sora d.o.o.,
Kapucinski trg 4, 4220 Škofja Loka,
tel.: 04/506 50 50, fax: 04/506 50 60,
e-mail: info@radio-sora.si

Radio Triglav
Radio Triglav Jesenice, d.o.o., Trig Toneta Čufarja 4, Jesenice

Gorenjska 96 MHz
RADIO ZA RADOVEDNE

LOTO

Rezultati 87. kroga - 30. oktobra 2011
1, 11, 12, 22, 28, 37, 38 in 30
Lotko: 4 2 7 8 0 1
Loto PLUS: 5, 11, 13, 18, 23, 30, 33 in 7
Sklad 88. kroga za Sedmico: 415.000 EUR
Sklad 88. kroga za Lotka: 980.000 EUR
Sklad 88. kroga za PLUS: 160.000 EUR

Zdravstveni administrator m/ž (Bled)

Pogoji: obvladanje desetprstnega slepega tipkanja, sposobnost sinhronega tipkanja po nareku ali preko diktafona, poznavanje medicinske terminologije, poznavanje slovenskega pravopisa, natančnost, komunikativnost, samostojnost, potrpežljivost, prijazen odnos do sodelavcev in pacientov. Skupina Diagnostični center Bled, prijave zbiramo do 13. 11. 2011. Več na www.mojedelo.com.

CNC operater - programer m/ž (Poljane nad Škofjo Loko)

Vas zanima stimulativno plačilo in inovativno delovno okolje v prijaznem kolektivu? Vas zanima možnost napredovanja na zahtevnejša delovna mesta? Tehnometal - Jaka Sovinc s. p., prijave zbiramo do 24. 11. 2011. Več na www.mojedelo.com.

Prodajalec m/ž (Lesce)

Od vas, bodoče prodajalke in prodajalci, pričakujemo, da ste dinamični in vas veseli delo s kupci, imate spoštljiv odnos do kupcev in sodelavcev, ste prilagodljivi in radi poprimete za vsako delo, znate delati v timu in ste pri svojem delu učinkoviti, imate najmanj IV. stopnjo izobrazbe oziroma opravljen preizkus strokovne usposobljenosti za prodajalca. Lidl, d. o. o., k. d., prijave zbiramo do 20. 11. 2011. Več na www.mojedelo.com.

Razvijalec procesa/izdelka m/ž (Lipnica)

Pogoji za zasedbo delovnega mesta: najmanj VII. stopnja izobrazbe elektro smeri, aktivno znanje vsaj enega tujega jezika: angleščina ali nemščina, funkcionalna znanja iz programiranja C in LabView. Iskra Mehanizmi, d. d., prijave zbiramo do 20. 11. 2011.

Finančni svetovalec za fizične in pravne osebe m/ž (Gorenjska)

Pričakujemo IV. stopnjo izobrazbe, prodajno naravnost, ambicioznost, kreativnost, samostojnost, marljivost, lojalnost, strokovnost, samoiniciativnost. Nudimo priložnost za graditev in razvijanje kariere, redno izobraževanje in usposabljanje, redno plačilo, navzgor neomejen zaslužek, pridobivanje izkušenj v prodaji in pri delu s strankami,... Merkur zavarovalnica, d. d., prijave zbiramo do 19. 11. 2011. Več na www.mojedelo.com.

Vodja službe kakovosti m/ž (Škofja Loka)

Vaše delovne naloge bodo: organizacija in vodenje službe za kakovost; organizacija in izvajanje zahtev za izpolnjevanje sistema ISO/TS 16949, razširjenega z dodatnimi zahtevami kupcev in ISO 14001; koordiniranje, vodenje in zagotavljanje vseh dogovorjenih kakovostnih zahtev kupcev; koordiniranje in vodenje presoje (tretje stranke, kupceev in notranjih presoj),... DIFA, d. o. o., prijave zbiramo do 18. 11. 2011. Več na www.mojedelo.com.

Operater 2 m/ž (Blejska Dobrava)

Delo bo obsegalo: montaža in demontaža proizvodnih orodij na stroju, nastavitve strojev, nastavitve parametrov brizganja, priprava materiala, sprotno vodenje zahtevanih evidenc, skrb za red in čistočo delovnega mesta in okolice, druge naloge in opravila. Technoplast, d. o. o., prijave zbiramo do 16. 11. 2011. Več na www.mojedelo.com.

Mali oglasi

tel.: 201 42 47

fax: 201 42 13

e-mail: malioglas@g-glas.si

Male oglase sprejemamo: **za objavo v petek - v sredo do 14.00 in za objavo v torek do petka do 14.00!** Delovni čas: **ponedeljek, torek, četrtek, petek neprekinjeno od 7. do 15. ure, sredo od 7. do 16., sobote, nedelje in prazniki zaprto.**

MOTORNA VOZILA

AVTOMOBILI

PRODAM

SEAT Ibiza, nova, klima, ABS, cena 8.990 EUR, ☎ 04/23-67-340 11005234

AVTODELI IN OPREMA

PRODAM

PLATIŠČA za Citroën xsara, dim. 185-65-R14, ☎ 04/51-46-630, 031/491-198 11005225

STROJI IN ORODJA

PRODAM

ELEKTRIČNA ročna orodja, brusilke, vrtalke, svedra Bosch, Skil, Hilti..., ☎ 040/154-133 11005224

GRADBENI MATERIAL

KURIVO

PRODAM

DRVA - metrska ali razžagana, možna dostava, ☎ 041/718-019 11005237

BUKOVA drva, cena 55 EUR, mešana drva, cena 40 EUR, možnost razreza in dostave, ☎ 040/338-719 11005238

LESNE briquete za kurjavo, ugodno, ☎ 04/53-31-648, 040/887-425 11005081

STANOVANJSKA OPREMA

OGREVANJE, HLAJENJE

PODARIM

TERMOAKUMULACIJSKO peč Aeg 3.5 kw, trajnožarečo peč kipperbusch in nekaj premoga orehovca, ☎ 041/378-085 11005215

OTROŠKA OPREMA

PRODAM

OTROŠKI jogi 120x60 cm, rabljen 6 mesecev, odlično ohranjen, ☎ 041/780-732 11005055

MEDICINSKI PRIPOMOČKI

OKULISTIČNI pregledi, očala na recept, sončna očala, korekcijski okvirji že od 29.- EUR naprej, Optika Aleksandra, Qlandia Kranj in Qlandia Kamnik, 04/234-234-2, www.optika.si 11005241

ŽIVALI IN RASTLINE

PRODAM

SADNE SADIKE, večletne, po ugodni ceni, od 8. do 18. ure, ☎ 01/36-43-195, 041/558-448, 041/841-843 11005155

PODARIM

KORENINE kan, ☎ 04/51-51-288 11005154

KMETIJSTVO

KMETIJSKI STROJI

PRODAM

GORSKI traktor Reform muli 50 z nakladalko sena in trosilcem gnoja. Ima zaprto originalno kabino, ☎ 041/602-386 11005161

SEKULAR za žaganje drv z mizo in koritom, ☎ 031/812-210 11005183

TROSILEC za hlevski gnoj Sip, pokončni valji in zadnji nakladač Riko, ☎ 051/673-752 11005242

KUPIM

TRAKTORSKO frezo in dvobrazdni plug, ☎ 031/491-028 11005243

PRIDELKI

PRODAM

DOMAČA neškropljena jabolka bobovec, Sp. Duplje 72, ☎ 04/25-71-607 11005223

DOMAČO čebulo in vložene kumarice, ☎ 041/545-204 11005226

KRMNI krompir, ječmen in koruzo, ☎ 040/355-865 11005229

VZREJNE ŽIVALI

PRODAM

BIKCA simentalca, starega 14 dni, ☎ 031/530-308 11005232

BIKCA simentalca, starega 10 dni, ☎ 04/57-21-336 11005233

BIKCA simentalca, starega 7 dni, ☎ 04/57-23-553, 041/378-875 11005245

ČB BIKCE, različne starosti, Koprivnikar, Golnik 15, ☎ 041/337-678 11005246

PRAŠICE za zakol, težke 150 - 200 kg, domača krma in teličke mesne pasme stare 3 tedne, ☎ 040/610-958 11005227

TELIČKO simentalcko, brejo 8 mesecev, ☎ 041/695-261 11005228

KUPIM

ODKUPUJEMO krave, telice, bike - za izvoz, plačilo takoj ter dostava krmil in vitaminov TMK črnici, svetovanje na domu Smrekca center, d.o.o., Zabrnica, ☎ 04/25-51-313 11005235

POSLOVNI STIKI

FESST d.o.o., Koroška c. 2, Kranj

Nudimo vse vrste posojil,
ugodne obresti

04/236-73-75

ZAPOSLOTITVE (m/ž)

NUDIM

DELO dobi dekle ali fant v strežbi. Klub Kovač, Andrej Marinšek s.p., Glavna c. 1, Naklo, ☎ 031/339-003 11005188

ZAPOSILIMO natakarja za določen čas. Gostinsko podjetje Kranj, d.o.o., C. 1. maja 1/a, Kranj, ☎ 031/339-948 11005167

IŠČEM

IŠČEM DELO - KV natakar z izkušnjami in aktivnim znanjem nemškega in angleškega jezika išče primerno zaposlitev, po možnosti v Avstriji, ☎ 070/269-286 11005231

STORITVE

NUDIM

ASTERIKS SENČILA Rozmarin Peter, s.p., Cesta na Loko 2, 4290 Tržič, tel.: 59-55-170, 041/733-709; žaluzije, roloji, rolete, lamelne zavese, plise zavese, komar-niki, markize, www.asteriks.net 11005239

BELJENJE, glajenje sten, barvanje vrat, oken in napuščev, sanacija vlažnih prostorov, dekorativni ometi in opleski vam nudi Pavec Ivan s.p., Podbrezje 179, Naklo, ☎ 031/392-909 11005108

FLORIJANI, d.o.o., C. na Brdo 41, Kranj izvaja vsa gradbena dela od temeljev do strehe, adaptacije, omete, omete fasad, kamnite škarpe, tlakovanje dvorišč, ☎ 041/557-871 11005240

MIZARSKI SERVIS, zamenjava okovja, dodelave, predelave, obnova, sestavljanje omar, manjša popravila v stanovanju in okrog hiše. Mizarstvo Miroslav Janežič s.p., Zalog 37, Cerklje, ☎ 041/799-682 11005032

SPLOŠNA gradbena dela, ureditev okolice! Optineo, Rok Skuber s.p., Zg. Jezersko 77, ☎ 031/732-083 11004721

TESNENJE OKEN IN VRAT, uvožena tesnila, do 30 % prihranka pri ogrevanju. Prepaha in prahu ni več! Zmanjšani hrup, 10 let garancije. BE & MA, d. o. o., Eklserjeva 6, Kamnik, ☎ 01/83-15-057, 041/694-229, 040/653-373 11005236

RAZNO

PRODAM

ELEKTRO motor, starejši, delujoč in črpalko za škropljenje dreves, cena simbolična, ☎ 04/23-12-101 11005230

PODARIM

STEKLENICE za žganjekuho od 5 do 50 litrov, ☎ 01/36-14-553 11005244

MojeDelo.com
Izberi prihodnost

MOJE DELO, spletni marketing, d.o.o., Litostrojska c. 44c, 1000 Ljubljana, Slovenija, T: 01 51 35 700
VEČ INFORMACIJ IN ZAPOSLOTITVENIH OGLASOV (300 - 500)
NA: www.mojedelo.com, info☎mojedelo.com

Trgovski potnik m/ž (Vse regije v Sloveniji)

Za nemško podjetje Schaefer Shop iščemo prodajnike za območje Slovenije. Podjetje prodaja opremo za delavnice, pisarne, skladišča ... V začetku je delo po pogodbi preko s. p. Kasneje je možna stalna zaposlitev. Plačilo je relativno visoka provizija od prodaje po nemških in avstrijskih standardih. E-Trading, d. o. o., prijave zbiramo do 10. 11. 2011. Več na www.mojedelo.com.

Svetovalci za osebna zavarovanja m/ž (Gorenjska)

Lasten telefonski studio in obstoječa baza stalnih strank, varna zaposlitev v uspešnem podjetju, odlično plačilo za uspešno delo, samostojno in dinamično delo na terenu, fleksibilen delovni čas, službeni telefon, stalno dodatno strokovno izobraževanje. Ponujamo vam verjetno daleč najboljše pogoje za delo na področju zavarovalništva. Preizkusite sami! Regija dela je Gorenjska. Triglavko, d. o. o., prijave zbiramo do 13. 11. 2011. Več na www.mojedelo.com.

Mehatronik m/ž (Lesce)

Iščemo aktivno znanje angleškega jezika in pasivno znanje nemškega jezika, poznavanje osnov elektronike in strojništva, pripravljenost za učenje in pridobivanje novih tehničnih znanj, računalniška pismenost (MS Office), zmožnost samostojnega odločanja in presojanja, hitro opažanje in odzivanje, visoka stopnja odgovornosti, samoiniciativnost, komunikativnost,... Hypex, Lesce, d. o. o., prijave zbiramo do 27. 11. 2011. Več na www.mojedelo.com.

Koordinator za varnost računalniških sistemov in podatkov m/ž (Škofja Loka)

Pričakujemo: VI. stopnjo izobrazbe tehnične smeri, najmanj 2 leti delovnih izkušenj s področja, dobro poznavanje Microsoftovih orodij, poznavanje Zakona o varovanju osebnih podatkov in ISO 27000, aktivno znanje angleškega ali nemškega jezika, visoko motiviranost, samoiniciativnost in natančnost. Indramat Elektromotorji, d. o. o., Rexroth Bosch Group, prijave zbiramo do 10. 11. 2011. Več na www.mojedelo.com.

ANKETA

V pričakovanju
volitev

DANICA ZAVRL ŽLEBIR

V prihodnjih dneh se bo začela volilna kampanja in nastopajoči bodo skušali prepričati volivce o svojih programih. Kako jo spremljajo ljudje in na podlagi česa se odločijo na volitvah, smo povprašali nekatere mimoidoče. / Foto: Tina Dokl

Zinka Grahovec:
"Vselej grem na volitve, tudi letošnjih se bom udeležila. Odločim pa se navadno zadnji teden, koga bom volila. Dobro jih poslušam in se odločim na podlagi tistega, kar slišim."

Kaja Kovač:
"Volilna dogajanja sem že začela spremljati, zdijo se mi kot nekakšna tekma. Že sedaj vem, koga bom volila, in sicer glede na tisto, kar so doslej naredili."

Slavko Kralj:
"Na volitve običajno ne grem, tudi te bodo minile brez mene. Sem eden tistih, ki se ne zanimajo za politiko."

Ljubica Kljajčin:
"Običajno po televiziji spremljam volilno dogajanje in na živce mi gre, ker drug druge mu mečejo polena pod noge. Sicer pa se na volitvah odločim glede na programe in pretekla dejanja politikov."

Miro Rant:
"Redno hodim na volitve in običajno volim socialdemokratsko opcijo. Pahor se je zelo trudil in žal mi je, ker javnost na referendumih ni podprla predlogov njegove vlade."

Dobrodelna gesta
fotografinje in slikarja

Slikar in kipar samorastnik izpod Blegoša Peter Jovanovič je podal roko fotografinji Gorenjskega glasa Tini Dokl in skupaj sta stopila v dobrodelno akcijo za nakup kombiniranega vozila za Varstveno delovni center Kranj.

SUZANA P. KOVAČIČ

Kranj - "Kar sonce sanja, naj svet izpolni ...," je z verzom Otona Župančiča v dobrodelni večer obiskovalce popeljala voditeljica Monika Tavčar. V avli Gorenjskega glasa je bilo v četrtek odprtje prodajne razstave risb Petra Jovanoviča in fotografij - portretov uporabnikov Varstveno delovnega centra (VDC) Kranj Glasove fotografinje Tine Dokl. Jovanovič svoje slike pogosto poda-

ri v dobrodelne namene. Na začetku letošnjega leta je prijetno presenetil VDC Kranj in jim podaril petnajst slik iz svoje zbirke. Navdih zanje so bile pesmi Cirila Zlobca, Toneta Pavčka, Janeza Menarta, Toneta Kuntnerja ... Tudi Tini Dokl je dobrodelnost blizu, saj je najbolj srečna tedaj, ko lahko osreči drugega. Vsaka prodana fotografija - portret bo doprinesla k še kakovostnejšemu bivanju in delu v tem socialnovarstvenem za-

vodu. "V enotah VDC Kranj je 149 uporabnikov iz trinajstih občin. V Škofji Loki imamo bivalno enoto, ki našim uporabnikom nadomešča, dopolnjuje ali zagotavlja funkcijo doma. V bivalni enoti je trenutno sedemnajst uporabnikov, in ker je mobilnost pogosto problem, smo se odločili, da bomo šli v nakup novega vozila. S to dobrodelno gesto obeh avtorjev bomo korak bližje cilju, saj bomo celoten izkupiček prodajne

razstave namenili za nakup vozila," je povedala Mirjana Česen, direktorica VDC Kranj. Četrtek dogodek so obogatili pevka Eva Moškon in Andrej Pekarovič, ki jo je spremljal s kitaro, Eva Pirnat s plesnim nastopom, z električnimi klaviaturami pa Stanka Kuhar. Tina Dokl je še povedala, da ji je bilo v veselje in ponos sodelovati s tako iskrenimi ljudmi, ki so ji dali največ - motivacijo in pozitivno energijo. Razstava je še na ogled.

Peter Jovanovič in Tina Dokl, ki pravi: "Življenje se ne meri s številom dihov, ki jih naredimo, ampak s trenutki, ki nam dih vzamejo." / Foto: Matic Zorman

Pevsko noto je prijetnemu vzdušju ob odprtju razstave v avli Gorenjskega glasa pred navdušenim občinstvom dodala Eva Moškon. / Foto: Matic Zorman

LANCOVO

Vendarle začetek sanacije ceste na Lancovo

Z rekonstrukcijo nevarnega odseka ceste iz Radovljice proti Lipniški dolini država že leta odlaša. / Foto: Gorazd Kavčič

Direkcija RS za ceste naj bi v teh dneh objavila javno naročilo za sanacijo podpornih zidov in drugih del na najbolj kritičnem odseku regionalne ceste na Lancovem, začetek del pa načrtuje najkasneje spomladi prihodnje leto. Kot je povedal radovljiški župan Ciril Globočnik, bodo zaradi varnosti udeležencev v prometu na pobudo občine do zaključka del na tem odseku uredili izmenični promet. **M. A.**

DOMŽALE, KAMNIK

Čistilna naprava je dobila nadzorni odbor

Člani občinskih svetov občin Domžale, Kamnik, Mengeš, Trzin in Komenda - ustanoviteljic Centralne čistilne naprave Domžale - Kamnik so sprejeli odlok, s katerim so skladno z veljavno zakonodajo ustanovili nadzorni odbor, saj župani, ki sestavljajo skupščino, po novi zakonodaji ne smejo več opravljati nadzora. Tričlanski nadzorni odbor bo imenovala skupščina, glede na lastniške deleže pa bodo enega člana imenovali v občini Domžale, enega v občini Kamnik, tretjega pa vsako leto v eni izmed preostalih treh občinah lastnicah. **J. P.**

KRANJ

Ob tednu solidarnosti dodatna znamka

Od 1. do 7. novembra poteka teden solidarnosti, zato bomo na podlagi Zakona o Rdečem križu Slovenije doplačevali znamko solidarnosti. Vrednost znamke je 0,15 evra za vsako poštno pošiljko v notranjem in mednarodnem prometu, razen za knjige, časopise in revije. Zbrana sredstva iz tedna solidarnosti (nakazati jih je moč tudi na TRR 02922-0019831742) bo Rdeči križ Slovenije namenil za nujno pomoč prebivalstvu Slovenije. **V. S.**

vremenska napoved

Danes bo pretežno jasno, zjutraj in dopoldne bo po nižinah megla. Jutri bo že nekoliko več oblačnosti. Zjutraj bo po nižinah še megleno, čez dan pa bo ponekod že zapihal jugozahodni veter. V petek bo spremenljivo oblačno, pihal bo jugozahodni veter.

Agencija RS za okolje, Urad za meteorologijo

SREDA

0/13°C

ČETRTEK

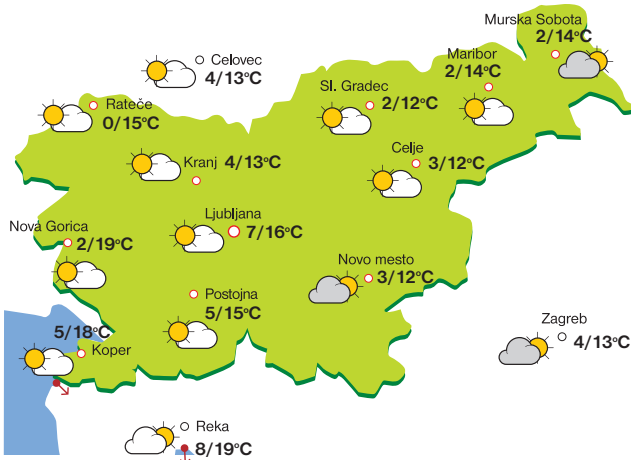

0/14°C

PETEK

5/13°C

RADIO KRANJ d.o.o.
Stritarjeva ul. 6, KRANJ

TELEFON:
(04) 281-2220 REDNOČLA
(04) 281-2221 TRŽNICE
(04) 2022-222 PROGRAM
(051) 303-505 PROGRAM GSI

FAX:
(04) 281-2225 REDNOČLA
(04) 281-2229 TRŽNICE

E-pošta:
radiokranj@radio-kranj.si

www.radio-kranj.si